

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

Bu kitap Derin Düşünce Fikir
Platformu'nun okurlarına
armağanıdır.

www.derindusunce.org

İçindekiler

Önsöz.....	4
Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları(Suzan Başarslan).....	5
Feminist İlan Edilmeden Kadın Haklarını Savunabilir Misiniz? (Cemile Bayraktar). 7	
Çalışan Kadın ve Çalıştırılan Kadın(Nurhayat Kızıllan).....	12
Türk Kadınları neden araba kullanmayı beceremez? (Mustafa Akyol).....	15
'Erkeklik Belası'nın rafine örnekleri(Nurhayat Kızıllan).....	18
Soyut duvarların ötesinde bir yaşam (<i>Sevgi Engin</i>)	22
Estetik Beden Terörü(Sever Işık).....	25
Pornografi Nasıl Sanat Oldu? (Sever Işık)	28
8 mart? Deliye hergün bayram! (Nurhayat Kızıllan)	31
TÜSİAD'ın İç Hastalıkları ve Kadınlar(Nurhayat Kızıllan).....	34
Merhaba ben Sümeyye (<i>Sümeyye Kavuncu</i>).....	38
Kadın oldukları için mi yalnızlar? (<i>Cahide Günay</i>)	41
Kendimi hıyar gibi hissediyorum(<i>Özlem Yağız</i>)	44
Feminist olma pahasına(Nurhayat Kızıllan).....	47
Cinsiyet Konuları -I- [Post-patriarkal Türkiye'ye doğru] (Mustafa Akyol).....	50
Cinsiyet Konuları -II- [Kemalist Feminizmin trajedisi] (Mustafa Akyol)	53
Kadınlar Halk Fırkası [Nezihe Muhittin'den, Suna Vidinli'ye Siyasette Kadın eli] (Ece Arı)	56
Mücahid Abi, beni bildin mi? (Cemile Bayraktar).....	60
Modernist Kadının Çılgılığı(T.Suat Demren)	64
Şapka ve Türban Meselesi(Nurhayat Kızıllan).....	66
Pilav Yapıyoruz, Hem de Piriñ Kullanmadan(Özlem Yağız)	70
Kadına karşı şiddete son! (Kamer Yalçın).....	74
Değişen Dünyada Feminizm(T.Suat Demren).....	79
Kadinsız bir dünyaya doğru...(Mehmet Yılmaz).....	92

Önsöz

Suzan Başarslan'ın dediği gibi "**kadına dair söylenmesi gereken ne kadar söz varsa erkeğin söylediği**" bir dünya bu.

Sadece söz mü? Yaşama hakkı bile. Bugün Çin'de ve Hindistan'da yüzbinlerce kız bebek daha doğmadan ultrason ile ana karnında görülüp yok ediliyor. Cahiliye devrindeki "kız doğma" suçu ortadan kalkmış değil.

Annemiz, karımız, kız kardeşimiz olan kadınlar... İnsanlığın nice kavgası **NESNE** kadınlar üzerinden yapılıyor. Asırlar önce Orta Asya'daki kabile savaşlarında muzaffer kağan zaferini ilân etmek için yenilen liderin karısını iki kabilenin gözü önünde göğsüne bastırmış... Ne kadar yol aldı insanlık o yıllardan beri?

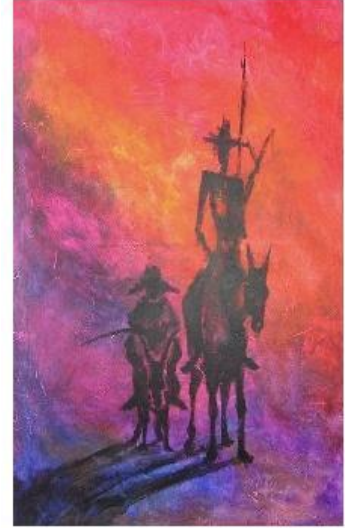
21ci yüzyılın Türkiye'sinde muhafazakâr ile yobaz laik kadın üzerinden kavga ediyor. Kadınların başörtüsü "yüzünden" darbe ile tehdit edilebiliyor bir ülke ve o ülkenin halkı.

Erkeklerin güç mücadelesinde kadınlar eziliyor. Cumartesi anası oluyor, cezaevlerinin önünde sıra bekleyen, şehit tabutlarının üzerinde ağlayan oluyor. Şampuan veya otomobil satarken bedenini kullandıran, arka planda, silik, soyunan, tüketen, "figüran"...

Kadınlara özne olma hakkını vermeyen erkekler mi yoksa bu hakkı alamayan kadınlar mı? Kadınlıklarını kaybetmeden, erkekleşmeden var olabilecek mi birgün kadınlar?

Kadınlar... Günümüzün Don Kışotları (Suzan Başarslan)

Kadına dair söylenmesi gereken ne kadar söz varsa erkeğin söylediği ve erkeğin bu sözün ne kadarının söylenmesine dair sınırları belirlediği günümüzde aydınlarımızın kadına bakışı nasıldır? 19.yy.da Türk intelijansiyasının kadına bakış açısı, -Mehmed Salâhi, Mehmed Celâl, Ahmed Mithat, [Tevfik Fikret](#), Mehmed Sıdkı,... kadını "...tabiatı gereği kolay müteessir olan", "alacağı lezâizi zevcinin nâsiyesinde, çocuklarının mâsumâne tebessümünde aramak" zorunda bırakılan, çabuk etkilenen, küçük dünyasından büyük dünyaları, ihtirasları okuyarak gerçekte-hayâlî ayırt edemeyen olarak kabul etmekte ve bu düşünceyi ahlâki temeller ve gelenek-modern çatışması bağlamında geleneği savunan bir düşünce sistemi üzerine inşa ederek yapmaktadır. Günümüzde ise artık bireyselleştiği ve sosyalleştiği varsayılan(!) kadın; hâlâ belirli gelenekler / dogmalar / inanışlar / fikirler üzerinden, hak ve özgürlükleri erkekler tarafından ellerine sunulan, hangi hakkı, nerede, hangi zaman çizelgesi içinde kullanması gerektiği belirlenen bir özgürlükler(!) silsilesi içinde hayatına devam etmek zorundadır. İlginç olan şu ki kadınlar, nasıl 19.yy.da aydınlar tarafından belirli sınırlar içine hapsedilmeye çalışıldıysa 21.yy.da da yine aydınlar tarafından değişen şartlar altında aynı dayatmacılığa maruz bırakılmaktadır.

Özgürlük alanının içini dolduran aydınlarımız kadını dün sokağa çıkmaması gereken ve evinden uzaklaşmaması gereken varlıklar olarak addederken bugün

de sokağa nasıl çıkması ve sokağın kamu adı verilen bölümlerinde hangi kıyafetlerle arz-ı endam edeceğini belirlemeye çalışmakta ve bunu bir yığın argümanın ardına gizleyerek, [Virginia Woolf](#)'un da belirttiği gibi, başkasının güçsüzlüğü üzerinden kendi gücünü ispat etmeye çalışmaktadır. Don Kişot'u yadırgayan/yargılayan Batı toplumu, onun eskiye bağlılığını, delilik olarak alaya alıp eğlenirken modernizmin eskiye bakışını yansıtmakta; Doğu toplumu ise Batı toplumunun 19.yy.da yaşadığı tepkiyi 21.yy.da vererek, eskiye / moral değerlere / inanca bağlılığı küçük görmekte, intelijansiyası da dahil, buna engel olmaya çalışmakta ve bunu delilik/gereksizlik/sırası gelmemiş fuzuli iş addederken deliliği olaylardan en çok etkilendiğini varsaydığı insanlara yakıştırmakta ve en çok ona engel olmaya çalışmaktadır: kadına. Oysa bilinmesi gereken şu ki eskiye/moral değerlere/inanca bağlılık yeni bir formda, yeni değerlerle sentezlenerek biteviye karşımıza çıkacaktır.

[Don Kişot](#)'un her şeyden vazgeçtiği noktayı yaşamamak için, Don Kişot'un dünyasına saygı duymayı öğrenemeyenlere, devleri daima yel değirmeni kabul edenlere çok şeyler anlatmamız gerekecek. Özellikle de kadınların günümüzün Don Kişotları olduğunu...

Feminist İlan Edilmeden Kadın Haklarını Savunabilir Misiniz? (Cemile Bayraktar)

Coactus volui (*)

İster sosyal, ister siyasi isterse edebi içerikli olsun yazı yazmaya niyetliyseniz ve 'sıradanlığın' dışında 'farkındalık' oluşturmak için yazıyorsanız, itina gösteriyorsanız bu eylemin yapıcılığına dair titizlenmeleriniz varsa yazmak öyle sık sık kendiliğinden gelen, bir seferde kaleminizden dökülen bir eylem olmuyor. Oldukça zorlanıyorsunuz. Bir kelimenin dahi tüm anlamı bozacağını biliyorsanız bu zorluk artıyor ve oldukça yoruluyosunuz. Konu seçimi, içerik, araştırmalar, döküm vs. derken 500 kelimeyi dolduramayacağınız yazınızın görüntüde küçük, arka planda büyük bir emeği oluyor. Bir de sosyal içerikli ve 'kadın' başlıklı bir konuyu dillendirmeyi düşünüyorsanız en büyük korkunuz acaba yazdığım şey anlamını bulacak mı?, kendimi ifade edebilecek miyim?, yazı bitirilip kamuya sunulunca hangi sıfat ile etiketleneceğim?

soruları beyninizi kemirip duruyor. Eğer bu soruların etkisi yazma isteğinin önüne geçiyorsa zaten vazgeçiyorsunuz yok tüm bu soruların baskısından bir silkinizde sıyrılıyorsanız o zaman işe koyuluyorsunuz. Sonuç yapmak istediğinizin tam tersi olarak çıksa da kararlılığınızdan ödün vermeden başlıyorsunuz yazmaya, ne pahasına olursa olsun çünkü yazma isteği kolay kolay 'dur' diyebileceğiniz bir

istek değil.

Ben de zihnimden soruların ağırlığını atıp geçiyorum bilgisayarın başına.Aklımda çok net bir konu yok aslında var da sıyrıldım sandığım soruların etkisindeyim sanırım.Konu belli de konuya olan ürkekliğim bana hala 'yazmaktan vazgeçebilirsin' dedirtiyor.

Uzun zamandır teması 'kadın' olan ve içeriği magazin olmayan,teknığe dayalı tezsiz teknikler içerisinde robotlaşmamış,hanimeli yakıştırmaları ile vıcık vıcık bir duygusallık taşımayan bir yazı yazmanın hevesi ile düşünmeye dalıyorum.Bir kaç cümle kuracak oluyorum,peşine bir kaç cümle daha yok olmuyor,gelen cümlelerin içeriği hem bayan bir yazar olarak hem de kadın konusuna eğilmiş biri olarak beni sekizinci cümleden sonra 'feminist' ilan ediyor.

Feminizmden etiketinden 'öcü' gibi korkuyorum.O ürktücü etiketin hemen akabinde 'acaba gerçekten bir feminist miyim?' sorusu beynimi kurcalıyor.Yok değilim.Eğer feminist değilsem neden olaylara 'insan hakları' penceresinden değil de 'kadın hakları' penceresinden bakıyorum?Önemli noktayı o an yakalıyorum,ben olaylara sadece 'kadın hakları' penceresinden bakmıyorum ki,sadece 'kadın'ı kapsayan konulara oradan bakıyorum hayatın içindeki her soruna 'insan hakları' başlığından bakabilmeyi gayet iyi başarıyorum.Çünkü gayet iyi biliyorum kadın hakları konusu aynı zamanda insan hakları konusunu da kapsıyor.Çünkü biliyorum ki kadınlar da insan.

Bazı kelimelerin ifade ettiği anlamlar vardır.Zaman içerisinde bu kelimeler ilk ifade ettiği anlamlar ile anılmaz üzerlerine kalan 'yakıştırmaları' ile anılır olurlar.

Mesela ;Feminizm, 'sosyoloji, politik akım ve etik alanlarından oluşur, temeli ya da temel endişesi daha çok kadın özgürlüğüne dayanmaktadır. Bazı versiyonları geçmiş ve şimdiki toplumsal ilişkilere karşı eleştireldir. Çoğu toplumsal cinsiyet (gender) ve cinselliğe (sexuality) ilişkin toplumsal inşa olduğuna inandıkları unsurları analiz etmeye odaklanmıştır. Yine çoğu feminist cinsiyet eşitsizliği ve kadın hakları, ilgileri ve kadın sorunlarını araştırmaya odaklanmıştır."(Vikipedi)anlamını ifade eder.Lakin zaman içerisinde Feminizm, ilk ortaya atıldığı anlam ile değil bu kavramın 'radikal' olanları kısmı ile anılır.Yani olduğu gibi değil de olması istendiği şekli ile çünkü Feminizm=Kadın hakları savunuculuğu tanımı Feminizm=Erkek düşmanlığı tanımı ile muamele görünce 'kadınlar' daha ilk başta zulme dur diyebilmek için başlattıkları eylemlerde başarısızlığa uğratılır,savaşmadan kazanç elde edilir,bir sıfır başlanan 'kadınsal tecrübeler' iki sıfır sonuç ile skorlandırılır.

Kadınları ilgilendiren konularda kadınların attığı başlıklar kendi lehlerinden aleyhlerine çevirilir.Kadınların kendine ait konularda konuşma hakkı dahi'sen feminist misin?' yaftalaması ve sorgulanması ile daha başlamadan biter.Feminizm=Öcülük,şirretlik baskıları ile kendi hakları adına yapmayı diledikleri olumlu adımlar için ilk cümleye başlar başlamaz yıldırılır çoğu kez bu yaftalamaya karşı olan hırçınlığı getirdiği öfke yine zehirli oklar olarak kadınlara geri döner.Yani kadınlar haklarını aradıkları feminist düşüncenin bir destek

olduğu değil köstek olduğu imajı ile kendi iddiaları içinde vurulurlar.

Kadınlar ile ilgili 'iyi' bir yazı yazmaya niyetlenip,okuduğum kitaplardan ve genel dökümlerden araştırma yapmaya başlar başlamaz 'kadın sorunları' temasını ortaya atışımın dahi engellendiğini,fiziksel şiddet üzerinden ilerlemeye çalışıp ortaya bir takım tezler koymadan önce kendiminde 'psikolojik şiddet'in etkisinde daha sorunlarımızı dile getirmeden 'yıldırıldığımı',kendimi savunma felsefemin adı olan Feminizm ile daha yazmaya başlamadan ön çalışmam içerisinde pes ettiriliyorum.Kararımı veriyorum 'kadınları' ilgilendiren bir yazı yazmayacağım.

Tam kararımı verdim,konuyu kapattım,son cümlemi kurdum,olay 'yazmayacağım,dağınık kalsın' noktalaması ile bitti sanıyorum ki beynim yine ufaktan bir şeyler fısıldıyor bana daha önce düşündüklerime dair ince detaylar yakalıyorum zihnimde.

Her görüşün konuyu içeren kendine ait kelimeleri ve kaynakları vardır.Feminizm benim kelime olmadiği gibi kaynakları da benim kaynaklarımdan değil.Düşünüyorum acaba hangisi üzerine yoğunlaşsam?Feminizmin üstüne kara bulut gibi çökmüş olumsuz anlamın yıldırıcılığına mı?Yoksa kadın sorunları başlığına kendi kelimelerime ve kaynaklarımla çözüm bulabilme çabasına mı?

Feminizm,gibi Aydınlanma Çağı sonrası gelişen,her türlü mikrobun döşegi 'modernizm'den beslenen,8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün ilk tohumlarının atıldığı Şubat Devrimi içerisinde buram buram Kominizm,Lenin siyaseti esansları dökülen,Soğuk Savaş içerisinde Abd'nin kendine ithal ettiği kullanılmış,kokuşmuş bir felsefenin zaten kadın haklarına çözüm bulamayacağını bilmek,bu kullanılmış kavramın kullanılmışlığının üzerine bir de olumsuz anlamlar yüklemek sureti ile saf dışı bırakılmış olması gibi ön kabuller bile 'Kadınların' kendilerini bu kavramdan uzak tutmaları,daha kendince,daha çözüm getirici,daha temiz kavramlar ile kendi haklarına yeni bakış açıları getirmeleri yapılacak ilk iş olmalı.

Herkes ötekinin kelimelerinden sıyrılıp kendi kelimeleri ile çözüm sunduğu zaman en azından sorun çözülmese dahi sorunun ne olduğu tespiti kendini ortaya koyacak.

Şimdilik kadınların kendi kelimeleri nedir bilinmez ama Feminizm olmadığı gün gibi ortada.En azından kadın haklarına karşı duyarlı olan bir bayan olarak benim kelime olmadiği.

* :Zorladılar ama ben de istedim.

Lazar Hanım

Yeniden yaptım.
Her on yılda bir

Başarıyorum -

Bir çeşit gezgin tansıktır tenim
Bir Nazi abajuru gibi parlak,
Sağ ayağım
Bir kağıt misali,
Yüzüm sıradan bir parça
İnce Yahudi keteni.
Çıkar kundak bezini
Ey düşmanım.
Korkutuyor muyum? -
Evet, evet, Profesör Bey,
Bu benim,
İnkâr edebilir misin
Burnu, göz deliklerini, büsbütün diş takımını?
O ekşi soluk kaybolur
Bir günde.
Yakında, yakında,
Bu mezar deliğinin yediği
Et, bürünecek üstüme yeniden.
Ve ben gülümseyen kadın.
Yalnızca otuz yaşındayım.
Ve bir kedi gibi dokuz canlıyım.
Bu, Üçüncü Sefer.
Yok edilecek ne de çok pislik
Birikmiş on yılda.
Milyonlarca lif.
Yer fıstıklarının çıtırdatan o güruh
İtişip kakışıyor görmek için
Nasıl çözdüklerini elimi ve ayağımı -
Bu büyük striptiz numarasını.
Beyefendiler, hanımlar
Ellerimdir bunlar,
Diz kapaklarımdır.
Yalnızca deri ve kemik olabilirim, bir Japon olabilirim,
Her ne isem, gene de aynı kadını ben.
İlk keresinde on yaşındaydım.
Bir kazaydı.
İkinci keresinde kararlıydım
İşi bitirmeye ve geri dönmemeye.
Sallanıp duruyordum
Kapalı midye kabuğumda.
Çağırıp durmaları gerekiyordu
Ve yapışkan inciler misali sökmeleri üstümdeki kurtçukları.
Ölmek
Bir sanattır, diğer her şey gibi.
Üstüme yoktur bu konuda.
Öyle ölürüm ki, cehennem sanılır.
Öyle iyi ölürüm ki, gerçek sanılır.

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

Sanıyorum, sahneye çıkma sıran geldi diyeceksin.
Bir hücrede ölebilmek yeterince kolaydır.
Orada ölebilmek ve kalabilmek yeterince kolay.
O teatral
Geri dönüş gün ortasında
Aynı yere, aynı yüze, aynı kaba
Eğlenen haykırışa:
"Bir mucize! "
Beni bitiren budur işte.
Bir fiyatı vardır oysa
Yara izlerimi görmenin, bir fiyatı
Tıkır tıkır çalışan
Yüreğimi işitmenin-
Ve bir fiyatı vardır, yüksek bir fiyatı
Bir sözcüğün, bir dokunuşun,
Ya da bir parça kanın,
Ya da bir parça saçımın ya da giysimin.
Ah, ah, Doktor Bey,
İşte böyle, benim Düşman Efendim.
Ben sizin eserinizim,
Değerli olan şeyinizim
Saf altından bir bebeğim,
Eriyip, bir feryada yapışıyorum.
Dönüyorum ve yanıyorum.
Sanmayın ki yüksek kaygılarınızı küçümsüyorum.
Kül, kül
Savurup karıştırdığınız
Ettir, kemiktir, başka şey yok orada -
Bir parça sabun,
Bir alyans,
Bir altın dolgu.
Benim Tanrı Efendim, Şeytan Efendim,
Sakının,
Sakının.
Kızıl saçlarımla
Doğrulurum yeniden külden.
Ve erkekleri solurcasına yerim.
Sylvia Plath

Çalışan Kadın ve Çalıştırılan Kadın (Nurhayat Kızıllan)

Gecekonduunda kocasından gizli gizli (ele güne karşı "karısını çalıştırtıyor" dedirtmemek için) sabahtan akşama sünet pelerinlerine boncuk işleyen bir kadınla, uluslararası bir danışmanlık firmasında hem çalışıp, hem de akşamları bir MBA programına devam eden bir kadını kapsayacak bir "Türkiye'de Çalışan Kadın" makalesi yazmak oldukça güç. Nasıl dayak söz konusu olduğunda mankenini de, üniversitedeki anlı şanlı hoca/köşe yazarının karısını da ve kapıcının karısını da kesen bir kadınlık durumu varsa, çalışma hayatında da kadın elektronik mühendisinden, eve temizliğe gelen "kadın"a ve ev kadınına kadar hepsini bir kefeye koyan bir kadınlık durumu var; bunu hepimiz biliyoruz ama ne kadarını anlatabiliyoruz?

Kadın, ücretsiz işçi

DİSK'in bir araştırmasına göre Türkiye'de kadınların yüzde 70'i yani 18.1 milyon kadın, işgücünün dışında ve kendisini "ev kadını" olarak tanımlıyor. Bu şu demek: Türkiye'de işgücüne dâhil olmayan her üç kişiden ikisi kadın. Kadınların ev içi üretimlerinin istatistiklere yansımaması nedeniyle de bu kadınların ekonomideki rolleri belirlenemiyor. Üstelik çalışan kadınların yarısı da aile işletmelerinde ücretsiz işçi olarak çalıştırılıyor.

Türkiye'de ücretli çalışan kadınların yarısının lise ve daha üstü bir eğitim aldıkları belirtiliyor. AB ülkelerinde ise çalışan kadınların büyük çoğunluğunun orta düzey eğitim aldıkları ve Avrupa'da iş yaşamında eğitimin Türkiye'deki kadar etkili olmadığı vurgulanıyor. AB ülkelerinde kadınlar emekli oldukları için iş yaşamının dışında gözüküyorlar hâlbuki ülkemizde kadınların sadece yüzde 3'ü çalışma hayatlarını tamamlamış gözüküyor. Çünkü kadınlar evlendikten ve çocuk sahibi

olduktan sonra çalışmayı bırakıyor ve böylece iş yaşamını Avrupalı hemcinslerinden çok daha erken yaşta terk etmiş oluyorlar.

Türkiye’de kadınların iş yaşamına çekilememesinin en önemli nedenin istihdam yaratılmaması olduğu bilinmekle beraber, “gelenekler” ve “önyargılar” en az onun kadar rol oynuyor gözüküyor. Burada konu, iş ortamının kadına göre olmaması konusudur. Çalışmak istemesine rağmen iş seçme titizliğinin (yalnızca kadının kendi durumu örneğin çocuklu olması değil, ilaveten iş için ayrıca baba/koca “olur”u gerekli) kadın istihdamında karşılaşılan en önemli problem olduğu ve bu durumun, örneğin kadınların vardiyalı çalışmayı reddetmesine ve bunu öne süren işverenin, “kadın işçi vardiyalı çalışmak istemiyor biz de erkeği işe alıyoruz” demesine neden olduğu öne sürülüyor.

Kadın evde de çalışıyor

İşsizlik yükseldikçe ücretler düşüyor, emek ucuzluyor, kadın emeği daha da değersizleşiyor ve kadınların ücretleri düşüp, kadın işsiz oranı artıyor. Kadınlar kendilerine dayatılan işçi standartı karşısında, “biz de erkekler kadar bu koşullara dayanıklıyız” demek yerine, gayet anlaşılır bir şey yapıp ev kadınlığı işini tercih ediyorlar. Çünkü ev işlerinin kadın işi olmaktan çıkması henüz çok uzak bir hayal olduğu için, hem evde, hem işte iki kere sömürülmektense bunu bire düşürüyorlar. Çünkü işten eve, erkekler “bakılmak” için gelirken, kadınlar “çalışmak” için geliyorlar. Kadınlar bu bakımdan iş seçme isteklerinde haklılar; çünkü iş ortamı insan haklarına uygun değil.

Sosyo-kültürel ayrımcılık

20. yüzyıl başlarından itibaren evrensel hukuk ilkeleri oluşturulurken, kadın eşittir insan mantığıyla davranıldı. Fakat kadınlara uygulanan yukarıda anlatılan sosyo-kültürel ayrımcılığın boyutları henüz anlaşılmamıştı ve bu mantığın eşitsizlikleri gidermede çok da yeterli olmadığı zaman içinde fark edildi. Yani kadın-erkek eşitliği tartışılırken soyut bir eşitlik kavramı çerçevesinden olaya bakıp, örneğin kadınların da erkekler gibi askerlik yapabileceğine inanmakla beraber, sırf eşitlensinler diye erkekler gibi orduya katılsınlar şeklinde bir talepte bulunmanın feminizmin felsefesine aykırı olduğu aşıkardı. Zira ordu, hiyerarşikti, militarizm erkek egemenliğini yeniden üretti.

Keza iş hayatında da erkekler her nasıl çalışıyorsa kadınların da nesi eksik onlar da öyle çalışsın demeyeceklerdi. Çünkü kadınları da erkekleri de insan haklarına aykırı bir şekilde çalıştıran sisteme asıl itiraz etmek gerekiyordu. Bu tartışmalar sonucu kadınlar mevcut eşitsizliklerin ancak **kadınlar lehine ayrımcı hükümler** getirilerek kaldırılabilceği noktasına geldiler. Ancak bu ayrımcı hükümlerin kadınları “koruyucu” mahiyetine yine kadınların kendilerinin karar vermesi gerekliydi. Çünkü , örneğin iş aramada daha henüz ilan düzeyinde iken ayrımcılığa başlayıp, (iki yıl önce DSİ iş ilanlarında, geçen sene BOTAŞ, yakın zamanda çok uluslu büyük bir şirket iş ilanında), “bayanlar bu işlere dayanamaz... Hanımlar narindir.Biz hanımlara kıyamayız”dan yola çıkıp erkek mühendis arayan zihniyete karşı (mühendis)kadınlar “korunmak” istemediklerine karar verdiler.

Çözüm var mı?

Avrupa'daki çalışma koşullarını ülkemizde de yakalamak hepimizin arzusu; ama görüyoruz ki orada da kadın ücretleri erkeklere nazaran düşük. Orada da kadın işsizliği daha yüksek. Orada da ev işleri kadın işi. Bu yüzden kadınlar Avrupa'daki uygulamaları bir üst sınır olarak almada tereddüt ediyorlar. AB eşit fırsatlar müktesebatında kadın-erkek çalışanın "eşitliği" söz konusu (ama eşitlik halen sorunlu ve soyut bir kavram) ve "koruma" kavramının hamilelik dışında hiç bir şekilde söz konusu olmadığı bir yasal düzen var. Müktesebat kadınlar için kimi özel önlemleri üye ülkeler için zorunlu kılıyor. Hamilelikte özel önlem dışında bu politikaların "eşitlik" üzerinden düşünülmesi lazım geldiğini, "koruma" mantığı ve onun sınırlı politikalarına bakarak görmek çok kolay.

Sonuç olarak, kadınlar, kadınların çalışmaya başlamasının (ev dışında da çalışmasının) kadınları kurtarmaya yetmediğinin farkına vardı. Kadınların emek piyasasına girmelerinin önünü açmanın yolu "çocuk da yaparım kariyer de" demek olmadığını da gördüler. Ancak şu anda Türkiye'de olduğu gibi, hem evde, hem işte iki kere sömürülmenin çözümü istihdama katılmamak ya da sınırlı ölçüde katılmak olmamalı.

Türk Kadınları neden araba kullanmayı beceremez? (Mustafa Akyol)

[Orjinali [Turkish Daily News](#)'da yayınlandı, çeviren: Ekrem Senai]

Siyaseten söylenmesi pek doğru olmayacağı muhakkak, ama şu gerçeği söyleme dürtüme engel olamıyorum: Türk kadınlarının hemen hepsi berbat araba kullanıyorlar... Türkiye’de sokaklarında birkaç yıl, hatta birkaç ay bile geçerseniz neden bahsettiğimi anlarsınız. Önünüzdeki araba olması gerekenden çok yavaşsa, fazlaca kararsızca, trafiği felç etmişse, yüzde 95 ihtimalle sürücü koltuğundaki bir hanımefendidir. Türk erkekleri arasında “kadınlar araba kullanamaz” sözü bilinen bir gerçeği ifade eder.

Tabi ki istisnaları yok değil. Bir arkadaşım Türk kadınlarıyla ilgili birçok klişelerin dışındadır mesela, buna araç kullanma da dahil. Arabasının arkasında, “Beware the mare,”- dikkat kısırak ! yazılı sticker’I vardır ve İstanbul’un tüm yollarını ve dar sokaklarını ustalıkla aşındırır. Bazen, bu çılgın şehirde, Sosyal Darwinci sürüş kültürüne uyum sağlamış ve ayakta kalma başarısını geliştirmiş bu çeşit hanımefendilere rastlıyorum. Ama genelde istisna olarak kalıyorlar.

Karar Alamayan Kadınlar

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

Eskiden, kadınların direksiyon başındaki başarısızlıklarını genetiğe bağladım. Ama Amerika'nın yollarında zaman geçirdikçe fikrimi değiştirmeye başladım. Orada birçok kadın- eminim hala öyledir- büyük jipleri, kamyonları ve SUV'ları ustaca kullanıyorlardı. "Demek ki kadınlar araba kullanamaz değil," dedim kendime. "Bu konuda problemi olanlar Türk kadınları..."

Bu fenomenin kaynağı üzerinde biraz spekülasyon yapayım. Sürücülükle ilgili bir konu, bu işin oldukça kişisel bir deneyim olmasıdır. Dört hızlı teker üzerinde giderken kimseye bir sonraki sapaktan döneyim mi, dönmemeyim mi diye soramazsınız. Buna hızlıca karar vermeniz gerekir. Bağımsız olmak zorundasınızdır.

Tabi ki bu bireysel deneyim, sorumsuzlukla birleşirse çok tehlikeli olabilir. Bu da oldukça çok sayıda Türk erkeğinin de neden korkunç sürücüler olduğunu açıklıyor: Aslında genelde bunlar pervasız ve agresif tipler oluyor. Araçlarını cisimleşmiş egoları olarak görüyorlar, ve diğer araçları korkutarak tatmin bulmaya çalışıyorlar.

Birçok Türk kadını için ise, problem bunun tam tersi: Genellikle çok fazla dikkatli, ama sorunlara yanıt vermek konusunda yeteneksizler. Türk kadınları hakkındaki şakalardan biri, sağa mı sola mı döneceğine karar veremediği için orta refüje toslarlar... şeklindedir. Problem, bağımsız ve hızlı karar verme yeteneklerindeki eksikliklerdir.

Bir sosyolog, kolayca bu sürüş problemi ile Türk toplumunda kadına verilen role ilişkin bir bağ kurabilir. Bağımsız olmamak, toplumumuzun ideal kadın özelliğine uygun bir tutumdur. Türklere genelde kadınlar; kız arkadaşı, eş olarak idealleştirilir. Kendi hayatlarını idame eden kendi ayakları üzerinde duran insanlar değillerdir. Korunmaya, geçimlerini sağlamaya, ve erkekler tarafından himaye edilmeye muhtaçtırlar.

Eminim ki bazı okurlar din'i, özellikle İslam'ı bu pasif kadın davranış şekli konusunda suçlamaya can atıyorlar. Kısmen haklılar. İslami gelenekte kadınları erkeğin hizmetçisi durumuna getiren bazı öğeler var. Toplumun kadın kesiminin bu zorba öğretisi ile aldığı hal, mesela Suudi Arabistan'da görülebilir.

Fakat kendini İslami öğretilerden tamamen soyutlamış ve bunun yerine hararetli birer sekülerist olmuş kesimde de kadın-erkek ilişkileri çok farklı değildir. İstanbul'un üst sınıf barlarına gittiğinizde de gördüğünüz, "zengin koca" arayan şık kızlar olacaktır. Kariyer planları entelektüel değerlere değil, erkeklere cazip gelecek fiziksel niteliklere sahip olarak, yaşamını finanse edecek bir aptal erkek bulmaya dayalıdır. Bu "sağlayıcı" erkekler büyük ihtimalle bu kızlara pahalı arabalar da alacak - ve büyük ihtimalle onlar da arabayı bir orta refüje toslayacaktır.

Kimi suçlamalı?

Türk toplumunun diğer kesiminde de İslami geleneği eleştiren, bunu Kur'an sonrası bir sapma olarak gören ve din'in kapsamlı bir şekilde yeniden yorumlanmasını isteyen "İslamcı feministlere" rastlamak mümkün. Bu kadınlar

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

kendi paralarını kazanan ve kendi fikirleriyle yaşayan gazeteci, doktor veya akademisyenlerden oluşuyor. Klişeye rağmen, hiç de başörtülerinin altında erkek egemenliğine teslim olduklarını gösteren bir halleri yok.

Bir başka ifadeyle, pasif kadın kültürü tek başına var olan bir olgu, seküler ve dinsel zihinlere de etki edebilen bir kültür. Aynı şekilde, iki zihin yapısı da karar alımı ve bağımsız düşünme kişiliğine engel olan davranışlardan özgür bırakılabilir.

Bireyseliğin gelişimi - genellikle ve yanlış olarak, bencillikle karıştırılır - Türk toplumunun ilerlemesinin anahtarlarından biri. Bireyseliğin gelişimiyle, kadınlarımız yaşamlarına daha çok anlam katacaklardır. Ve hatta inanıyorum ki daha iyi birer sürücü bile olabilirler.

'Erkeklik Belası'nın rafine örnekleri(Nurhayat Kızıllan)

Medyada geleneksel erkeklere söylenecek laf esirgenmez de "çağdaş erkek" kontenjanından konumlanmış erkek figürlerine söylenecek sözler nedense ideolojik oto-kontrol noktalarında elenir. Bu iktidar sahiplerinin medya yöneticisi olduklarından veya onlara bulaşırlarsa işlerinden olacakları korkusundan mı, yoksa onları takip eden kitleye kötü gözükme istenmemesinden mi bu figürlerin yaptıkları hoş karşılanmasa da medyada varlıkları devam etmektedir...

Bu figürlerden sadece ikisinden bu yazıda bahsedeceğim: Okan Bayülgen ve Hıncal Uluç.. Bu figürler kadın düşmanlığına varan kadınlara karşı kırıkları potlarla yani sadece yaptıkları özcülükle değil erkek özneler olarak erkekliklerinin altını haddinden fazla çizmek suretiyle de sadece kadınlık araştırmalarının değil erkeklik araştırmalarının da inceleme nesnesi olmaya adaylar.

Peki neden böyleler? Neden erkekliğin vaz ettiği şeyleri eksiksiz yerine getirmeye çalışarak "insanlıkları pahasına", "erkek" olmaya, takipçileri gözünde üstün erkeklik mertebesine ermeye çalışıyorlar? Kimlerin takdirini kazanmaya çalışıyorlar? Peki erkeklerin insanlıklarını eksilten, kişiliklerini ezen, un-ufak eden, erkek olmak uğruna insanlıktan eden erkeklik denen şey de nedir? Erkeklik söylemleri sıradan vatandaş etkilemekle kalmaz, bunun çok üzerinde etkileri vardır: Örneğin ülkedeki şiddete dair ilk etapta aklımıza gelenler PKK, darbe geleneği, yeraltı örgütlenmeleri gibi olgularda yapılan aktivitelerin bazılarının bir

noktadan sonra grubun ideolojisi ile pek bağlantısı kalmaz "erkeklik belasına" yapılmaya başlanır."Erkeklik belasına" kızkardeşini vurmaktan pek de farkı kalmaz. Bu tür gruplar içinde şiddete karışanların tekrar normal hayata dönemeyişleri dahil olmak üzere ülkemizdeki pek çok meselede erkekliğin izlerini görürüz. Bu yüzden erkekliği konuşmaya ve tartışmaya başlamamız gerekiyor.

Erkeklik, erkek olmayanlar üzerinden kendini tanımlayan bir söylemdir. Erkeklik, erkek cinsiyet kimliklerini "ne olmadıkları" üzerine, yani erkek olmayan diğerleri; yani kadınlar ve eşcinseller üzerinden kurar. İkinci aşamada ise kendi içinde başka hiyerarşiler ile örneğin rafine-şehirli erkekliğe karşı varoş erkekliği veya köylü erkekliği, etnik gruplara ait erkeklikler gibi hiyerarşiler yaratır ve bunları kendi içinde yarıştırır. Ülkedeki erkekliklerin şiddet dolu tezahürlerini başka yazıların konusu yaparak, günümüz merkez medyasında çok bariz bir şekilde üstelik gururla sergilenen erkekliklerden bahisle konuya girmek istiyorum.

Örneğin Okan Bayülgen "çağdaş erkek" statüsünün verdiği öz güvenle, aptal bulduğu ve aptal yerine koyduğu kadın "ünlü"leri senelerce bir "popüler kültür ürünü" olan programında ağırlamış, onların öz güvenlerini dağıtmak ve rezil etmek için rating bahanesiyle elinden geleni esirgememiştir. Böylece ne kadar zeki, ne kadar akıllı ve ne kadar rafine bir erkek olduğu ortaya çıkmış olmalıdır. Bu programdaki üstün erkekliği belirleyen stüdyoda konuk olan ve telefonla bağlanan kadınlardır. Ancak aynı muameleyi erkek konuklarına yapmamıştır ya da yapamamıştır. Yani kendisinin ait "olmadığı" (aptal) kadınlar ile dalga geçerek, "olmadıklarını" programına davet ederek ve onları aşağılayarak zeki-yaratıcı-kültürlü-"fırlama" Beyaz Türk erkeği kimliğini bir nevi teyit etmektedir.

Bir başka erkeklik özelliği örneğin kavgacılık bir erkeklik vecibesidir ve erkek olarak başarılı görünmenin şartlarından biridir. "Horozlanmak" kelimesini yaratmış bu coğrafyada, Gandhi gibi erkekler "adam yerine konulmaz", erkekliği eksik bulunur. İktidarını sergilemek, şiddet göstermek ise erkeklik tarafından son derece olumlanan bir şeydir. Alt sınıfların "kaba kuvvetle" yaptığını "ilkel" bulan üst sınıflara mensup erkekler daha rafine şiddetlerle iktidarlarını sergilerler. Örneğin Bayülgen'in programında sadece kadın konukları değil, seyirciyi de terslemek, sözünü kesmek, azarlamak, suratına telefon kapatmak da bir iktidar işaretidir ve erkekliğin bir emaresidir.

O yüzden Bayülgen'in uzun yıllardır yaptığı formatın dışında "ciddi" formattaki programının ki bu programda da kadınları sadece "görüntü olsun" diye çağırdığını açıkca söylemiştir- ilk dönemlerinde yaşanan küçük çaplı bir ekran skandalı onun sadece showmenlik kariyerini zedelemekle kalmamış erkek kimliğini de "çizmiştir." Bayülgen'in kadınlara karşı yılların vermiş olduğu bir alışkanlıkla uyguladığı alaycı tavıra karşılık, programa konuk olan kadın milletvekilinden hiç beklemediği bir reaksiyon alınca, bu meydan okuma Bayülgen'i büyük bir şaşkınlığa düşürmüştü ve program kadını düşürmek istediği pozisyona kendisinin düşmesi ile son bulmuştur. Bayülgen'in düştüğü bu travmatik şaşkınlık ve kriz sadece kariyer telaşı ile açıklanamaz. Çünkü nihayetinde kendisi de farkındaydı ki bir erkek milletvekiline bu şekilde davranamayacaktı.

Her an başarılması ve her an ispat edilmesi beklenen bir şeydir erkeklik. Cevresinden ne kadar az yardım talebinde bulunursa örneğin trafikte yol sormanın bile erkekliğe hanel getirdiği bir erkeklik anlayışı içinde erkek yaşamını her an kanıtlaması gereken bir kurgunun içinde yaşar. Erkeklik sosyalizasyon süreçleri ile üretilir ve homososyal topluluklar bu üretimde önemli bir rol oynar. Ülkemizde erkekliğin üretilmesi ve yeni kuşaklara aktarılmasında en önemli homososyal mekanlar kahvehanelerdir. Ayrıca stadyumlar, halı sahalar, ganyan bayileri, iddiaa dükkanları, internetcafe ve oyun salonları ve birahaneler de bu işlevi görür. Ebeveyn olarak, erkeklik söyleminden ne yapsanız da kurtulamazsınız. Bu alanlarda, erkekler rahat rahat erkekliklerini yarıştıırıp, "normal" olan erkekliğı meşrulaştırır ve bir kez daha kendilerini teyit ederler. Medya plazalarında da erkekler diğler erkeklerin tasdiki ve el vermesi ile yükseleceklerini bilirler ve bu yüzden erkeklik söyleminin dışına çıkmayı istemezler. Kadınların olmadığı ve tam da bu yüzden konforlu olan hiyerarşik erkek meclislerinde kadınlarla dalga geçildiği zaman oyunbozanlık yapıp kadınları korumanın bir alemi yoktur, kadınlarla ilgili her espriye gülünür. Erkek kardeşliğı ruhu içerisinde espriyi yapan erkeğin raconu çizilmez.

Homososyal mekanlara benzer bir havada geçen Hıncal Uluç'un "esas oğlanı" oynadığı haftasonu sabah programında da bu erkek meclisinin seyirci önünde bir versiyonu kurulmaktadır. Bir kadın bulunması halinde bambaşka diyaloglar olacağı çok aşikar olan programda (elbetteki seyirci faktörü unutulmadan) sınırlı ve kontrollü de olsa bir erkeklik yarışması ve müzakeresi alttan alta hissedilmektedir ve elbetteki iktidar "Hıncal Ağbi"dedir. Çoğunlukla herkes "yerini bilir", "haddini aşmaz". Kim kimin sözünü kesmeyecek kim kimin lafını ağzına tıkamayacak...Çatışmalar olsa bile sonuçta bu çatışmalar sonucu karşılıklı saygı pekişir. Soluğunu tutmuş pek çok erkek seyirci gözlerini kısarak program boyunca konuşulardan çok işte bu erkeklik müzakeresini izlemektedir. Kuyruğu dik tutmak, bazen suskunlaşmak, çatallanmış bir ses, bazen de boyun eğiş şeklinde tezahür eden erkeklik derslerine dikkat kesilmektedir. Çünkü bu program konularının çok dışında bir alt metin içermektedir: erkeklere iktidarı ve hiyerarşiyi bir kez daha hatırlatmakta, "normal" ve "çağdaş" bir erkeğin nasıl olması ve nasıl bir yaşam sürmesi gerektiğinin ipuçlarını vermekte, normları öğretmektedir. Futboldan kadınlara birçok konunun "otoritesi" olduğu için tüm (erkek) gözler programda tabiatıyla son sözü söylemesi için "Hıncal Ağbi"ye çevrilmektedir. "Yaşı önemli değil", "dışı güzel" ve "içini kendi ayarlayacağı" kadınları beğenen üstat "Hıncal Ağbi" başkanlığında aynı sektörde var olma mücadelesi veren program katılımcısı bu erkekler, "her şeye rağmen" sergiledikleri bu (zorunlu) erkek kardeşliğı ile erkek dayanışmasının timsali gibidirler.

Uluç'un son zamanlarda gazetesindeki yazarlarla girdiği polemiklerde de fikire fikirle cevap verme boyutundan çıkmış, sözlü şiddet boyutuna ulaşmış aynı erkeklik gösterilerini izlemekteyiz. Bu polemiklerdeki erkeklik gösterileri, lise çağlarındaki ergen erkek "oymaklarında" yoğun bir şekilde gözlemlenen cinsel terimlerle saldırma boyutuna geçmiştir, ki küfürleşme de erkekliğin ifade edildiği alanlardan bir tanesidir, bu şekilde erkeklik kamu önünde "kurtarılır" ve yapılan herşey meşrulaştırılır. Bütün bu erkeklik gösterileri bunları sergileyenlerin erkeksi

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

tavırlarının toplumda (özellikle de bu figürlerin hayranları/takipçileri arasında) sorgulanamaz "normal" bir gerçeklik halinde kabulüne yol açmaktadır ve buna dayanamayıp eleştirenleri de kamu önünde mahkum eden bir işlev görmektedir.

Soyut duvarların ötesinde bir yaşam (Sevgi Engin)

Yolum Venedik'e düştü bu kez, yanımda ilk kez birlikte yola çıkacağım yoldaşlarım. Beni daha çok doğunun o gizemine çekip götüren ayaklarım, bu kez hemen güneyimizde yer alan o küçük, ama tarihte oynadığı roller ile hep önemli olmuş kente götüreceğim. Yanımda erkek yol arkadaşlarım. İlk kez onlarla yola çıkacakmış gibi heyecanlıyım, ortalama yirmi yıldır birlikteyim oysa ikisi ile de. Sırtımıza attığımız çantalar ile yola çıktığımızda grubumuzun en genç üyesi 25 günlüktü henüz. O büyüdü. Bir delikanlıya dönüştü. Onun haricindeki diğer iki grup üyesi de yılların ve yolların ardından "yaş"landı. O küçük grubun gezip dolaştığı topraklar bugün buradan bakınca "küçük Asya" olarak isimlendiriliyor. Artık bir başka coğrafyadalar. "Akşam ülkesi"ne geldiler ve üzerlerinden gün çekilmiş gibi, bu ülke topraklarını birlikte hiç terk etmediler. Bu geziyi benim ve grubum için özel kılan da bu. O kanalların üzerinde yaşayan şehir bile bu heyecanı gölgeleyemedi.

Her gezide, görülmesi zorunlu yerler olur. Orayı görmeden geçemezsin, varsa bir çeşmesi, oradan su içmeden olmazsın, en önemli yiyeceklerinin, yapabiliyorsan eğer, tadına varır, turistleri çeken meydanlarını, katedrallerini, türbelerini sırası ile gezer, yorgun ayaklarını bazen parklarından birinde, bazen de denizin kenarında, güneşin altında dinlendirirsin.

Benim için buranın en görülmesi gereken yeri Yahudi Gettosu. Dinlerle ile

meşgul olmanın getirdiği bilimsel bir merak'ın neticesi mi, yoksa henüz küçük bir kız iken edinmeye başladığım, "farklı" olmanın getirdiği yaşam tecrübeleri mi, yeryüzünde matarasındaki tuzlu suyla uzun yola koyulmuş bir insan öyküsü mü ben de ayrımsıyamıyorum: Israrla Yahudi Getto sunu görmek istiyorum.

Yahudi Gettosu Avrupa'nın 29. Mart 1516 da kurulan ve Napolyon'un 1797 deki egemenliğine dek varlığını sürdüren dünyanın ilk gettosu. Yaklaşık üç yüzyıllık zorunlu bir izolasyona tabi tutulan, akşam olup, gün çekildiğinde, sabahki gün ışığına kadar zorunlu sokağa çıkma yasağı uygulanan, kendilerine duvarların ardında bir yaşam ön görülen bu insanların duvarlara sinmiş seslerini dinlemek üzere gitmek istiyorum ısrarla.

Venedik dar sokakları ile ünlü. Birer metreyi ancak bulan sokak aralarından gökyüzünü ince ve dar bir koridor olarak takip ederek ilerleyince küçük meydanlara çıkılıyor. Adeta bir soluk alma işlevi üstlenen bu meydanlar, aslında, dört beş katlı apartmanlarla çevrilen yapısıyla, dar ve ince bir koridor halinde ilerleyen gökyüzünü biraz daha büyücek bir kareye dönüştürmekten fazla bir fonksiyon üstlenemiyor, meydan kelimesinin yayılarak genişleyen tınısından çok, yükselen duvarlarının gölgesinde bir cezaevi avlusuna dönüşüyor.

Roma meydanından başlatıyoruz Yahudi gettosuna giden yolumuzu. Kanallarla birbirinden ayrılan sokakları, evleri birbirine bağlayan dört yüzden fazla köprülerden birinden geçerek karşı kıyıya, labirent gibi birbirine bağlanan, bir geçtiğimiz sokaktan ikinci kez geçme fırsatını neredeyse hiç yakalayamadığımız sokak aralarından ilerliyerek varıyoruz, gezi kitaplarında mutlaka görülmesi gereken noktalardan biri olarak işaretlenen alana. Sokağın girişindeki evin duvarına kırmızı boyayla yazılmış "Özgürlüğe hoş geldiniz" yazısının anlamını düşünüyorum. Duvarların ötesinde de olsa, insanın kendini gerçekleştirebildiği alan özgürlük olarak tanımlanabilir mi diye, özgürlük sınırlandırılabilir mi? Burayı özel kılan şeyleri arayan gözlerim ancak binalardaki, kapılardaki özeni, temizliği, yeniliği ve düzeni yakalayabiliyor. Onun dışında, daha modern görünen evlerin balkonlarından aynı çamaşırlar sarkıyor sokağa, aynı müzik sesleri dolduruyor sokağı. Daha geniş aralıklı sokaklarda yürürken hediyelik eşya satan dükkanların vitrinlerinde sergilenen bu kez Yahudiliğe özel eşyalar oluyor, dokuzlu şamdan, kipa, tora okunurken kullanılan özel takip kalemi, david yıldızının yer aldığı, Venedik camlarından yapılmış duvar süsleri. Hemen kenarında içeride sergilenen resimlerle bir sanat galerisi. Masada uzun sakalı, başında kipa, kipasının yanına bir toka ile iliştilmiş, uzun lüleleri ile ortodox bir Yahudi oturuyor. Yol arkadaşım çekiyor kolumdan beni içeriye, gel girelim diyor. Tereddüt ediyorum içeri girmeye, vitrinden bakmakla yetinmek istiyorum. Beni cesaretlendirerek çekiyor yol arkadaşım, "korkuyor musun yoksa" diyor. Korkuyor muyum?

Başımdaki örtünün karşımdaki insan için de bir korku unsuruna dönüşebileceğini biliyorum. Yüzyıllar boyunca duvarların arkasında sürgün yaşamış bir halkın çocuğunun aynı korkulara yakalanabileceğini biliyorum. Bu yüzden kenarda, bu kez camdan yapılmış, dışarısını, ya da içerisini gösteren o soyut duvarın

arkasında beklemeyi, bana ve hemcinslerime yazılmış o soyut duvarın arkasından izlemeyi, üç yüz yıl boyunca duvarların arkasında zorunlu sürgüne tutulmuş Yahudiler gibi, alışkın bir benimseme ile sürdürmeyi düşünüyorum. Sonra kendimi içeride buluyorum.

Tek bir ressamın ait değil içerideki tablolar. Mısırdan Kıpti bir ressamdan gelen eserler de var, Amerika'dan gönderilmiş eserler de. Biraz dan yanımıza geliyor az önce bizim için başında kipası, kipasının yanına tokalanmış uzun lüleleri ve uzun sakalıyla tanımlanan, bu tanımlamanın sınırları içinde genellenen, bir soyut algıya dönüşen adam, konuştuğça, tebessüm ettikçe kelimelerin ve algıların dünyasından sıyrılıp gerçeğe dönüşüyor. Eskiden mimar olduğunu söylüyor. Sıkıldığı için bıraktığını, ve bu sanat galerisini yönetmeye başladığını söylüyor. Ülkemizden alışkın olduğumuz sıcak mahalleli tavırlarıyla nereden olduğumuzu soruyor, genç yol arkadaşım Almanya'dan diyor, daha yaşlıca olanı Türkiye'den.

Hemen açıklıyorlar sonra, bir yanlış anlamaya fırsat vermesin diye. Türkiye ile geliyiyor konuşma. Avrupa birliğine Türkiye'nin katılımı ile ilgili uzun yorumlara dönüşüyor. Bu küçük, iç içe geçmiş üç dükkandan oluşan sanat galerisi, galerideki resimler giderek ışığını kaybediyor, içerideki bu farklıların sohbetinde yoğunlaşıyor.

Vedalaşırken adını öğrenmeden, kendimizi takdim etmeden sıcak bir sohbetin içine daldığımız bu adam, rahat mısınız siz orada diye soruyor? Biz burada pek rahat değiliz de, diye ekleyerek.

İlk gettonun kurulduğu toprakların üzerinden altı yüzyıl akmış, geçmiş. Farklı olan, farkını tercih ettiği yaşam biçimiyle, uzun bıraktığı sakalları, uzun tuttuğu zülüfleri, kısa kesilmiş saçlarının üzerine yerleştirdiği kipasıyla ortaya koymuş Yahudi kendini rahat hissetmediğini söylüyor. Yol arkadaşlarım ilk kez böyle bir soru ile karşı karşıya kalmışlar gibi rahatız diyorlar. Bir sorunumuz yok.

Vedalaşırken bir kendilerine bakıyorlar, bir birlerine. Sokaktaki insandan onları ayıran, görünen bir farkın olmadığını bu kez sözcüklerle ifade ediyorlar birbirlerine. Bizim bir farkımız yok ki! Biz zorlanmıyoruz.

Arkalarından gelen beni unutarak...

Onlar zorlanmıyorlar.

Başında kipası, yanaklarının iki yanında uzamış zülüfleri ile bu ortodox Yahudi rahat olmadıklarını söylüyor.

Birde soyut duvarların ötesinde bir yaşam öngörülmüş, başındaki örtüsünde farklılıklarını gösteren, ya da başındaki örtünün farklılaştırdığı ben ve hemcinslerim.

Estetik Beden Terörü (Sever Işık)

Karl Marx'ın yaklaşık 150 yıl önce, semizleyen kapitalistleri ürküten **"Avrupa'nın üzerinde bir hayalet dolaşiyor; komünizm hayaleti"** önermesini, "imparatorluk"a dönüşen küresel, sınırsız-mekânsız kapitalizme paralel olarak tüm dünyaya teşmil ederek şöyle demek mümkün; "Tüm dünyada bir hayalet dolaşiyor 'ideal beden' hayaleti". Elbete bu somut hayaletin çoğunluk iş bulma mekânının modern kadınlık alemi olduğu da gözden ırak olamayan bir olgu.

Dünya feminist hareketinin tüm hedeflerinin gerçekliği ve gerçekleştirilebilirliği gözden geçirilmeye ve sorgulanmaya muhtaç. Siyasal, sosyal, ekonomik kazanımlara ilave olarak tıp ve kozmetik sanayiinin kadınlara ne kazandırdığı ve **"kadın kimliği"**ni nasıl dönüştürdüğü yeniden gözden geçirildiğinde, **"büyüsü bozulmuş"** modern zamanların, kadın kategorisini, mitik zamanlara oranla çok daha baskıcı ve ekonomik kategorilere indirgeyerek, onu psiko-insan olarak **"arzunun nesnesi"** ve ekonomik **"vitrin"** olarak kurguladığını görmek mümkün. İlginç olan kadının kendisini ataerkil karşıtı "öteki" olarak inşa etme sürecinde "öteki"nin, erkeğin, adeta kendisi ile ontolojik bir birlikteliğe sahip olan değerleri tersten temellük etmesidir. Foucault'nun dili ile söylersek kadın kendisini **"özne olarak inşa ederken"**, kendi varlığını tanımlarken model olarak, erkek perspektifini, konum

ve beğenisini, dişil bir renk katarak kendi cephesine taşıyor. Kendisi için dışardan belirlenen bir kaderi rahatlıkla içselleştirebiliyor.

Sonuçta, "kadınların bağımsızlık mücadelesi"nde bu silahlar asıl sahipleri için hizmet veriyor ve kadınların elinde infilak ediyor. Bu patlayıcıların en yaygın olanı ise "estetik silahı"dır. Geleneğin "Tanrı vergisi güzellik" kavrayışının yerini alan, ekonomik seküler değişimin ifadesi olan, "çirkin kadın yoktur; bakımsız kadın vardır" önermesini şöyle de okumak mümkün; **"Çirkin kadın yoktur; kozmetik kullanan ya da kullanmayan kadın vardır. Ürünlerimizi tüketin güzelleşin"**.

Artık kapital dünyada güzellik-estetik verili değil, yapaydır. Bu estetik değerleri üreten ise tabii ki serbest piyasadır. Tüm metalar gibi bedenın değeri de piyasanın iktidarı tarafından belirlenir. İnsanoğlu, çoğunlukla seksüel tercihi ortodox heteroseksüellikten yana koyduğuna göre, önermemizi şöyle kurabiliriz: Kadının bedenini estetik kullanım ve değişim değeri belirleyen erkek iktidarındır. Zaten iktidarın bizatihi kendisi eril-erkek değil midir? Kadınların estetik-kozmetik sanayisinin patronlarının ceplerini doldurarak ulaşmayı düşündükleri ideal nesne-beden'in, erkekleri lüks gecelere sponsor kılmakla beraber "etekli iktidar"ı mümkün kılmadığı gün gibi ortadadır.

Kadın bedeni-gövdesi teni **eril hazların kullanımı için** sürekli olarak teorik ve pratik olarak biçimlendiriliyor ve manipüle ediliyor. Bu dişil bedeni kuşatma-onarma süreci kadınların da rızası ile gerçekleşiyor.

Sözlükler terör kavramını, sistematik şiddet uygulama, korku içinde bırakma, ürkütme, yıldırma, paniğe düşürme olarak tanımlıyor. Bu haliyle estetize edilmiş beden, 90-60-90 sınırını ihlal eden tüm bayanları tehdit ediyor, aşağılıyor, psikolojik baskıya maruz bırakıyor. Kadını farklı kılan kimliği yerine onu erkek tarafından tercih edilir kılan görüntüsü geçirildi. Böylece estetik görüntü enformasyonuna uğrayan kadın kendi kimliğini görüntüsü üzerinden kurmaya çalışarak dışlanmışlıktan kaçınıyor. Her gün görsel ve yazılı medyada boy gösteren, varlığı vücudu olan manken-artist-şarkıcı grubu, tüm programlarda, lisan-ı halleri ve lisan-ı kavlıeri ile konuklarına izleyicilerine şantaj uyguluyor ve onları tehdit ediyor. Çoğunlukla, iktidarları erkekler tarafından tercih edilmekten kaynaklanan bu sanat erbabı!

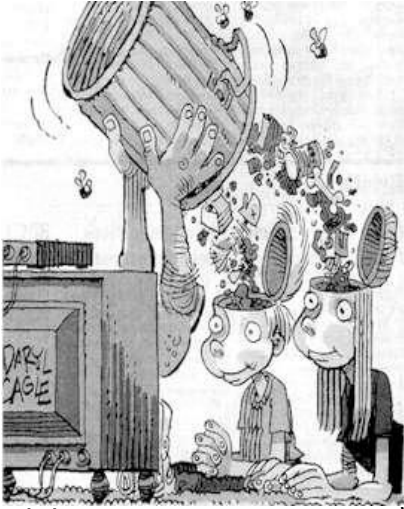
Hemcinslerini "evde kalmakla" korkutarak onları kendilerini baştan yaratmak için, estetik cerrahinin harikalar yaratan diyarına, kozmetik ürün cennetlerine davet ediyorlar. Sonuç, beğenilen, koklanan çiçekler olmak adına müthiş bir terör; kendinden kaçış, kendinden utanma, kült bedenlerle ümitsiz bir yarış, aşırı stres, güzellik ürünlerinin yan etkileri, solaryumlar, bedeni tıbbın tenesir tahtasına yatırma, botokslar, silikonlar, yağ aldirmalar, eklemeler, çıkarmalar, uzatmalar,

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

kısaltmalar, vs. yani saçtan tırnağa estetik, yap-boz tahtasına dönüşen bir nesne-beden. Check-up'lar. Çekmekle bitecek gibi değil.

Tarih boyunca kadınlar güzelliğin sembolü olarak görüldü. Elbette kadınların makul ölçülerde zatına hoşça bakmasında/kendilerine özen göstermesinde sorun yok. Sorun kadınların sadece beğenilme güdüsü ile kendilerine özen göstermesi ve kabul ettirmeye çalışması.

Pornografi Nasıl Sanat Oldu? (Sever Işık)

Kendisine ait "Profesör Unrat" romanının "Mavi Melek" isimli sinema uyarlamasını izleyen Heinrich Mann, film hakkındaki düşüncesini ironik bir üslupla şöyle dile getirir; "benim kafam ve bir artistin bacakları!"

Mann'ın yüzyılın ilk yarısına ait bu yargısı/analizi bugün için toplumsal hayatın her alanına sızan pornografinin nasıl olup ta bu kadar yaygınlık ve hatta saygınlık kazandığının ve rahatlıkla pazarlandığının ipuçlarını vermektedir. Buradan hareketle seks/sanat/ticaret üçgeninde devr-i daim olması için maksimum görünürlüğü hedefleyerek bedeni dikizleyen ve ifşa eden sinemanın, edebiyatın, resmin ve müziğin nasıl ve niçin sanat halesine/aurasına büründüğünü anlayabiliriz.

Nihilizmin kader olarak tarihte revan olduğu dünyamızda, pornografi, ahlakın sürekli saldırıya uğrayarak mevzi kaybetmesine paralel yeraltından yeryüzüne çıkarak özgürlükler elde etmiştir. Fakat hala dinsel, ahlaki ve törel yasakların tümünden yok olmadığı yerlerde porno bir kısım kamusal alanlarda hala yasaktır. Dolayısı ile pazarı genişletmek isteyen pornocular bir çözüm/hile bulmak zorunda idiler ve buldular da; pornografinin kültüre/sanata sızdırılması ve zamanla ona dahil edilmesi.. Ve böylece, bu " gizlenme pratiği" ile pornografi, modern sanatın

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

dokunulmaz, eleştirilemez saygın mabetlerinde, sanat galerilerinde ve müzelerde, yasanın takibine uğrama kaygısı taşımadan müşterisi ile buluşmakta ve kamusal

alanlarda "ahlakçı"ların soruşturmasına ve saldırısına maruz kalmadan varlığını devam ettirmektedir.

Kamusal mekanlar gibi insan dolaşımının fazla olduğu yerler, belirli bir ahlakın ve onun yasaklarının (alkol, uyuşturucu, seks) hayat bulduğu son yasal sığınma noktalarıdır. Bu alanlara girebilmek için uluslararası kültür trafiği ile birleşen pornografi böylece kültürel faaliyete ile karışarak ve kaynaşarak kültürel faaliyete tanınan ifade özgürlüğünden faydalanmaktadır. Kültürle karışan ve kaynaşan porno, kalan son hukuki sınırlamalardan da kaçmayı başararak "hizmet" sektörünün ayrımcılık yapmayan niteliğinden de faydalanmaktadır.*

Bugün, pornografik bakışın odaklandığı "ticari beden" sanatı işgal etmiştir ve tersi. Seks/ticaret/sanat üçlüsü Mahrem olanı tüm ayrıntıları ile ışığa maruz bırakmış, teşhir ve ifşaata icbar etmiştir. Meta-sanat, derin bir şehvetle elektronik gözlerin "panoptik bakış"ına ve teslim edilen bedeni/teni/eti tüm ayrıntıları ile görüntü, söz ve müzik olarak pornografların şehvet masasına servis etmektedir. Nesnelleştirilmiş bedenin hoyratça harcanması ve işkenceye maruz bırakılması bir strateji dahilinde sanata dahil edilen pornografinin neticesidir. **Pornografi suret-i sanata/n bürünerek/görünerek kültürel etkinliklerin tekin mekânına yerleşiyor.**

Kalabalığın ticari amaçla sanat mekanlarına çekilmesi ve pazar pastasının büyütülmesi gayesi ile cinsel tahrike yönelen pornografik görüntü pazarına dönüşen galeriler, müzeler, sinemalar, müşterilerini kendilerine reklam afişlerinde sunulanın/gösterilenin daha fazlasını/devamını görmek için sinemaya, sergi salonlarına yahut müzelere davet etmektedirler.

Seks ve ticaret, sanat ile bütünleşmiş durumda. Sanat müşteri bulmak, para kazanmak için cinsel hazzın tahrikine ve davetiyesine kapıları açarken, seks pazarı son kadim kurumlar tarafından korunan alanlarda rahatlıkla ticaretini yapmak için sanatın koruyucu kollarının/kanatlarının altına sığınmaktadır. Sonuç, sapkınlık ve saplantıların, cinsel hezeyanların sanat suretine büründürülmesi ve meşrulaştırılmasıdır. Fakat işin ticari hacminin büyüklüğü sanat korsanlarını bu konuda sürekli cesaretlendirmektedir. Kısaca, kâr güdüsü/tanrısı sanat ve pornografinin nikâhını kıymış ve izdivacını temin etmiş durumda.

Sanat, modern dünyanın en "kutsal!", ve en korunaklı alanıdır. Geleneğe karşı bir put kıran olarak işlev gören, saygın ve neredeyse eleştiriden münezze, ahlaktan muaf bir etkinlik alanıdır. Modern sanat ve ona dahil olan/edilen her unsur, ahlaka karşı bir dokunulmazlık zırhına bürünmektedir; "sanat, ahlak dışı olmaz" klişesi bu anlayışın göstergesidir. Bu aynı zamanda "yasadışı sanat yoktur" demektir, çünkü; ahlaki olan kolaylıkla yasak olmaz. Böylece müstehcen olan, sanat maskesi ve hilesi ile ahlakı askıya alırken, yasadan ve yasaklardan da

paçayı sıyırmaktadır.

Pornografi, bugün müzikte, sinemada ve resimde güçlü sarsılmaz bir taarruz konumundadır. Sanat, ahlakın, yani "iyi" ve "kötü"nün ötesine taşınınca haliyle sınırlar kendiliğinden yok olurken, yeni sınırlar/sınırsızlıklar/tanımlar fetiş bir etkinlik olan sanattın bizzat kendisi tarafından tanımlanmaktadır. Artık sanat olan şeyin kötülük ile ilintilendirilmesi, yargılanması ve cezalandırılması söz konusu değildir.

"Yeni sanat"ın merkezinde hedonizm vardır. Amaç, hem kalite hem de kantite olarak olabildiğince daha çok arzunun tahrik ve tatminidir ve tabii ki tüm bunlar kapitalin egemen araç ve amaç olduğu bir piyasa içinde vücut bulmaktadır. Ve tüm bunların ardında "hazların kullanımı ve denetimi" ile "toplumsal gövdenin" kontrolü sağlayan bir iktidar kavrayışı vardır.

* [Paul Virilo \(2003\). Enformasyon Bombası.İstanbul: Metis Yayınları. \(Çev; Kaya Şahin\)](#)

8 mart? Deliye hergün bayram! (Nurhayat Kızıllkan)

6 ay önce 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ydü. 6 ay sonra yine 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlanacak. Aşağıdaki araştırmaya göre bugünü kutladığı varsayılan Türkiye kadınlarının % 64,2'si başını örtüyor. Örtener ve örtmeyenleri aynı derecede ilgilendiren nice kadın problemi çarşaf çarşaf gazetelere basılıyor, bir sürü toplantı, yürüyüş vs. yapılıyor, kimilerimize çiçekler veriliyor.

Ama Türkiye kadın hareketi içindeki güç sahibi kadınların önemli bir kısmının, başörtülü kadını eşit hemcinsi olarak kabul etmesi ve onun mevcut kadınlık sorunlarına ilave olmuş hususi sorununa el atması hiç

gerçekleşmeyecek bir hayalmiş gibi gözüküyor. Başka bilinçlerin kadınlık bilincinin önüne geçtiğini ister istemez düşünmekten başka bir şey gelmiyor insanın elinden. Hatırlanacağı üzere Tarhan Erdem başkanlığında A ve G Araştırma Şirketi, Mayıs 2003'te Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinde, 38 il ve 128 ilçede başörtüsü konusunda bir araştırma gerçekleştirdi. Araştırma sonuçları Milliyet'te yayınlandı; ancak gündem o kadar meşguldü ki, hak ettiği ilgiyi gördü mü tartışılır. Şimdi bu araştırmanın bazı dikkate değer bulgularını tekrar hatırlatmak ve kadınlar gününde Türkiye kadınlarına dair hamasi nutuklar atmak yerine ayaklarımızın yere basmasını sağlayacak Türkiye kadınları hakkındaki gerçeklerden bahsetmek istiyorum. Araştırmanın ilk sorusu "Bu evde çarşıya, pazara, alışverişe, gezmeye vs. gittiğinde başını kapatan kimse var mı?" sorusuna her 100 haneden 77,2'si "evet" yanıtı verdi. 18 yaş ve üstü kadınların % 64,2'si çarşıya-pazara-alışverişe-gezmeye giderken başını örtüyordu.

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

Araştırmaya göre başörtülü kadınların % 44,1'inin evinde sadece kendisi başörtülü, % 30,8'inin hanesinde ise başörtülü ikinci bir kişi daha var. Nesiller arası devamlılığı görebilmek açısından önemli olabilecek bir veri ise başını örten kadınların % 23'ünün evinde, beraber yaşayan başörtülü kızı var. Yine başörtülü kadınların % 24,9'unun aynı hanede yaşayan başörtülü annesi var.

Sosyo-demografik verilere göre baktığımızda, mesela yaş yükseldikçe başını örtenlerin oranı yükseliyor. 18-27 yaş grubundaki kadınların % 46,9'u evinden çıkarken başını örttüğünü söylerken bu oran 44 yaş ve üzerinde % 78,2'ye çıkıyor. Evlilik başörtü örtmede dönüm noktası... Türkiye'deki evli kadınların % 72,7'si başını örterken, bu oran bekarlarda % 33,9. Okullaşmaya gelince, araştırmaya konu kadınların büyük bir oranı (% 66,22); örtülü-örtüsüz, ilkokul mezunu veya diplomasız ne yazık ki. Keza diplomasız ve ilkokul mezunu olanların çok önemli bir kısmı başörtülü (diplomasız olanların %91,5'u, ilkokul mezunlarının % 81,4'ü). Diğer taraftan her 100 üniversiteli kız öğrenci arasında başörtülü kız öğrenci oranı % 10,5.

Bağlamından soyut kamusal alan ve 8 Mart

Başını örten kadınların hane halkı ortalama aylık geliri, 2003 Mayıs'ında 363 milyon TL. Başını kapatmayan kadınların hane halkı aylık gelir ortalaması 964 milyon TL. Buradan hareketle sınıfsal bir açıklama yapılabilir mi? Eğitim ve hane halkı aylık gelirin paralel olarak sosyal statü yükseldikçe başı açıkların oranının hızla yükseldiği görülmekte. Keza metropollerden kıra doğru gidildikçe başörtülülerin oranı artıyor. Türkiye'nin nüfusu en büyük ilk 8 şehrinde başörtülü kadınların genel ortalaması % 48 iken, bu oran kırdan (seçmen sayısı 10 binin altında olan yerlerde) % 75,5'e çıkıyor. Bölge olarak en az başörtülü Marmara'da, en fazla ise Güneydoğu'da.

Bir başka ilginç veri, örtülü kadınlar arasında örtüsünü türban olarak tanımlayanların oranı oldukça düşüktür. (Örn. 16-27 yaş grubunda % 8,8'dir, diğer yaş gruplarında daha da azdır). Kadınlar örtüsünü büyük oranda başörtüsü olarak tanımlamaktadır: % 77,6. Kadınların % 63,4'ü başlarını örtme gerekçesi olarak inançları gereği örtündüklerini söylemişler, gelenekler yüzünden örtünenlerin oranı ise % 20 civarında çıkmıştır. Başörtülüler arasında eğitim yükseldikçe "inançlarım gereği örtünüyorum" diyenlerin oranı da yükselmektedir. Düşük eğitimlilerde ise "gelenek" cevabı genel ortalamanın çok üzerindedir. Eğitim ve hane halkı gelirin paralel olarak sosyal statü yükseldikçe "dinî gerekçelerle örtünüyorum" diyenlerin oranı da yükselmektedir. Düşük sosyal statü gruplarında "gelenek" cevabı yüksektir. Keza yerleşim tiplerine göre örtünme gerekçesine bakıldığında, kırdan metropollere doğru gidildikçe, "inançlarım gereği örtünüyorum" diyenlerin oranı yükselmektedir.

"Devletin zirvesinde yapılan resmi tören ve davetlere devlet büyüklerinin eşlerinin türbanlı olarak katılmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Doğru mu, yanlış mı buluyorsunuz?" sorusuna deneklerin % 56'sı doğru bulduğunu söylemiştir. Demografik verilere göre verilen cevaplara bakarsak; kadınlar ve gençler genel ortalamanın biraz üzerinde "doğru bulduğunu" söylemiştir. Eğitim yükseldikçe "yanlış buluyorum" diyenlerin oranı ise yükselmektedir. "Türban, laiklik karşıtlığının bir işareti değildir." ifadesini doğru bulanların yüzdesi ise

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

67,7'dir." "Üniversitelerde türban yasağı kaldırılmalıdır." ifadesine katılanların oranı % 75,5'tir. 18-27 yaş grubundaki gençler orta ve üst yaş gruplarından daha fazla üniversitelerde türban yasağının kaldırılması gerektiğini söylemişlerdir. Deneklerin % 62,6'sı devlet dairelerinde çalışan kadınlardan isteyenlerin başını örtebilmesi gerektiğini söylemiştir. Hanesinde başını kapayanların olduğunu söyleyenlerin % 72,9'u, "İsteyen başını örtebilmelidir." derken, "Hayır başörtülü yok." diyenlerin % 70,2'si bu fikre karşı çıkmaktadır. Devlet dairelerinde türban yasağı hakkında AKP seçmenleri % 88,2 ile "Devlet dairelerinde çalışan kadınlardan isteyenler başını örtebilmelidir." demiştir. CHP seçmeninin ise % 24,7 si bu görüştedir. Keza ilginç bir şekilde DEHAP seçmeninin % 77,3'ü bu görüştedir. CHP, DSP ve YTP seçmeninin çoğunluğu, devlet dairelerinde türban yasağını savunmaktadır.

"Sizce türban laiklik karşıtlığının, devlet işlerinin dinî kurallar içinde yürütülmesi isteğinin simgesi, göstergesi veya işareti mi? Bu konudaki fikriniz nedir?" sorusuna deneklerin % 70'i "Hayır değildir" derken % 10,8'i bu soruya cevap verememiştir.

"Size hizmet veren bir memurun, kamu hizmetlisinin (hakim, öğretmen vs) siyasi olarak ne düşündüğünü belli edecek bir görünümde (rozet, işaret, özel bir şapka, türban vs.) hizmet vermesi sizi rahatsız eder mi?" sorusuna verilen yanıt, deneklerin % 54,11'i, "Kamu hizmetlisinin siyasi kimliğini yansıtabilecek şekilde görünümü beni rahatsız etmez." şeklinde olmuştur. Bu cevaplarda simge ile, türbanın kastedildiğinin anlaşıldığı gözlemlenmiştir. Son olarak, "Sizce Türkiye'nin çözülmesi gereken en önemli 3 sorunu nedir?" sorusuna erkekler işsizlik ve yolsuzlukları, kadınlar eğitim ve sağlık sorununu genel ortalamanın üzerinde söylemiştir. Güneydoğu Anadolu bölgesinde % 27,2 ile söylenen en önemli 3. sorundur. Türban sorunu AKP'lilerin % 15,3 ile en önemli gördükleri 6. sorundur.

Bütün bu bilgilerden sonra, belki de kimbilir kimilerinin dediği gibi örtülü kadınların en önemli problemi gerçekten de kullandıkları başörtüsü değildir. Belki de onların sorunları da memleketi birincil derecede ilgilendiren ekonomik sorunlar, işsizlik vs'dir ve bütün kadınları ilgilendiren genel kadınlık sorunlarıdır. Peki bu durum yani araştırmalarda çıkan, türbanın sorunlar arasında birincil bir önemde olmadığı verisi, türbanın çözümlendiği ve bir sorun kalmadığı anlamına mı geliyor? Benim sorum şudur: Türkiye Kadın Hareketi'nin önemli bir bölümü bu gerçeklere daha ne kadar kayıtsız kalmaya devam edecek? Ve "o" kadınları da kız kardeşleri arasına ne zaman alacak?

Türkiye'deki yetişkin kadın nüfusunun % 64'ünü oluşturan başörtülü kadınların kendi sorunlarına değinmeyen bir 8 Mart hakkında "bayram gelmiş neyime" tavrı olursa (ki olsa yeri var), Türkiye Kadın Hareketi bu kadınların sorunlarına karşı açık ve kararlı bir iletişim içinde olmak yerine, son zamanlara kadar kayıtsız kalması yüzünden olmaktadır. Bu durum devam ettiği sürece de 8 Mart'lar da Kadın Hareketi de "tabandan" yıllardır beklediği desteği bulamayacaktır.

* Kadın çalışmaları üzerine araştırma yapmaktadır.

TÜSİAD'ın İç Hastalıkları ve Kadınlar(Nurhayat Kızılkın)

Ekşi Sözlük'te "TÜSİAD'ın kızkardeşi" olarak tanımlanan KAGİDER'e onun sınıfsal temellerinden yaklaşarak bakmak çok acımasızlık olmaz mı diye düşünmüyor değilim ama ne var ki mevcut durum başkaca bir şans da tanımıyor insana maalesef. **Yani kapitalist kadın patronlardan feminist iddialar ne derecede mümkün?** Bu makale bu soruyu açmaya çalışan girizgah niteliğinde bir yazıdır.

KAGİDER "Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği" adlı bir raporu akademisyenlere mevcut durumu tesbit etmek ve çözüm önerisi araştırmak amacıyla sipariş etmiş. Fakat "ülkemizde çıkan yasalardan ziyade onun uygulanma güçlüklerinden" söz ettiğimiz bir aşamada **KAGİDER mensuplarının sorun çözmeye önce kendi işletmelerine çeki düzen vererek başlamaları gerekiyor.**

TÜSİAD bilindiği gibi üyeliğin işinsanları ile sınırlı olduğu, üyelerinin ve sektörlerinin çıkarlarını gözeten ve devlet üzerinde baskı oluşturmaya, kamu politikalarını etkilemeye, ve politika reformları yapmaya yönelik faaliyetleri olan bir dernektir. AB süreci ile başlayan fon akışı sayesinde kalifiye maaşlı eleman

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

çalıştırabilen STKların sayısı son bir kaç yılda bu kadar artmazdan evvel düzenli geliri ve nitelikli elemanı olan olan nadir STKlardan biriydi. Devletin çok güçlü

olması yüzünden STKların kendini toplumdan çok devlete-yakın konumlandırmaları sorunundan TÜSİAD da nasibini alıyordu. Devletin TÜSİAD gibi STKlarla güçlü bağları ve sürekli bir diyalogları mevcuttu, ancak insan hakları dernekleri gibi diğer STKlarla çok az hatta yok derecede bir diyaloga girmekteydi. Öte yandan bilindiği gibi Türkiye’de güçlü bir kadın hareketi ve kadın sorunu üzerine çalışan güçlü STKlar vardır ancak bu harekete diğer STKLardan fazla destek verildiği söylenemezdi. Özellikle Türk sermayedarlarının bu gibi faaliyetlere sıcak baktığına çok yakın bir zamana kadar şahit olmadık. Çünkü devlet tarafından tehditkar bulunan herşeyden sermaye de uzak durdu. Bazı değerlerin değişmesi yönünde Sivil Toplumun ifade ve faaliyet özgürlüğünün devlet tarafından kısıtlanmasına ses çıkarmadılar. Dolayısıyla bu devletçi tutumlarıyla “muhafaza”etmeye zımnen destek verdiler. Ancak özellikle son onyılda büyük sermayede kadınların yönetimdeki aktif varlığının hissedilir derecede artması ile kadınlar da erkek egemen görünen büyük sermaye dünyasında varlıklarını hissettirir oldular. Bir önceki nesilde örneğin Koç ailesinde şirket yönetimlerinde varlık göstermeyen kız evlatlar, daha yeni kuşaklarda örneğin Sabancı’da yönetim konusunda yetiştirildiler ve aktif görevler almaya başladılar. Batı’da gelişen “sosyal sorumluluk” kavramının iş dünyasında prestij getiren önemini farkedenden yeni kuşak bu sermayedar kadınların kadın sorunlarına ilgi duymaya ve bu sorunlara karşı projeler geliştirme fikrine ise 1999 depremi sonrası STK’ların toplumsal meşruiyetini geri kazanması ve AB süreci etkisiyle sıcak bakar oldularını söylenebilir. Çünkü özellikle 1980 darbesi öncesi “anarşik” faaliyetlerin kaynağı olarak algılanan sivil toplum faaliyetleri toplum nazarında, ve de sendikal faaliyetler sermayedarlar nazarında bir çeşit lanetlenmiş faaliyetlerdi. 1980’den 2004’te kabul edilen yeni Dernekler Yasasına kadar 20 yıldan fazla süre boyunca STKlar devlet tarafından sıkı denetime tabi tutulmuşlardı. Örgütlenme özgürlüğü ve sivil toplum üzerinde büyük kısıtlamalar sözkonusuydu. Uluslararası olabilecek her şeyde örneğin uluslararası ağlara katılma, ortak projeler yürütme ve bağış kabul etmede büyük sıkıntılar vardı. Ayrıca toplumsal olarak da insanlar sevdiklerini örgütlü faaliyetlerden uzak tutmaya çalışıyorlardı. Ancak 1999 depreminden sonra yapılan yardım faaliyetleri ile Sivil Toplum, kendini toplum nazarında akladı ve “tehlikeli” olmaktan çıktı.

Sınıf menfaatlerini koruyan kuruluşlar kategorisinde değerlendirilen TÜSİAD sadece ekonomik hayata değil, sosyal ve siyasi hayata da bir taraf olarak değişik zamanlarda müdehale eden ve bu müdehalesi ciddiye alınan bir kuruluş olmayı sürdürdü. Şimdi de aynı kuruluşun “kızkardeşi”nin yapıp ettikleri toplumda aynı derecede etkin olacağına benzer. Çünkü diğer sınıflardan, etnik gruplardan, felsefi bakışlardan kadınların oluşturduğu kadın kuruluşları çok büyük eforlar göstermelerine karşın medyada sınırlı bir şekilde yer alıyor ve KAGİDER kadınlarına kullanılan saygılı medya dili ile diğer feminist kurumların aktivitelere uygulanan dil arasındaki çifte standart dikkati çekiyor. Ayrıca iki tür varlıklı kadının birbirine karıştırılmaması için belli bir dikkat de sarfediliyor. “Hayır kurumlarında” faaliyet gösteren “hamiyetseverler olarak ” “cemiyet faaliyeti” yürüten varlıklı kadınlar “cemiyet sayfalarında” okunmaya devam ederken, yeni

nesil varlıklı kadın faaliyetleri için bu yeni kadınların nitelik farkıyla beraber bu yeni varlıklı kadın STK faaliyetlerine dair haberlerin gazetelerin daha nitelikli sayfalarında değerlendirilmeye başlandığı görülüyor.

Burada ayırd edilmesi gereken nokta bu tür üst sınıf kadın derneklerinin kimleri kadın saydığıdır. Çünkü "kurtarılmış Cumhuriyet kadını" konumlandırması sözkonusu ise bu tür bir üstten bakış ile "tabandaki" hangi kadınlara "dokunabilecekler"? Yani yine dönüp dolaşıp aynı soruna geliyoruz. Türkiye'yi homojen veya heterojen görme meselesi. Halbuki Türkiye'nin iki büyük turnusol kağıdı ve meselesi burada da geçerli ve sorular şunlar: TÜSİAD/KAGİDER'in kadınları diğer kadınları kadın sayıp haklarını korumaya karar vermek için hangi önkoşulları öne sürüyor? Yıllarca "canım hepimiz kadınız şimdi sırası değil" diyerek Kürt kadınların hem Kürt hem de kadın olmaktan gelen farklı ezilmişliğini gözardı eden Kadın Hareketi üyelerinin varlığı herkesin malumudur. Peki ya dindar kadınlar? Kadın denince içinde Kürt kadınların da bulunduğu, ülkedeki yetişkin kadınların %64'ünü ilgilendiren Başörtüsü Meselesine "gereksiz bir tartışma" demek dışında en hafif tabirle ilgisiz kalmış bir kurumun "kızkardeşinin" kadınlar hakkındaki çalışmaları ve sözleri elbette ilgiyle dinleniyor. Güler Sabancı gibi "kesinlikle feminist olmadığını" söylemenin hala prim yaptığı bir (erkek) iş dünyasında yaşayan iş kadınlarının "zaten hiç ezilmediklerini hep desteklendiklerini" söyleyen, "kurtarılmış" (ve şimdi de başkalarını kurtarmaya niyetlenen) ideal "Cumhuriyet kadınlarının" yeni bir versiyonu ötesine geçmesi için hem Başörtüsü meselesi hem de Kürt Meselesi gibi Türkiye'nin en önemli iki meselesinde sivil ve samimi olması bekleniyor.

Öte yandan başörtülü kadınların üniversiteye girmeleri konusunda ilgisiz kalan bir kurumun aynı kadınların çalışma hayatlarıyla ilgilenmesi elbette takdire şayan. Ama ilgilendiği kitlenin %64'ü başını örtüyorsa bu ilgisi ne derece değişiyor? KAGİDER raporunda belirtilen kentlerde %19 kadın işgücü oranı ile kadın işsizliğinden bahseden rapordan çıkarılacak sonuçlardan biri de sorunun işsizlikten ziyade mesleksizlik olduğudur. Kadınlar aynı erkekler gibi niteliksiz ve mesleksizler. Bu yüzden eğitim almaları gerekiyor ancak eğitim almak isteyen başörtülü genç kadınların sadece üniversiteler değil herhangi bir eğitim/kurs/seminer/kütüphane ziyareti veya okulu dışarıdan bitirmesi gibi durumlar için bile başını açması şart koşulurken KAGİDER'in bu konuda herhangi bir girişimi yok. Örneğin ayrımcılık ve toplumda kutuplaşmanın tehlikelerine dikkat çeken bir grubun üyesi olarak Arzuhan Doğan Yalçındağ'ın yöneticisi olduğu yayın grubunda bir (1) tane bile başörtülü çalışan olmadığına dair (ayrımcılık bakımından) makul bir açıklaması var mı acaba? Hadi üst düzey yönetici, editor ve hatta muhabirliği bir kenara koyalım, bir kapalı odada, hedef kitleye görünmeden bir başörtülü kızın telefonlara bakması, örneğin "buyrun Milliyet" demesi çok mu ideolojik açıdan, kurum kültürüne zarar veren bir durum olurdu?

Diğer taraftan KAGİDER'in girişimci olmak isteyen kadınlara verdiği mentörlük eğitimleri yine elbette takdire şayan. Ancak sınıfsal çıkarları aşan bir boyuttan konuya bakıp bakmadıkları açısından KAGİDER'den beklenen işçi kadınların (hemcinslerinin) haklarını alması için kendi işletmelerinde ne gibi bir aksiyon

Kadınlar... Günümüzün Don Kışotları

aldıkları ve alacaklarıdır. (Burada da kadın mı yoksa patron mu olacaklarına bir karar vermeleri gerekmektedir.) Yine örneğin dernek başkanı Arzuhan Doğan Yalçındağ'ın başında bulunduğu yayın grubunda bir çok gazete ve kanalın kocaman bir kampüs içinde aynı binalarda birarada olmalarına rağmen (yani çocuk yuvası açılırsa bu kampüsteki bir çok kurumda çalışan birçok kadının işine yarayacak ve çok verimli bir yuva olacağı hiç kuşkusuzken) hiçbir kurumda yuva olmadığı ve çocuk yapacak kadınların kara kara düşündüğü ve çocuk yapması halinde her an işten çıkarılma tehlikesi yaşadıkları biliniyor. Üstelik yine aynı yayın grubunun medyada sendikasızlaştırma konusunda yaptıkları ortada iken bu grubu yöneten bir kadının işgücü sektöründe kadın işçilere yapılan hak ihlalleri konusunda araştırma raporuna da bir yandan finans sağlaması oldukça şaşırtıcı. Bu şaşırtıcı ve paradoksal dünyada gelecekte şaşırmamak umuduyla.

Merhaba ben Sümeyye (Sümeyye Kavuncu)

Başörtülü bir üniversite öğrencisiyim...

Onların sesini büyük mahkeme kararları boğdu, rektör demeçleri, buz gibi soğuk pek iri cümleler. Artık biraz sessizlik lütfen. Şimdi Sümeyye konuşuyor...

Dedim ya, ben Sümeyye. Başörtülü bir üniversite öğrencisiyim. Bugün, bu insani meseleyi hiç başörtüsü sorunuyla karşılaşmamış erkeklerin, başörtüsünü diline dolamış politikacıların, bizler hakkında hiçbir şey bilmediği halde sürekli ahkam kesen kadınların, 'açıverirsin canım, ne var' anlayışıyla bize yaklaşan tüm insanların ağızdan almak ve konuşmak istiyorum. Elinizi kalbinize götürün, derince bir nefes alın ve okuyun lütfen!

Günlük hayatımın nasıl geçtiğini, bu yasağın bende nasıl etkiler bıraktığını size anlatacağım. İki hafta önce Galatasaray Lisesi önünde ben ve arkadaşlarım Anayasa Mahkemesinin darbe hükmündeki kararını protesto etmek için toplandık. Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri olarak düzenlediğimiz bu eylemde bizleri destekleyen pek çok sivil toplum örgütü, böyle bir yasağın olduğu bir ülkede yaşamaktan rahatsız olan başörtülü, başörtüsüz, inançlı, inançsız bir çok kadın ve erkek de vardı.

Eylem sürecinde bile 'sorun' her an karşımıza çıkan görünmez bir duvar gibi bizi yıpratmaya devam etti. Bu görünmez duvarın nasıl bir şey olduğunu anlamamız için ayrıntılara, günlük hayatın pratiklerinde ne yollarla karşımıza çıktığına bakmanız gerekiyor. Kamusal alandan içeri giren ve çıkan başörtüsünün içinde bir yüz de olduğunu unutmadan, o yüzlerin farklılıklarını, onların sevinçlerini, korkularını farketmek gerekiyor. Bu yüzden kendi hayatımdan ve arkadaşlarımdan yaşadıklarından bazı örnekler vermek istiyorum.

Kırmızı çizgilerimiz

Hocalarım ve arkadaşlarımla eylemin toplantısını yapmak üzere okulun dışında bir mekân seçtik. Böyle bir zamanda okula girip giremeyeceğimizi bilmediğimizden, bunu denemeye çalışmanın stresini kaldıramayacaktık. O gün okulun film merkezinden ödünç aldığım bir filmi iade etmek üzere okula girmem gerekiyordu. Fakat okula girmeyi denemektense başörtülü olmayan bir arkadaşımdan benim için filmi bırakmasını istedim. Benim ülke içinde kırmızı çizgilerim var. Girebildiğim ve giremediğim mekânlar. Üstelik arkadaşlarımdan girebildiği mekânlar bunlar. Kendimi nasıl hissettiğimi tahmin edebilir misiniz?

Bu hafta final haftamızdı. Okula girip giremeyeceğimi düşünürken bir yandan da ders çalışıyordum. Genelde otobüste okula yaklaştıkça okula girip giremeyeceğimi, bu sefer güvenliğe nasıl davranacağımı kelimesi kelimesine düşünürken, kafamda diyaloglar canlandırırken bulurum kendimi. Otobüste ders çalıştığım bazı zamanlar, sınav stresıyla başörtüsü yasağını unutuyorum. Ama okulun kapısının da görüldüğü son durağa yaklaşırken mutlaka giriş kapısına bakıyorum. Kapıda güvenlik görevlisi var mı, kaç kişiler, içeriye başörtülü kimse giriyor mu, yoksa doğrudan kabine girip başörtülerini mi çıkarıyorlar? Bu küçük gözlemi yaptıktan sonra kapıya doğru ilerlerken derin bir nefes alıyorum.

'Güvenlikli' bir araf

Bizim kabinden de bahsedeyim size. Hemen giriş kapısının yanında yeşil küçük bir kabinimiz var. Orası başörtülü kadınlarla, başörtüsünü gizlemiş kadınlar arasında bir araf. İçeri başörtülü girip, içerden başörtüsüz çıkan bir cehennem kapısı.

İçeride yaşananlar da azımsanamayacak kadar ilginç. Siz de tahmin edersiniz, güvenlik ve yasak muhabbetinin sıklıkla yapıldığı bir yer burası. 'Güvenlik bana bağırdı. / Bana bağırmadı, çünkü ben hemen kabine girdim. / Başörtümü burada bıraksam kimse bir şey yapar mı? / Kim bir şey yapacak kızım, buraya gelen de başörtülü giden de. / Birkaç fazla şapka getirdim ben, şapkasını unutan buradan alsın. / İyi yapmışsın. / Burayı da bir temizlemek lazım örümcek ağları kaplamış tavanı. / Öf hadi çıkalım artık buradan, zaten derse geç kalıcaz.'

Ve hayatın ikinci kısmına geçeriz bu kabinden.

Tabi, üniversite kapısında kostüm değiştirmek için bir kabini olan ender üniversitelerden biri bizimki. Herkes bu kadar şanslı değil. Şans mı dedim? Evet

şans dedim. Bu yaşadıklarımıza şans diyebildiğim garip bir ülke burası. Asıl ve olmak istediği kimliğini kapıda bırakıp, o yabancı ve iğreti kostümü giyerken; kamuya, kameralara, arkadaşlarının ilgi dolu bakışlarına maruz kalmak var bir de. Anlıyorsunuz değil mi?

Öss'ye çalışırken bütün bir yıl sınava giremeyeceğimi, çalışmanın bir anlamı olmadığını, ani bir kararla başımı açmaya mı karar vereceğimi, yoksa mucizevi bir şekilde sınava başımı açmadan girmenin bir yolunu mu bulacağımı düşündüm durdum. Öss günü için bir arkadaşım da saçlarını kazıtmış. Benim kel kafamı görsünler de içleri açılın, her halde saçlarımı kazıtmamı da yasaklayacak değiller diyerek. Bütün kız kardeşleri de onun protestosuna katılmış, sınava girmeyecekleri halde onlar da destek olmak için saçlarını kazıtmış, hepsi sıfır numara saçlarla dolaşıyorlarmış evde hala. Bir arkadaşım da İstanbul üniversitesinde 26 dakika başörtülü kalarak İstanbul Üniversitesinde başörtülü bir halde en uzun süre kalan kişi olmuş. Şimdilik daha uzununu yok. Onu dışarı çıkarmak için gelen çevik kuvvetin komutanı sen ne yaptığını zannediyorsun diye bağırınca, ben bir genç kızım benimle sen diye konuşamazsın deyivermiş. Bunu bana anlatırken, o anda nasıl çıkmış bu cümle ağızından hala şaşırıyordu. Bu sene sınava girecek bir arkadaşım benden taktik isterken aklıma daha önce başka bir arkadaşın uyguladığı bir yöntem geldi, anlattım. Arkadaş Hiphop'çı kılığında girmiş okula. Bol paça pantolon ve burnuna kadar kapşonla. Kimse anlamamış başörtülü olduğunu sınıfa girerken, ama sınıfta kimlik kontrolü yapılırken başörtülü kimliği görünce bu niyetle kapşon takamazsın çıkar onu başından deyip sınavını iptal etmekle tehdit etmişler. Bu sene de diğer arkadaş denemeye karar verdi bu yöntemi. Biri de rapor alıp başını sargı beziyle sarmış. Her tarafını bir güzel örtmüş. Daha da aç diyemesinler diye. Neler neler... Ekleme ihtiyacı duyuyorum, tüm bunlar bir kamera şakası veya film senaryosu değil.

Bu halk neden susuyor? Susmamaya çağırıyorum sizi, hepinizi! Tüm bunlar çok anlamsız. Ve biz de söylemeliyiz bunu sesimiz çıktığı kadar. Şaka gibi herşey bu ülkede! Avrupa'ya yenildikten sonra darbeler ve tehditlerle korkutulmuş küçük bir çocuk gibi bu ülkenin halkı. Yediği tokatların izi daha silinmemiş yüzünden. Ne yapsa azar işitmiş. Bu devletin az sayıda öz çocuğuna karşılık, bol miktarda üvey evladı olduğunu, her fırsatta bunlara dayak attığını unutmamak lazım. Peki biz gençler bu politik hastalıklarla uğraşmak zorunda mıyız? Ben doğduğumda da vardı başörtüsü sorunu. Hala var! Yeter artık!

Biz artık, eşit muamele istiyoruz! Biz bu ülkenin gençleri olarak bu düzenden memnun değiliz, burada bir adalet olduğuna inanmıyoruz ve farklı bir gelecek, farklı bir yaşam istiyoruz! Bu, hakkımızda konuşmakta olan herkese karşı başörtülü bir kızın manifestosudur!

Kadın oldukları için mi yalnızlar? (Cahide Günay)

Kadınlarımızın çoğu, kapalı kapılar ardında kim bilir ne hayat mücadeleleri veriyor ve biz çoğundan haberdar bile değiliz. Ömür boyu birlikte olmayı düşlediği insanı hiç beklemediği bir anda kaybeden yada umutlarla, güzelliklerle başladığı birlikteliğini anlamadığı için ayrılarak sonlandıranlar... Sonuçta yalnız ve bir başına kalanlar... Çocukları olsa da yanlarında geceleri buz gibi bir yatakta uykuyu hasretle bekleyenler... Gözyaşlarını yastığa akıtırken, bedenlerinin isteklerini çaresizce susturanlar, unutmaya çalışanlar... Yavaş yavaş tüm kapılar yüzlerine kapandığı için yapayalnız kalmaya mahkûm edilen kadınlar... Kendi ayakları üzerinde tek başına durmak için verdikleri onca çabanın görmezden gelinmesine, toplum tarafından çaresizliğe itilmelerine bir anlam veremeyen yorgun, bitkin, umutsuz kadınlar... Böyle durumlarda hayata tutunmak zordur. Sığınacak başka bir liman bir daha karşısına çıkmayacakmış gibi gelir insana. Hele hele sevdiği ile beraber geçirilen yıllar uzunsa, kaybediş sonrasında yaşanacak sarsıntı daha büyük olur. Ve çoğu kadın kendisini dış dünyaya kapatır adeta, duygularını baskı altına alır ve kilitler.

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

Tüm bunlar yetmezmiş gibi; çalıştığı iş yerinde olsun, uzun yıllar yaşadığı eski mahallesinde olsun, farklı bakışlarla, anlamsız imalarla kocaman bir kısılcacın içinde yaşamaya mahkûm edilir. Dışarıya çıkmalarına, nefes almalarına izin verilmez. Adeta isyana teşvik edilir, başlarına gelen zorluklar yetmezmiş gibi hayatlarını karartmak için uğraşılır, ellerinden tutup destek olunacak, yardım edilecek yerde o kısılcacın içinde bir ömre zorlanır.

Bunca tepki neden? Kendimize ait dar bir pencereden baktığımız için elbette. Anlamaya çalışmayız hayatlarını, yapmak istediklerini görmezden geliriz, hareketlerini dikkatlice izler, sonra da nedensiz yere suçlarız onları. Başlarına gelen her şeyin tek sorumlusu olarak görürüz. Oysaki birde onlardan dinlesek hayat hikâyelerini, yaşadıklarını, çektiklerini daha kolay anlayacağız belki de yaptıklarını ve yapmak istediklerini. Aklımıza bile getirmeyiz nedense. Çünkü suçlamak, bir insanı toplum dışına itmek daha kolayımıza gelir; her zaman yaptığımız gibi çoğunluğun düşüncesine aykırı düşünenleri, kalıplaşmış değer yargılarımıza aykırı hareket edenleri ayıplarız. Farklı görüşlerden nefret ederiz, tartışmayı sevmeyiz ve kendi fikrimizi kabul ettirmek için baskı kurar, bazen şiddete başvururuz.

“Dul kadın” kimliğinde tüm haklarını kaybettiğine inanırız, var olanları da bizler elinden alırız. Ne ailesinin yanında, ne arkadaşlarının, ne de dostlarının. Hiçbir yerde rahat nefes almasına izin vermeyiz. Kaç yaşında olursa olsun bu kimlikle yaşamak gerçekten zordur kadınlar için; evli kadınlar onlardan nefret eder adeta, çünkü eşlerini ellerinden alacaklarını düşünürler; erkekler ise tabirimi maruz görün ama kullanmak, yararlanmak isterler.

Dul kadın her adımında çok temkinli olmak zorundadır. Yaşam şekline, toplum içindeki davranışlarına, çevresindeki kişilerle olan ilişkilerine, bu ilişkilerin mesafesine, arkadaşlıklarına, dostluklarına, hatta giyim tarzına bile... Kolay kadın olarak algılanmamak içindir tüm bu çabalar. “Kolay kadın”... ne kadar yakışıksız, ne kadar rencide edici bir tanımlama öyle değil mi? Aslında bu ve benzeri yakıştırmalar ne yazık ki toplumun oluşturduğu yazılı olmadığı, konuşulmadığı halde yıllar içinde uyulması gereken kurallar halinde önümüze sürülmüş değer yargılarıdır. Toplum bilincine öylesine derinden yer etmiştir ki zaman zaman isyan etsek, karşı çıksak da kolay kolay terk edemeyiz bu düşünceleri. Bizler bu şekilde düşünmeye ve tavır almaya devam ettiğimiz sürece, dul kadın kendisine konulan ismin ağırlığı altında ezilecek, iyice kendi kabuğuna çekilecektir. Hemen toparlanmazsa yaşamı giderek zorlaşacak ve kısa süre sonra karmaşık düşünceler içinde her şeye boş verip, kendini bile önemsememeye başlayacaktır. Günler geçip gittiği halde onun içinden bir şey yapmak gelemeyecektir, çünkü çaresiz ve yapayalnız kalmasının isyanı tüm bedenini kaplayacaktır. Eskiden ailece görüştüğü ve çok iyi anlaştığı arkadaşları artık onunla yollarını ayırmıştır. Üstelik potansiyel bir tehlike olarak görülmektedir. Oysaki şimdi aradığı kederini, acısını, gözyaşlarını paylaşacağı dostlarıdır. Ama kabahati her ne ise onu soyutlamışlardır kendi yaşantılarından. Kendisini, duygularını, içinde bulunduğu zor şartları anlamamış ve ellerinin tersi ile itmişlerdir karanlığa doğru. Zor bir yaşam, karanlık bir tünel onu beklemektedir artık. O tünelin ucunda belli belirsiz duran ışığı yakalayıp, yeni hayatında mutlu olabilmesi tamamen kendisine bağlıdır.

Bizler sadece vereceğimiz umut ve cesaretle bu ışığın kuvvetlenmesine yardımcı olabiliriz. Zor olsa da o ışığı yakalamayı denemeli, umutla yılmadan hayatına

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

devam etmeli ve eski kimliğini geri kazanmalıdır bir şekilde. Yok yok içiniz kararın hemen çünkü tüm örnekler böylesi karanlık değil elbette, ayrıca olmamalı da. Arkadaşlarının, yakın çevresinin sıcaklığını fazlası ile gören, dışlanmayan, aksine desteklenen dul kadınlar da var aramızda. Ben onların diğerlerine göre daha şanslı olduklarına inanıyorum. Biraz kendi çabaları, biraz çevrelerinin pozitif etkisi ile yaşadıkları sıkıntıyı kolayca atlattıkları için; eski kimliklerini yeniden sahiplenip ayaklarının üzerinde durmayı başardıkları için. Onlar kadar şanslı olamayanlar içinse toplum olarak yapacağımız şeyler var mutlaka. Öncelikle bakış açımızı değiştirmekle başlayabiliriz, ne dersiniz? Çünkü tüm alışkanlıklara karşı yine de önce insan olmayı becerebilmek lazım diye düşünüyorum ben. Elbette onlara daha yaşanabilir bir zemin sunabilmek adına. Bunun içinde her ne olursa olsun, insanın önce kendisi yaşamına saygı göstermesi ve yaşamını devam ettirmek zorunda olduğunu anlaması gerekiyor. Aslında şu ya da bu şekilde hiç birimizin yaşama küsmeye gibi bir lüksü yok, öyle değil mi?

Bütün gerçekleri benimseyen, her şeye rağmen gülümseyen ve gülümsemek isteyen tüm kadınlar için, yalnız olmadıklarını hissettirmek adına yazmak istedim bende. Sevgiyle kalın.

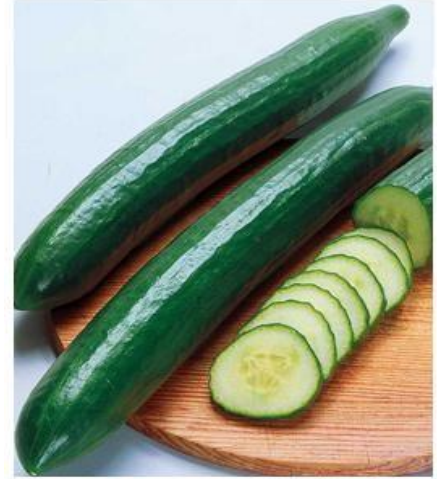
Kendimi hıyar gibi hissediyorum(Özlem Yağız)

Bugünlerde kendimi hıyar gibi hissediyorum. Hani şöyle ince kıyım doğrasalar beni iyi bir cacık olur diyorum.

Hiç yakıştı mı şimdi, ben de bir yazı yazayım biraz serzenişte bulunayım dedim daha ilk cümlelerden yazdığım şeye bak. Oysa her gün türlü çeşit gazetede yığınla akla ziyan yorum ve her televizyonu açışmda en az bir iki kanalda sinirleri keman yayı gibi gerilmiş, haklı olarak köpürmüş akademisyenlere rastlasam da nasılda şaka

kaldırmaz, olgun olunası, az ümit edilesi ve sosyoloji olmaksızın tartışlamayası bir konudur benim de iki çift laf etmeye niyetlendiğim türban tartışmaları. Üstelik epeyce de aynı ciddiyette alt başlığı, tarihi arka planı, cemiyet hayatımızı tehdit eden derin mi derin unsurları vardır konunun. Her biri derya-ül deniz olan bu meseleleri toplarsak belki işin içinden çıkabiliriz ne dersiniz:

Mahalle baskısı, simge midir nedir bu tartışmaları; mahalle baskısı olur mu olmaz mı, olursa hangi mahallede olur, ilk neresi basılır, bizim mahallede neler olmuştu, çocukluğumun mahalleleri nasıldı, mahallenin basılmaması için hal çareleri. Simge nedir çeşitleri nelerdir; dinî ve millî simgeler. Siyasal simgeler üzerine derin yorumlar, falanlar filanlar.

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

Kamusal alan; nerede başlar nerede biter. Analizler, çözümler; kırk su yıkasak, defalarca şartlasak şurtlasak, okusak üflesek tütsülesek ve girerken sağ ayakla bassak yok mudur bir ümit arkadan bir giriş kapısı.

Başörtülü kadın araştırmaları: ne yer ne içer nerede gezerler, toplu mu dolaşırlar yalnız mı yaşarlar, hangi türleri vardır, görünce nasıl tanırız, sakıncalı ve sakıncasızını ayırt etmenin beş pratik yolu. Ben de alternatif araştırmalar hazırlayıversem, %'ler, grafikler döşesem çarşaf çarşaf, grafiklerle dokunabilir miyim vicdanlara?

Korkuyorum, ümitlerim yıkıldı, terk edeceğim bu diyarı yazıları; 2 grafik = beş korku, 5 korku= paniklemiş gazete başına 7 yazar. O da eşittir ayağa kalkmış Yargıtay, Danıştay, "kapatırım ulan" denilen bir iki parti. Kötü bir matematik problemi. Vallah billah etsem, hiç satırla işim olmaz benim desem, X-ray cihazlarından geçip girsem mekanlara, sizinle beraber kızsam türbanistlere, biz de çekmekteyiz erkeklerimizin zulmünden, modern ve mahremim ölesiyeye kadar diye haykırsam bir faydası olur mu korkularınıza?

Hizmet alanlar ya hizmet vermeye kalkarsa kâbusu; desem ki asla asla olmaz öyle bir şey. Biz haddimizi yerimizi biliriz. Sizinle aynı iş yerinde çalışmak aynı sofraya oturmak mı? Hiç olur mu öyle şey uşak ruhum kaldırmaz en başta bunca hadsizliği. Ama bakın yanlış anlaşılmasın her zamanda hazırız vergimizi vermeye, çocuklarımızı şehit etmeye, cenazelerde vatan sağolsun ağlamayacağım diye haykırmaya, mitinglerde uygun açıyla bayrak sallamaya. Hizmet vermeye hazırız ama sadece sizin istediğiniz hizmeti. Tanımadınız mı bunca yıldır hâlâ beni.

Onca insan hakları ihlalleri var, 301 vaaar, Kürt sorunu vaar, bak cezaevlerinde bir sürü adam var; ne yani ben de AKP ile beraber sana mı dertleneyim önce onlara bakarım kalmışsa günün birinde birazcık gözyaşım sana da ağlarım elbet diyen sevgili demokratlara cevaben: Sussam artık, boynu mu büksem ve bu ülkede yıllardır çözülemeyen tüm demokratik meselelerde kendimi sorumlu görsem. Tam ülkede bir şeyler oluveriyorken hiç çıkmasam çıkıntılık yapmasam gül gibi geçinip gitsek.

Kadınlar... Günümüzün Don Kışotları

Sözün özü dostlar vatan sağolsun gerçekten. Bunca yıldır başörtülülere hizmet almaya, vermeye, kamusuna, alanına, okuluna, tuvaletine, resepsiyonuna, denizine, tiyatrosuna hiçbir yere yakıştıramayan vatan sağ ol-sun. Bana 18 yıldır kendimi hıyar gibi hissettiren, hıyarsın hıyar olmasına ama cacık dahi yapmayız seninle diyen, hepimizden daha vatandaş olan vatandaşlar sağolsun. Eh hazır ağzımı açmışken varlığım tüm beyaz Türklerin varlığına armağan olsun.

İşini yapamayan başörtülü bir mühendis

Feminist olma pahasına(Nurhayat Kızıllan)

Kadın hareketi bütün gayretlere rağmen hâlâ bir grup entelektüel kadının egemen olduğu bir hareket olarak gözüküyor ve "kitlelere" ulaşarak, ortalama bir kadının farkındalık seviyesini yükseltmek hâlâ bir amaç niteliğini koruyor"

Azad edilmiş ama özgürleşememiş" Türk kadını, halen sorunlarını, 19. yüzyılda Osmanlı'da başlamış olan üç ana düşünce akımı, Batıcılık, İslamcılık ve milliyetçilik akımları çerçevesinde tartışıyor. Türkiye kadın hareketi, Cumhuriyet'in kuruluşundan hemen sonra "verilen" kadın haklarının kağıt üzerinde kaldığı ve bu hakların uygulamasını kolaylaştıracak mekanizmaların (neden) yeterince çalıştırıl/a/madığını konuşuyor. Ancak bu tartışma yine sözünü ettiğimiz bu üç düşünce akımı çevresinde gerçekleşiyor.

Gerçekten de genel resme baktığımızda, ülke genelinde kadın haklarının hiç de istenilen düzeyde olmadığını, İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük şehirlerde yaşayan yüksek sosyo-ekonomik sınıflara mensup küçük bir azınlık kadının bu haklardan gereğince yararlanmış olduğunu görüyoruz. Cumhuriyet kurulduktan onyıllar geçmesine ve temel eğitimin mecburi tutulmasına rağmen Türkiye'deki kadınların yüzde 25'inin hala okuma yazma bilmemesi devletin resmi söyleminin sorgulanmasına neden oluyor.

Resmi söylem son yıllara kadar ne diyordu?: "Türkiye'de kadının statüsü problemi çözülmüştür, çünkü Türk kadını bazı Avrupa ülkelerindeki hemcinslerinden çok daha önce bazı haklara kavuşmuştur." Bu söylem yeni Cumhuriyet'in sunduğu fırsatlardan yararlanarak büyük şehirlerde veya devlet memuru olarak çalışmaya başlayan ve zamanla bürokratik elitin bir parçası olmuş kadınların neredeyse tamamı tarafından son yıllara kadar sorgulanmadan içselleştirilmişti. Cumhuriyet-sonrası, bir kısmı Osmanlı'dan intikal eden, kadın dernekleri ve gruplar Cumhuriyet'in (aslında Cumhuriyet'in erkek elitinin) yeni ulus-devletin kurulmasında kendilerine "biçmiş olduğu rolü" sorgulamak yerine, büyük bir enerjiyle kırsal kesimdeki kadınlara "yardım" etmeye ve "hayır işlerine" adadılar kendilerini. Doğrusu, aslında kendisi de Osmanlı bakiyesi olan Cumhuriyet'in kurucu (erkek) eliti de bu durumdan hiç şikayetçi olmadı. Siyasi çalışmalarda bulunan kadınlar ise, Latife Hanım dahil, hoş karşılanmadı, hatta örneğin en yaygın kuruluş olan Kadınlar Birliği basında alay konusu yapıldı. (Cumhuriyet Gazetesi-Yunus Nadi yönetimi) Siyasi faaliyetleri "sınırı aşan" kadın kuruluşları, örneğin ilk siyasi parti diye bildiğimiz Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan daha önce kurulan "Kadınlar Halk Fırkası"nın kuruluşuna siyasi otorite tarafından izin verilmedi.

Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte "her şeyin" değişeceğini zanneden Türk kadının ilk hayal kırıklığı belki de bu olmuştu. Gerçi, nihayetinde reformlar yapıldı, sonuçta "görünürde" her şey "muntazam"dı. Haklar, "şanslı" Türk kadınının, "mücadele bile etmesine gerek kalmadan", "verilmiş", Cumhuriyet'e "teşekkür borçlu" Türk kadını bu ödemekle bitmeyecek gibi görünen borcun altında fazlasıyla ezik ve minnet duygusuyla doluydu. Bu duygu uzun yıllar kadın meselesindeki sorunların fark edilmesini engelledi. Dahası Osmanlı'da başlamış olan ve Avrupa'daki hemcinsleriyle eşzamanlı olarak haklar mücadelesinde bulunmuş kadın hareketinin ilk kahramanlarının unutulmasına (unutturulmasına) ve haklarının teslimine mani oldu.(Nezihe Muhiddin'in ruhu şad olsun)

Feminizm

1960 ve 1970'lerde güçlü devlet kontrolüne bir reaksiyon olarak yine güçlü bir sağ-sol ideolojik çatışması vardı. Kadın meselesi Marksist söylem ve sol hareketin içinde yer alıyordu. 1970'lerdeki "anarşiye bir son vermek" için yapılan 1980 darbesi ile bütün muhalif düşünceler bastırıldı ve "kitlelerin" depolitizasyonu sistematik bir şekilde başlatıldı. IMF ve kapitalist güçlerle ilişkiler artırılarak neoliberal politikalara geçildi. Bu atmosferde tek muhalif güç, kadın hareketi olarak ortaya çıktı. Kadınlar bir on yıl sokaklara döküldüler, birçok feminist magazin yayınlanmaya başladı.(Duygu Asena'ya selam) Aile içi şiddet kavramı gibi tabu konular konuşulmaya başlandı.

90'larda bu aktivizm güç kaybetti. Ancak bir durup düşünme ve kurumsallaşma süreci başladı, örneğin 1996-1997'de Ka-der ve Ka-mer kuruldu. 90'ların başında kadın hareketi üç parçaya bölünmüş durumdaydı: Seküler veya Kemalist feministler, radikal feministler ve İslamcı feministler. Ünlü sosyolog Nilüfer Göle'ye göre İslami hareket içindeki kadın aktivistler, İslam'ı modernliğin bir karşıtı olarak değil de modern hayatla başa çıkmaya yarayan bir enstrüman olarak kullandılar. İslamcı feministler, hareketin erkek üyeleriyle polemiklere

girdiler. Kritiklerini Kemalizm'in gerçekleştiremediği vaatleri ile kapitalizmin kadını metalaştırması üzerine kurdular. Diğer taraftan radikal feministler, Türkiye'deki kadının durumunu eleştirmeye "cesaret" eden ilk kişiler oldular. "Ablalarını" eleştirirken onları yükselen militarizm üzerine yeterince eleştirel davranmamakla, Türk kimliği için resmi söylemden yana taraf almakla, "Kürt meselesi" için yeterince çaba harcamamakla ve İslamcı kadınları dışlamakla eleştirdiler. Neo-nasyonel akımlara kayıveren kadın grupları ile Türkiye kadın hareketini, "farklılık körü" bir feminist hareket olmakla suçladılar. Diğer taraftan yakın zamanlara kadar kadın hareketinin içindeki bu farklı gruplar arasında bir şebeke/ağın olmaması nedeniyle etkili bir lobicilik yapmak oldukça zor oldu. 99 depreminden sonra, "gösterdiği yararlılıklardan ötürü", 'sivil toplum kuruluşu/STK' kavramının hem devlet hem toplum nezdinde meşruiyet kazanması ile kadın hareketi içindeki STK'lar da hareketlilik kazandı. Batılı sivil toplum kuruluşlarının ülkedeki kardeş kuruluşu olma ve kapitalist/global sisteme entegre olma ve "yurtdışı fonlardan yararlanma" telaşı, yani para, kadınların arasına girdi. Çünkü ülkemizdeki yapıda, ne devlet kadın kuruluşlarına destek sağlıyor ne de halk. Profesyonel STK çalışanı anlayışı ancak son senelerde görülür oldu. En önemlisi de, kadın hareketi, yazının başında bahsettiğimiz üç düşünce akımının söyleminden kendini hâlâ ayıramadı ve kendi söylemini geliştirse bile yaygınlaştıramadı.

Türkiye'de yaşayan hayır kurumu gönüllüsü/çalışanı örgütlü kadınlar bile, örneğin soroptimistler, kadın hareketinin söylemlerinden bihaberler. Kadından sorumlu kadın bakanlar bile kadın hareketinin söylemini ancak bakan olduktan sonra öğreniyorlar. Yüksek eğitilmiş ve yüksek sosyo-ekonomik sınıflardan gelen kadınlar ile kırsal kesimden gelen ve eğitim imkânı bulamamış kadınlar arasındaki fark gittikçe artıyor. Üstelik yüksek eğitilmiş kadınlar arasında "kadın olarak aslında hiç ezilmedikleri" miti yaşamaya devam ediyor. Kadın hareketi bütün gayretlere rağmen hâlâ bir grup entelektüel/akademik kadının domine ettiği bir hareket olarak gözükmüyor ve "kitlelere" ulaşarak, ortalama bir kadının "farkındalık seviyesini" yükseltmek hâlâ bir amaç niteliğini koruyor. Ancak her şeye rağmen hemcinslerinin sorunlarını, kendi başına gelmesini beklemeden sahiplenen, çalışkan ve yürekli kadınların sayısı artıyor toplumda "feminist! " olma pahasına da olsa.

Cinsiyet Konuları -I- [Post-patriarkal Türkiye'ye doğru] (Mustafa Akyol)

[Turkish Daily News](#)'da yayınlandı

Çeviren : [Ekrem Senai](#)

Türkiye'nin "İslami kapitalizm"le ilgili son tartışmasını hatırlarsınız. Tartışma, 2005'te, Berlin merkezli bir düşünce kuruluşu olan ESI'nın (European Stability Initiative) hazırladığı raporla patlamıştı. Raporun nükteli bir başlığı vardı: "İslami Kalvinistler: Orta Anadolu'da Değişim ve Muhafazakarlık" ESI'ya göre Türkiye'nin muhafazakar Müslüman girişimcileri, sosyolog Max Weber'in analizlerinde bahsettiği, Avrupa'da kapitalizm gelişiminin öncüsü olan Kalvinistler gibi, bir "iş ahlakı" geliştiriyorlardı.

İslami Kalvinistler raporu üzerinden iki yıl geçmedi ki, ESI çok daha düşünce-tetikleyici bir çalışmayla geri döndü: "Türkiye'de Cinsiyet ve İktidar: Feminizm, İslam ve Türkiye Demokrasisinin Olgunlaşması"... Bu yeni çalışma ESI analistlerinin 18 aylık çalışmasının bir ürünü... İstanbul'un Kadıköy gibi elit mekanlarından tutun, Van'ın en fakir köylerinde, farklı görüşlerdeki kadın ve erkeklerle yapılmış röportajlarla ortaya çıkmış bir çalışma bu... Bence Türkiye'deki sosyal değişimi ve bunun kadınlar üzerindeki etkisini anlamak isteyen herkes bu raporu mutlaka okumalı... (<http://www.esiweb.org/> adresinden Türkçe olarak da okunabiliyor).

Gerçekler, Hurafeler ve Kadınlar

ESI raporundaki bilgileri aktarmadan önce, konuyla ilgili hurafeleri belirtmekte fayda var. Eminim son aylarda Türkiye'nin büyük şehirlerindeki laiklik gösterilerini izliyorsunuz., bu yürüyüşlerde şehirli kadınlar, modern yaşam tarzlarının korunması için önemli bir rol sergiliyorlar. Bu kadınlar, hala, Türkiye'yi ortaçağ karanlığında görmekten endişe duyuyorlar, ve bunun Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) eliyle getirileceğini düşünüyorlar. Ve bazıları, hala, Türk demokrasisinin baskı altında tutulmasını-demokrasi hep yanlış adamların iktidara gelmesini sağladığı için-savunabiliyor.

Peki bu haklılığı olan bir korku mu? ESI raporuna göre hiç değil... Rapor, "Kemalist kadınlar" ve onların "otoriter feminizm'inin, son yıllardaki modern Türkiye ve başarıları gerçeğinin çok dışında..." olduğunu söylüyor.

Bu başarılar aslında o kadar göze çarpıcı ki, belki, en az Türkiye tarihindeki ilk büyük reform çağı olan Atatürk zamanı kadar önemli... ESI bunu "İkinci büyük reform çağı 2001'den sonraki periyodu kapsıyor", "bunun sonucu olarak, Türkiye, tarihinde ilk defa post-patriarkal bir toplumun yasal çerçevesine sahip..." şeklinde tanımlıyor.

Nasıl yani? Peki, AKP'nin şeriat getireceğine en iyi delil olarak sunulan zinayı suç kapsamına sokma çalışması?? (Bununla ilgili daha fazla bilgi için 10 Mayıs 2007 tarihli, "Reductio ad Sharium"u okumanızı tavsiye ederim) ESI raporu, bize bu tartışmanın gerçek hikayesini de aktarıyor. Aslında tartışmanın konusu, büyük resmin sadece çok küçük bir bölümünü oluşturuyor: AKP çoğunluklu parlamentonun onayladığı 2004 yeni Ceza Yasası'nın...

Peki Ceza Yasası "şeriat" için bir başlangıç mıydı? Hayır, tam tersi kadın hakları konusunda bir sıçramaydı. ESI'ya göre "1926 ile 2004 arasında uygulanan [eski] Türk Ceza Yasası, kadınların vücudunun erkeğin bir malı olduğunu söylüyor ve kadınlara karşı işlenen cinsel suçları, ailenin onuruna karşı işlenmiş sayıyordu."

Fakat yeni Ceza Yasası ile, "Kadınlara ve cinsi otonomiye dair haklarıyla ilgili 35 madde değiştirildi. **Edep, töre, ırz, namus, ahlak, ayıp, edebe aykırı davranış gibi tanımsız ve muğlâk olan erkek egemen kavramlar Kanun'dan çıkarıldı. Yeni Ceza Kanunu'nda cinsel suçlar birey hakları olarak ele alınıyordu -kamu ahlakına, aileye veya topluma karşı suçlar kapsamında değil.** Kanun, evlilik içi tecavüzü suç olarak kabul ediyor, namus cinayeti vakalarında ceza indirimi kullanılmasını engelliyor, bakire olmayan veya evli olmayan kadınlara karşı farklı ceza uygulamasını kaldırıyor, işyerinde cinsel tacizi suç olarak tanımlıyor ve kolluk güçleri tarafından cinsel suçlar söz konusu olunca cezada ağırlaştırıcı neden kabul ediliyor"

Bütün bunlar AKP parlamenterlerinin desteğiyle mümkün oldu ve "Birçok gönüllü kadın hakları savunucusu da AKP milletvekillerinin sivil topluma kulak vermesi ve konuları esasına müteallik olarak ele almasına şaşırdı."

Sekülerist Jean D'arc'lar

Tabi ki yasal reformlar Türk kadınının güçlenmesi için yeterli değil ve cinsiyet farkını ortadan kaldırmak için geniş sosyal atılımlara ihtiyaç duyuluyor. Bunun da gerçekleşiyor olması ise iyi bir gelişme... ESI raporunda belirtildiği gibi, "top-down" Kemalistlerden çok farklı olan liberal ve İslami feminist hareketler ve örgütlenmeleri bunu başardı. Bu grupların çabaları sonucunda genç kızların eğitimi için etkili kampanyalar düzenlendi, namus cinayetleri veya aile içi şiddet mağduru kadınlar için sığınma evleri oluşturuldu.

Ayrıca ekonomik ilerlemenin getirdiği sosyal değişim ve dünyayla entegrasyon, birçok ataerkil geleneği çözdü. Örneğin, 1997'den 2004'e kadar görücü usülü evliliklerin yüzde 69'dan yüzde 54'e gerilediğini görüyoruz.

Yani, Türkiye gerçekten post-patriarkal bir döneme giriyor. Bu iyi haber.

Aklınıza gelebilir, peki neden, sekülerist Jean D'arc'lar gerçeğin bunun tam tersi olduğunu düşünüyor?

Bu sorunun uzun bir cevabı var, ayrı bir makalenin konusu. Bir sonraki yazımın konusu bu olacak: "Cinsiyet Konuları -II- (Kemalist feminizmin trajedisi)".

Cinsiyet Konuları -II- [Kemalist Feminizmin trajedisi] (Mustafa Akyol)

[Turkish Daily News](#)'ta yayınlandı

Çeviren : [Ekrem Senai](#)

Geçen hafta sonu İstanbul'un en kalabalık Starbucks Coffee'lerinden birinde oturmuş, ESI (European Stability Initiative)'in yeni yayınladığı "Türkiye'de Cinsiyet ve İktidar: Feminizm, İslam ve Türk Demokrasisi'nin Olgunlaşması" başlıklı raporu okuyordum. Birden "Merhaba !" diyen bir ses duydum, karşımda Türk feminizmi konusundaki çalışmayı okurken tam da ihtiyacım olan kişi duruyordu. Genç, zarif ve açık sözlü bir Türk kadını, tam Batılı bir hayat tarzına sahip başarılı bir iş hanımı. Aynı zamanda, ABD ve AB'nin Türkiye hakkında komplo teorileri ürettiğine, ve ülkenin bu şeytani güçler ve iç düşmanlar (AKP), tarafından hızla şeriat rejimine doğru sürüklendiğine inanan bir hanım. Başörtülü bir first lady görmektense sokaklarda tanklar görmeyi tercih edenlerden...

Ona bir rapor okuduğumu, bu raporda Türkiye'nin kadın hakları konusunda büyük ilerleme kaydettiğini ve AKP hükümetinin buna destek verdiğini anlattığına söylediğimde önce şaşırdı, sonra savunmaya geçti, ve en sonunda karşı atağa geçti. "Bu raporu kim finanse ediyor bakayım?" diye sordu. "Bu yalanları yayan kesin AB olmalı !".

Bunu söyleyerek, aslında ESI raporundaki çok önemli bir noktayı teyit etmiş oluyordu- çünkü raporda "Kemalist kadınlar...modern Türkiye'nin gerçeklerinin

çok uzağında..." diyordu.

Osmanlı Feminizmi ve Sonrası

Bunun nedenini anlamak için biraz tarih kurcalamak gerekiyor. Türkiye’de bilinen hikaye Atatürk’ten önce kadınların karanlıklar içinde olduğu, ve onun reformlarıyla tüm ihtiyaçlarının verildiği şeklindedir. Fakat bu, ancak kısmen doğrudur. Atatürk, şüphesiz çok önemli reformlar yapmıştır, fakat cinsiyet konusunu doğru olarak anlayabilmek için anlamamız gereken başka gerçekler de bulunmaktadır:

Bu gerçeklerden biri Atatürk’ten önceki, yani Osmanlı dönemindeki feminist hareketlerin varlığıdır. ESI raporunun da belirttiği gibi, Fatma Nesibe gibi, John Stuart Mill’den alıntılar yapan ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan çok önce cinsiyet eşitsizliğinden bahseden, "kadın devrimi"ni hedefleyen Osmanlı feministleri vardı. Osmanlı’nın son yıllarında, Teali-i Nisvan (Kadınların Yükselişi) ve Müdafaa-i Hukuk-u Nisvan (Kadın Haklarının Korunması) gibi isimlerde dernekler kurulmuştu.

Atatürk iktidarında kadınlara çok önemli haklar verildi, fakat uzun vadede çok zararlı olabilecek bir şey yapıldı: Bu feminist derneklerin tümü kapatıldı. Bunun sebebi, zamanın genel kabul gören bir anlayıştı: Devlet, toplumun hakimi konumundadır ve onu otorite ile yönetir. (Mustafa Kemal, aynı sebeple tekke ve zaviyeleri ve mason localarını da kapattırıştır; çünkü o dönemin algısı, sivil toplumun tehlikeli veya en iyi ihtimalle gereksiz olduğu şeklindedir.)

ESI raporu Kemalist feminizmin bu temel problemini çok iyi yakalamış... Raporda diyor ki:

"Genç Türkiye Cumhuriyeti seçkin, öncü kadınların eğitim sistemine ve kamusal hayata entegre olmasından büyük gurur duydu. İlk kadın doktor (1926), avukat (1927), hâkim (1930) ve pilot (1932) ilerici laikliğin sembolü olarak lanse edildi. Bu gelişmeler, yararlanan kesim açısından kısıtlı bir kentsel eliti kapsadı. Fakat Kemalizm, Cumhuriyet’in gururlu kızları için bir nevi feminizm oldu.."

Üzücü olan şu ki, bu "Cumhuriyetin kızları" feminizmin önünde engel oluşturuyordu. Türkiye’nin önde gelen feministlerinden Şirin Tekeli’nin belirttiği gibi tek partili dönem süresince elde ettikleri haklar ve buna bağlı çıkarlarını muhafaza etmek üzerine odaklanmışlardı, bu kazanımları genişletmek ve yaymak üzerine değil. Faaliyetlerinin odağında Cumhuriyet’in resmi günlerinde Kemalist reformları öven bildiriler yayınlamak vardı"

Ya Kemalist ol, ya Defol

Bu Kemalist Feminizm’inin trajedisinin doğuş hikayesiydi. Kadınların seviyesini yükseltmek için çok çaba sarfeden Atatürk’ün tersine, onun ardılları gelişme konusunu unuttular, ve birer "seküler muhafazakar" olup çıktılar. Halbuki yeni yöntemler ve alternatifler geliştirmeleri de gerekmiyordu, bu yol üzerinde

ilerlemeleri yeterliydi. Feminist öğretim üyesi Meltem Müftüler Baç diyor ki: "Türkiye'nin olumlu görüntüsü - yani kadınların da haklarını korumaya alan en modern, demokratik, laik Müslüman devlet oluşu - aslında birçok açıdan aldatıcı. Hatta bu görüntü kanımca daha zararlı çünkü kadın hakları için mücadele eden hareketin gereksiz olduğu intibasını yaratıyor."

Bunun ardından "İslami feministler" görünmeye başladı. Bunlar, Kemalist hemcinsleri tarafından gereksiz bulunmakla kalmıyor, tehlikeli olarak algılanıyordu. İslami feministler ise kadın haklarını İslam'a rağmen değil, İslam'la savundular. Onlara göre İslam kadınlarının baskı altında tutulmasının sebebi gelenektir, Tanrının buyrukları değil... Bu, İslam'ı problemin sebebi olarak gören ve kadınları ancak dini sınırlayarak özgürleştirmek gerektiğini düşünen seküleristler için önemli bir düş kırıklığı oldu. (Bu günlerde Batı'da eski Müslümanlardan Ayan Hırsi Ali de, aynı tartışmayı en kaba biçimde yapıyor. Bu insanların bir türlü anlayamadıkları şu ki, inanan insanları inançlarıyla modernite arasında bir seçim yapmaya zorlayıp, bundan iyi bir sonuç çıkmasını bekleyemezsiniz.)

ESI raporu bu konuları çok açık ve ikna edici bir şekilde açıklıyor. Rapor sonuç kısmını şöyle bağlıyor: "Otoriter feministlerin de dahil olduğu sesi gür duyulan bir kesim Türkiye'nin laik geleneklerinin tehdit altında olduğuna inanıyor ve ordunun devreye girmesini istiyor. Bu kesimin siyasal İslam'ın yükselişinden duydukları endişe, Türk toplumunda devam eden diğer oluşumları ve son yıllarda yaşanan ilerlemeleri görmemelerine sebep oluyor.."

Kesinlikle katılıyorum. Bu sesi gür duyulan ve her fırsatta "ya Kemalist ol, ya Defol!" diyen azınlık, skolastikliğiyle Türkiye'nin vizyonunu karartıyor. Kim Atatürk'ün savaşlar kazanan ve cumhuriyetimizi kuran büyük bir lider olduğunu inkar edebilir? Ama anlamamız gerekiyor ki o bir ölümlüydü ve zaman değişti. Artık yolumuza devam etmemiz gerekiyor. Türkiye için yapılacak çok şey var- ve hala özgürleşme önünde engelleri olan birçok kadın.

Kadınlar Halk Fırkası [Nezihe Muhittin'den, Suna Vidinli'ye Siyasette Kadın eli] (Ece Arı)

Milletvekili adaylarını incelediğimizde, ve bu listeleri geçmiş yıllardaki listeler ile kıyasladığımızda, "kadın aday" sayısının çok daha fazla olduğunu görebiliyoruz..

Partilerin bu fazlalığı, kadınların hayrına mı; yoksa, kendilerine dönecek, oy, su, elektrik hatrına mı tercih ettiklerini de, yine zaman gösterecek..

Benim asıl değinmek istediğim, parti yönetimlerinin, bu adayları seçerken, "olmazsa olmaz" olarak gözettikleri nitelikler. Yani mecliste görmek istediğimiz kadın vekillerin, donanımlarının nasıl olması gerektiği..

Bu bağlamda, şu an mevcut görünen kadın vekil adaylarını, biraz mercek altına aldığımızda,, en çok konuşulan isimlerden birinin [Suna Vidinli](#) olduğunu görüyoruz..

1979 doğumlu olan Vidinli'nin ismi, "*Demokrat Parti ve AK parti bu kızı paylaşamıyor*" şeklinde ve sanki Unkapanı piyasasına yeni bir isim çıkacakmış gibi yapılan, yıldızlı tanıtım haberleriyle gündeme gelmişti..

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

“Ne var bu kızda bu kadar” diye merak edip baktığımızda ise, hiç de yabana atılamayacak kadar, yıldızlı pekiyilerle dolu, övgüyü hak eden, sıra dışı bir CV ile karşılaşılıyor....

Suna Hanım, Üsküdar Amerikan Koleji ni bitirdikten sonra Georgetown Üniversitesi’nde siyaset bilimi okur. Harvard Üniversitesi’nde Orta Doğu üzerine master yapar, İngilizce, İtalyanca, Arapça bilir, Birleşmiş Milletler’de ve CNN International New York bürosunda stajyer olarak çalışır ve bir yarı yıl tatilinde Türkiye’ye gelip, Televizyonda Reha Muhtar’ın Ateş Hattı programında “Ermeni Soykırımı”nın tartışıldığı programa katılıp, Fransız parlamenter François Rochebloine ağzının payını verir. Hatta bu tartışması, gitar dersi aldığı [ermeni hocasının](#) da göğsünü kabartır..

İşte ne olduysa o programdan sonra olur ve Suna Vidinli tüm dikkatleri üzerine çeker...Fatih Altaylı elinden tutar, Kanal D nin dış haberler editörlüğünü yapmaya başlar...

Ve aradan yıllar geçtikten sonra da, iki partinin paylaşamadığı aday olarak haber olur..

Gayet parlak bir CV ile DP listelerinden, Samsun’dan 1. sırada milletvekili adayı olan Vidinli ismine şehri tanımadığı gerekçesiyle itirazlar olur fakat, Ağar sözünü tutar, 1 .sırayı ona verir..

[Tıpkı iş dünyasında olduğu gibi, “erkek olsun da , çamurdan olsun” mantalitesi zannediyorum burada da etkili olmuştur. Çünkü çoğu erkek vekil adayı da, seçim bölgelerinde ikamet etmiyor. Bu demek değildir ki , Vidinli meclise girerse, çok başarılı olacak ve kendisine güvenen partisinin yüzünü kara çıkartmayacak. Bunu ancak zaman göstereceği için, şimdiden bir şeyler söylemek hata olur. Ama, aynı CV ile Samsun dışında yaşayan erkek vekil adayına kimsenin pek ses çıkartmayacağına da nerdeyse eminim.]

Vidinli’yi ilginç kılan bir başka anekdot ise benim açımdan daha dikkat çekici.

21 yaşında iken, Harvard’da Merve KAVAKÇI ile yaşadığı tatsız diyalog...

Bu diyaloga dair bir [açıklama](#) yapma gereği de duydu, çünkü sözkonusu tartışma, şu anda Vakit gazetesi yazarı olan Merve hanım tarafından değil ama, aynı gazetenin bir diğer yazarı [Hasan Karakaya](#) tarafından, aleyhine olacak şekilde lanse edildi..

DP’den değil de, AKP’den aday olsaydı, başörtüsü üzerine girdiği bu sert tartışma, mutlaka muhafazakar tabanı rahatsız edebilirdi, o ayrı konu..

Ama asıl önemli olan, meclise ‘demokrat’ sıfatıyla girmeye niyetlenen bu genç hanımın, mecliste temsili mümkün olmayan, başörtülü kadınların, gaspedilen haklarını, ne derece sahiplenebileceği ve soruna hangi çerçeveden bakabileceği..

İşte bu noktada, insan bir "Ah!" çekip, Şebnem Kısaparmak'ın bile 1. sıradan aday olup, girmesi muhtemel olan bu mecliste, [Ayşe Böhürler](#)'in bulunamayacak olmasına, ister istemez hayıflanıyor..

2007 yi biraz kenara bırakıp, 1920 li yıllara döndüğümüzde ise, henüz boyalı medyamız, temiz(!) tv'lerimiz yokken, ve benzer bir parti şu anda ortaya çıksa, tüm gündemi değiştirip, ezberleri bozabilecek kadar şaşırtıcı olabilecekken, silinip gitmiş bir oluşumla karşılaşıyoruz:

KADINLAR HALK FIRKASI..

Evet, belki çoğumuzun zaman zaman aklımıza geldiği halde, "olmaz öyle şey" diyerek, dile getirmediğimiz, yada feminist damgası yiyerek horlanmasını muhtemel gördüğümüz, bir parti isminden bahsediyorum. 16 Haziran 1923 de kurulan, Mustafa Kemal' i bile şaşırtan bu oluşuma, [valilik](#) tarafından kadınların siyasi temsili mümkün olmadığı gerekçesiyle, faaliyet izni verilmemiş..

Bizim gibi, demokrasiyi henüz tam manasıyla özümseyememiş ülkelerde, sadece kadınlardan müteşekkil bir partiye, ne kadar ihtiyaç vardır, tartışılabilir.

Fakat o yıllarda, böyle bir oluşuma liderlik edebilmiş, cesur yürek Nezihe Muhittin'i, allayıp pullayıp reklam edecek, destek olacak medya patronları da yokken, ve toplum olarak çok daha mutahassıp bir sosyal yapı mevcut iken, isim olarak da olsa, ortaya çıkabilmiş olması, insanı ister istemez şaşkına çeviriyor..

Hasılı, kendi adıma, muzip hayaller kurmadan edemiyorum..

Nezihe Muhittin, 2007 Türkiye'sinde yaşasaydı, ve 22 Temmuz seçimlerinde böyle bir parti ile yarışa girip, meclisteki sandalyelerin yarısını kapsaydı, hele bir de kabineyi kurup, Çankaya ya da kadın cumhurbaşkanı çıkartsaydı, değmeyin keyfime.

Ortalık güllük gülistanlık olur, Genelkurmayımız da rahat ederdi, Hudson Enstitüsü de..

Üstüne üstlük, istisnasız herkes, gece gündüz meclis tv izlerdi..

Ne gülüyorsunuz, fena mı olurdu yani?

Mücahid Abi, beni bildin mi? (Cemile Bayraktar)

Mücahid abi, beni bildin mi? Bilmiş tanımışsındır eminim, ben aynı ben. Seni tanımakta zorlandım, oysa. Çok değişmişsin, eski günlerden aşına olmasam imkanı yok tanıyamadım. Eski günler dedik de . . .

Ne ` kutsal ` abimizdin sen Mücahid abi. En önde, slogandan bir ağabeydin öyle. Şekilden ; Çevirme sakal, kumaş pantolon. Yürekten ; Vicdanlı bir yürek, bir adalet, bir inanış, Allah rızası. Her zulme savrulacak bir cümle vardı. Çeçenistan, Filistin,

Bosna. . . Aliya'lar, Malkom'lar daha bir çok idol. Rasul deyince, sızıldın içinden. Bir Ömer çıkardı, bir Ebu Zer, gözünden yaş. Cuma Sohbetleri, küçük ama samimi kıraathanelerde büyük ve güçlü bir kararlılıktın sen. Ahlak, iman, düzen ve adalet. Ne çok güzelliğin vardı. . . Ne çok inandığın. . . En başta kendine inanırdın, biz de sana. . . Yeryüzü halifesi olmana şu kadarcık kalmıştı ki. . . Yüksek bir patırdı koptu, o gün.

Porselenenin ufalanışıdır.

Zor tanıdım inan, ne çok değişmişsin, ne çok da özlemişim. Şimdi kimse yok, ıssız bir ada gibi bizim mahalle, `cüzzam` ve `vebadan` sonra kimse kalmadı. Bir terkediş, öyle işte. . .

Parlamışsın Mücahid abi, nerede o eski `adam`? Epilasyon mucizesi Mücahid, sinek kaydı, sen de kıl kökü kalmamış, yumurta gibi, pırıl pırıl. Yüzüne bakamıyorum, zaten eskiden de bakmazdık biz, sen gözlerini iyice devirir olmuşsun, nedir bu? Beni beğenmiyor musun? Kaçar gibi durma öyle daha edecek çok kelamımız var. Sarı ve uzun saçlara çevirir olmuşsun o felfecirleşmiş gözlerini, bizden kaçırıp o yana çevirirken, bilmem, tuhaf, önceden `estağfirullah` vardı, hatırlar mısınız? Bizden kaçırdığın gözlerin acaba biliyor mu, bizim saçlarımızın omzumuza dökülmeyip, boynumuza dolandığını. Yanına da yakışmadım hani ya. Zaten yanyana değiliz, okuyan öyle sanıyor, görünmüyor aramızdaki kocaman `uçurum`. Gözüm kamaşıyor Mücahid abi, Rolex mi o? Çok parıltılı, çok parıltısın, çok parıltılısınız. Gözüm kamaşıyor Mücahid abi, dilim, kalbim sana bunları söylerken içim kamaşıyor, parladığın aştı sanki. Güneş gözlüklerinde pek fiyakalı, sanırım Avrupa tatilinden bir anı, marka olmalı e haklısın ultraviole, kaz ayağı, dikkat etmek lazım. Göbeğini içeri çekme Mücahid abi, çatlayacaksın, e o kadar açık büfenin sonu budur olmadı liposakşınnn. Saçlarını az daha şekillendirirsen sana albüm bile yapabiliriz, o denli yani. Buram buram da kokuyorsun Mücahid abi, nedir o? Tommy olmalı. Eskiden alkosüz esansların, Yahudi, Amerikan ambargoların adamı, çevirme sakallı, samimi Mücahid vicdanımın direğini sızlatacak kadar `yabancı` kokuyor. Sahi cumaları ya da perşembe akşamları devam ediyor mu hala arada yaptığınız Tefsir konuşmaları, kitap, fikir paylaşımları? Sanırım pazar sabahları yapılan `iş adamı` kahvaltılarında ya da yıllık şirket tatillerinden fırsat kalmıyormuş. İsrraftan açık büfeye giden yolda `karpisli` bir Mücahid. Ahh Mücahid abi ah, önceden Mekke'den Allah'a giden bir yol vardı, sizin yürüdüğünüz biz de peşinizden, ne olmuş öyle? Mekke'den, Dubai'ye saat başı uçak seferi, Vip, havalanından jiiip içimden bir parça koptu, dilimden bir sövgü, Mücahid abi biiiip.

Ne çok değişmişsin Mücahid abi, az kaldı tanıyamayacaktım. Mutluda olurdu hani ya `sıvışıp gitmek`, kem sözü dinlememek, uzun zamandır sıyırdığın gibi bundan da sıyırabilirdin hatta ben öyle dikilmesem ani bir manevra ile sıvışabilirdin. Yok bırakmam bu sefer, nicedir bekliyordum, daha çok sözüm var sana daha karpuz keseceğim ama sana alevli meyve tabağı.

Yıllar önceydi, senin Mücahid, bizim yeni filizlendiğimiz zamanlar olmalı. Bize de bazen rahat durmayıp çok el atardınız. Pardesünün altına giydiğimiz kot, belki bir sürme, hafif bir koku çocukça belki genç kızlık özentisi öyle küçük pırıltılarda atmak istemiştik, sade hayatımızın ortasına. İlk ses sizden geldi, kot haramdı (!), sürme yasak(!), koku ya da bir kokma zinasıdır, sapıttırıp eklediniz. Konuşamadık bile, ağızımızı açtık yine sapıttırıp bir fetva koparttınız `ses zinası`, dünyayı görmek için az bakındık `göz zinası`, zina birken bin oldu. Ya sizin o dönem beyinlerimize yaptığınız, özünden kopartılmış `kadın figürü` zinası? Evden çıkmak da harammış, el-yüz-göz- ayak hepsi haram, haram. Mücahid abi, Allah

seni bildiği gibi yapsın, Allah'ın helal kıldığını bize haram kıldın, fetva zanisi Mücahid !Okuduğun sapkın iki fikirle beynimizi öğüttün Mücahid abi. Uydurdun uydurdun, geldin gözümüze gözümüze soktun. Sonra vınn, ilk fırsatta Mücahid arazi.

Çok değişmişsin Mücahid abi, e biz de boş durmadık. Şer'en erkekler önden, kadınlar arkalarından. Bir görsen bizi sen de şaşalarsın, görmüşsündür elbet, görünmeyecek gibi değiliz. Bir eşarplar takıyoruz, sen gibi parılıyor, altına yastık koyuyoruz, o uzay tiplmesi E. T gibiyiz, koca kafalı, önüne hoop bir iğne, bir çadır Nasuh Mahruki sığar. Üstelik Burrberyy, tanesi 500 boru değil. Bir de makyaj, kocaman YSL çanta, kollar havaya, iri bir yüzük, iyice ağır oldu hamal olduk haberimiz yok, tayt gibi bir kot, Diesell'den gayrısı kesmiyor bizi, Armani kokuyorum ohh miss, Bağdat Caddesi bile kesmiyor artık bizi. Tabii kültürlü kızlarız, özel üniversitelerde okuyoruz, paçamızdan akıyor anlayacağın. Ne yapalım baş nereye, ayaklar oraya, siz gittiniz biz sizi takip ettik. **Çünkü bizim önce erkeklerimiz pes etti, önce onlar satıldı.** Siz yıkılmasaydınız bizi kimse yıkamazdı Mücahid abi. Ama yine rahat durmadınız Mücahid abi, bizim erkek versiyonumuz olarak zenginlik ikonası gibi ortalarda gezip yine bizim tesettürsüz giyimimizi kendinize rant yapıp siz konuştunuz, benden ne farkın vardı Allasen?Ya sizin tesettürsüzlüğü aşmış, ahlaksız ve vicdansız yaşamlarınız?

Yıkılmadım, ayaktayım. . . Ayakta kalanlar. . .

Mücahid abi, bir biz vardır bizde bizden içeru, şimdilerde dışaru. Peşinizden gelmeyenlerde oldu elbet. Bir kaç erkek çoğu kadın sizin gibi ufalanmayanlar, ayakta kalanlar da oldu elbet. Erkekleri sen gibi bir ` Mücahid abi `tiplemesinden çok uzak, pardon Mücahid abi meteforu demeliydim, daha fiyakalı, sana en çok yakışan yine sayemde yırttın, ünlü oldun. Bak ` Mücahid Abi Meteforu ` olarak gelip gündeme bomba gibi düşüceksin şimdi, şanslı kerata. Dönelim bize işte öyle olduğu gibi kalanlarız biz okulu bırakan, çalışmayan, evlenemeyen ama hala inandığı gibi yaşayan kızlar bir kaç da erkek var ama çok azlar. Biz başörtülü ve değişmeyen, erimeyen kızlar olduğumuz yerde saymış gibi dursak da olduğumuz gibi ve olması gereken gibi kaldık Mücahid abi. Utanmazsan örnek al, tipinde insanlar bütünüyüz. Kızarıp kaçma, yemem. Şimdi konuştuk bitti sanma, bitmez. Bu benim sadece sana yazdığım, e Allah da soracak size bu kızların hesabını. İş uzun yani, uzunda olmalı. Kolay değil, bizi öyle iş yerlerinin, atıldığımız üniversitelerin kapılarında ` yetim ` gibi bırakıp gitmenin bir bedeli olmalı elbet. Eğitimimiz, statümüz, maaşımız yok diye ne burs verdiniz, ne işe aldınız ne de nikahınıza bununda bir bedeli var elbet. Aslını istersen sizin amacından sapmış iş yerleriniz, imanını parayı cebine sokarken yüreğinden düşürmüş tipleriniz bizim kızların yüreğinin sükun bulacağı ne bir çalışma ortamı ne de bir evlilik hayatı sürdürebilecek bir kapasitede değil. Sanırım istemeyerek de olsa kapıyı gösterme sırası biz de.

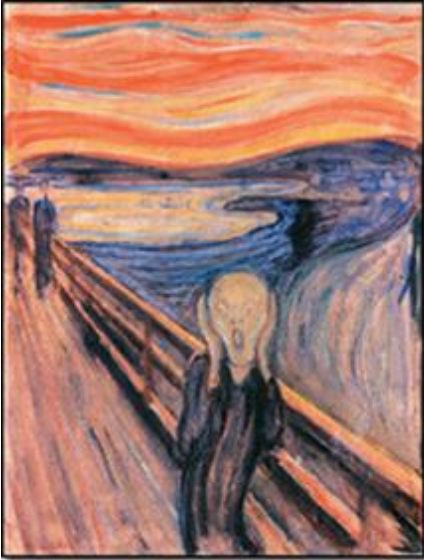
Mücahit abi, yolun sonu. . .

Biz de uygun gördük sizin çıkış amacınızı, elbet sanayileşme, kazanç, eğitim, bilim, ilim hepsi yakışırdı Müslüman'a en çok insana. Olmadı ama her şeyi eline yüzüne bulaştırdığın gibi onu da eline yüzüne bulaştırdın. Ticaret yapacaktın öyle mi?Kalkınıp güçlenecektik. Keşke yapsaydın, olsaydı. Ama olmadı, sen ticaret yapmadın, sen o ticareti amaç olarak iş yerinde de bırakmadın. Getirdin evin ortasına koydun, huzurumuz kaçtı. Ticaret yapacağım derken Müslüman taciri oldun, ne ihracat ne ithalat sürekli Mücahid'den verdin, verdin de verdin. Hep sağ, hep sağ, eski kodlama bunlar o sol sana sadece abdestten sonra burnunu sümkür diye verilmedi. Hem sağ hem sol iki elini kullana da bilirdin. Ne yaparsın fihki saplantılar öyle kolay kurtulunmuyor değil mi?

Mücahid'i uğurlarken. . .

Kem söz ağır gelir insana, bakayım sana yüzün kızardı mı? Yoksa iyice taşlaştın da laf kar etmiyor mu?Bilemem. Hadi Mücahit abi yol uzun, iş çok. Buraya kadarmış. Sana sayarken de içim yanmadı değil ha, senden kötü oldum üstelik. Sen de durum ne? Neyse sus, içim kaldırmaz şimdi bir de kendini savunursun iyice utanmazlık görürüm yok onu da kaldıramam vallahi. Söyleyeceğim de tükendi zaten. Selametle Mücahit abi.

Modernist Kadının Çılgılığı(T.Suat Demren)

Geçen hafta, Pazar Sabah'ta okudum; Almanya'nın ünlü TV programcısı Charlotte Roche'nin Wetlands adlı (Türkçe'ye Islak Bölgeler olarak çevrilen) kitabı sadece Almanya'da 1 milyon satmış. Kitap önce Fransa'da ardından da İngiltere'de hem çok satanlar sıralamasına yerleşmiş hem de eleştirmenleri birbirine düşürmüştü. En son yayımlandığı ABD'de de çokca konuşuluyormuş.

[Haberdeki](#) tanıtıma göre kitabın konusu güzellik fetişizmine ve hijyene başkaldırı niteliği taşıyor. [Su kısacık tanıtımdan](#) içerisinde nasıl iğrençliklerin olduğunu görmek mümkün. Yine haberde şöyle deniyor: "*Islak Bölgeler bazıları tarafından 'iğrenç' olarak tanımlansa da bazı eleştirmenler kitabın*

feminist çevreler tarafından bir başkaldırı olduğu yönünde hemfikir."

Batı'nın ve onun çocuğu modernizmin kaderi bu: Önce bir sorun yaratmak sonra da o sorunu çözmek için tam karşı uçta çılgılık çılgılığa tepkiler vermek. Batı'nın ürettiği hemen her düşüncede bunu görmek mümkün.

Cinsel devrimle başlayan değişim, kadının her alanda boy göstermesi neticesini verdi, bu katılımın olumlu yanları vardı elbette ama nihayetinde kadını bir meta haline getiren süreç de aynı süreçti. Reklam tabelalarından porno endüstrisine, otomobil fuarlarındaki standlardan hava durumu spikerlerine kadar kadın bir eşya

muamelesi görerek, iştahlı gözlerin beğenisine sunuldu. Bu 'endüstriyel meta'lık, doğal olarak güzellik fetişizmini de beraberinde getirdi.

Bugün kadınların %90'ı, lanse edilen 'güzel kadın' özelliklerine uymuyor. Ama buna rağmen kozmetik sektörden, moda, reklam sektöründen magazine, yazılı ve görsel medyadan, bizzat kadınların kendi aralarındaki kabullerine kadar dört koldan bu 'güzellik fetişizmi' üzerlerine saldırıyor.

Kadın 'özgürleşirken' nasıl oldu da bu hale gelebildi?

Çünkü kadın bu alanlara girdiğinde kendi özgün alanını yaratarak girmemişti; eskiden beri şikayetçi olduğu ataerkilliğin bir başka formu olarak, insanın ortaya çıkışından beri devam eden bir dünyaya, 'erkeklerin dünyasına' sert bir adım atmıştı sadece.

Kuralları belirleyenler yine erkeklerdi, çünkü bu kuralları şekillendiren 'erkeklerin doğası' idi. Bu dünyaya adım atmak yarışı da beraberinde getirdi, bu yarışta kulağa son derece hoş gelen bir "eşitlik" davası güdüüyordu güya ama kadın ve erkek ne fizyolojik ne de ruhsal açıdan eşit olmadığı için kadının yenilgisi daha en baştan mukadderdi.

Ve kadın yenildi. Üstelik bu yenilginin tek cephesi yok, kadın bu savaşı kaybederek hem erkeklere, hem kadınsı varoluşunun o müthiş letafet ve nezaketini terkederek kendi doğasına hem de bu fetişizminin kurbanları olarak, azınlıktaki 'güzel' hemcinslerine yenildi.

Şimdi güya buna başkaldırıyor, çeşitli iğrençlikler yaparak feryat ediyor. Geçmiş olsun.

'Islak Bölgeler' Türkiye'de 3 ay önce yayınlanmış ama hiç ilgi görmemiş. Kitabın Türkiye'de çok satmamasını 'muhafazakarlığın artması' gibi bir gerekçe ile değerlendirmiş yayıncı. Tabii ki yanlış ve anlamsız bir tez. Biz, (ve genel olarak Doğu) henüz o derece çılgın bir modernleşme süreci yaşamadığımız için bu tip aksi kutuptaki tepkiler çok fazla dikkat çekmiyor, alıcı bulmuyor, mesele bu; 'muhafazakârlık artışı' falan değil.

Sapka ve Türban Meselesi (Nurhayat Kızıllan)

Kullanılan kelime tercihinin (türban mı, başörtüsü mü?) insanları kategorilere ayıran bir turnusol kağıdına dönüşmesi, ne yazık ki, daha söze başlar başlamaz çözüme zarar veren bir işlev görmesine neden olmaya başladı. Başörtüsü kullanan kadınların tümünün başörtüsüne türban denilmediğini biliyoruz.

“Bilinçli” Müslüman kadının kullandığı biçimiyle başörtüsü türban haline dönüşüyor ve bu “bilinçlilik”, “tehlike” arz etmeye başlıyor. Konunun çok dışında biri, örneğin bir Batılı, her gördüğü başörtülü kadını dini bütün bir kadınmış gibi algılasa da durum aslında öyle değil.

Her başörtülü kadın otomatikman dindar olmadığı gibi, her dindar kadın da başörtülü değil. Başörtülü kadınlar içinde bir alt grup olan türbanlı kadınlar arasında da keza her türbanlı kadın, dindar değil. Yani bir kadının türban takması o kadının hayatını dine göre tanzim eden biri olduğu anlamına gelmeyebiliyor.

Kırdan kente göçle birlikte artan gecekondu semtlerinde pek çok genç kız, semtin “it kopuşundan” korunmak ve erkekler tarafından “namuslu kız” kategorisinde

muamele görmek için başlarını örtüyor. Bu kızlar türban şeklinde baş bağlamayı daha modern buldukları için bu şekilde baş bağlıyorlar, ancak dinin diğer kurallarından bihaberler. Örneğin en önemli ayırıcı özelliklerden birini yerine getirmiyorlar yani namaz kılmıyorlar.

Fakat dışarıdan "türbanlı" şeklinde algılanıyorlar. Ancak buradan anlıyoruz ki, türban artık bir üst sınıfın örtünme biçimi oldu ve o sınıfa ait olduğunu belirtmek için taklit edilir bir noktaya da geldi.

Baş bağlamak kızlara "korunmuşluk" duygusu veriyor ve pek çok kimseyi şaşırta bir şekilde kızları "özgürleştiriyor". Baş örtmenin kızların üzerindeki, "kızımız büyüyor" panik ve endişelerinin ağırlığını azaltan, dolayısıyla kızları rahatlatan bir şeye dönüştüğünü görüyoruz. Diğer taraftan türban şeklindeki baş bağlama biçimi, ki eğer türban, "bilinçle" bağdaştırılan bir şey ise, aynı zamanda o kadının tesettürün diğer kurallarına uygun bir şekilde giyinmesiyle bir mana kazanabilir. Yani "göbeği açık türbanlı" fotoğrafındaki kızı bu kategoriye sokamayız.

Zengin dindarlar

Sınıf farklılıkları açısından türbana bakıldığında, aslında sınıfsız, homojen, yekpare bir örtülü kadınlar topluluğu var-mış gibi davranmak konunun iki tarafında -hem laik hem de İslamcı- yer alan erkeklere kendi siyasi çıkarları açısından şimdilik uygun geliyor. Dindar türbanlı kadınlar arasında "Müslüman kardeşliği" içinde sınıf farklılıkları yok-muş gibi tutum takınılsa da, "hanımefendilik ideolojisi" olarak adlandırılabilir bir "hanımefendi" kültüründen söz edilebilir.

Orta sınıf içinde büyümüş, kendi evişini kendi yapan dindar kadınlar, türban sorunu için dayanışmak üzere bir araya geldiği çeşitli kesimlerden türbanlı kadınlarla sosyalizasyonu artınca, aynı akıbete uğrasa da burjuva bir yaşam süren, örneğin evişlerini başka kadınlara yaptırtan bir dindar kadın tipi ile karşılaştı. Bunun çok altını çizmese de namazda aynı safta durmakla beraber, bir sınıf farklılığı olduğunun ayırıcına vardı.

"Üretim araçlarına sahip" dindar ailelerin kızları şu anda kimbilir hangi Batı ülkesinin iyi bir üniversitesinde çoktan eğitimlerini tamamladılar, hatta master'larına başladılar. "Üretim araçlarına sahip olmayan" ebeveynleri olan genç kızlarsa bir sponsor aradılar.

Bu "hamiyet sahipleri", "bir şeyler yapmak" ihtiyacında olan vicdan sahibi insanlardı ancak birkaç genç kıza sponsor olmakla vicdanları sustu ve "bir şeyler yapmak" ihtiyacı da ortadan kalktı ancak bu iyi mi oldu kötü mü oldu tartışılır. (Beylik bir denize geri atılan "deniz yıldızları" hikâyesi oldu ama...) Etnik bakımdan bakıldığında da, henüz türbanlı Kürt kadınlarından bahsedilmiyor ancak, bu durum o kesimde dindar-türbanlı-Kürt kadınlarının meselelerine henüz "sıra"gelmediğindedir.

“Bilinçli” Müslüman olarak değerlendirilebilecek olan dindar türbanlı kadınlar, geleneksel sebeplerden başını örten kadınlardan kendilerini ayırt etmeye çalışırlar. İslami prensipleri gerekliliğini sorgulamadan takip eden ve anlamını hazmetmeden örtünen geleneksel Müslüman kadınlardan, bu kendi annesi ve ailesi de olabilir, kendilerini ayırt eder ve farklılaşmaya çalışırlar.

Geleneksel Müslüman yaşantı aynı zamanda bir çeşit okumadan /düşünmeden pratik etme ve hatta cahillik olarak algılanır. Buna göre, İslami prensipleri hazmetmeden İslami pratikleri takip eden kadınlar, işte bu kadınlar gerçekten eksik, cahil ve ikincilliği benimsemişlerdir.

Bir başka konu, ekonomik ve sosyal hayatta gittikçe yerini genişleten bu dini-bütün alternatif elite dahil olmak isteyen daha az entelektüel kesimlerden gelen grupların bu gruba eklemleme gayretleridir. Bu gayretin içine alt kesimden gelen kızların zengin ve dindar Müslüman erkeğin hoşuna gitmek için “kapanmasını” da koyabiliriz.

Bu onun dindarlaştığına bir işaret değildir. Bu tür örtünen kızlar ancak kapandıktan sonra işin “life style” kısmını fark ediyor. Ancak türbanlı dindar kızların da koca bulamadığına dair şikayetler artmış vaziyette. Toplumdaki “türban tartışmaları” sonucu durumun türbanlı kızların aleyhine çalışmaya başladığı da bir vakıadır. Yani artık bir kısım dindar gençler, annelerine örtüsüz (ve çalışan kız) sipariş ediyor, ancak yine dini-bütün olmak şartıyla.

Küçük hanımefendi şapkaları

Henüz bir araştırma olmadığı ve devlet kurumları bir rakam vermediği için sayısını bilmiyoruz, ancak en az 5 bin kadar devlet memuru kadın işten atıldı ve yine sayısız üniversite öğrencisi okulu bıraktı. Pek çok dindar kadına göre başörtüsünün kamusal alanda yasaklanmasından sonra, “iman testinde” Müslüman erkekler kadınlara nazaran sınıfta kaldılar.

Enteresan bir şekilde başörtüsü ile ilgili kamusal yasaklardan sonra, birçok aile, özellikle erkekler, evdeki okuyan ve çalışan kadınlara “başını aç ve devam et” baskısında bulundular, bunların bir kısmı başını açtı ve geri döndü. (Bir kısmı da “peruk taksın, okuluna devam etsin” dedi) İşlerine geri dönmeyen türbanlı kadınlar, mesleklerini alternatif yollar bularak yapmaya çalıştılar. Örneğin öğretmenler dershanelerde ders verdiler veya kurslar açtılar. Alternatif bir eğitim sistemi doğdu. Tahta boyama kursları, ney üfleme kursları doldu taşı.

Diğer taraftan üniversitelerde “türban meselesi” kalmadı. Ancak yeni bir mesele doğdu: “Şapka meselesi”. Saçları içine alan, geniş siperlikli veya balıkçı tipi şapkalarla kızlar okula giriyor, bunun “normal” bir şapka olmadığını herkes biliyor ama bilmemezlikten geliyor, yani şizofrenik bir durum. Sonuçta parlak ve gösterişli peruklarla, kimi peruğun gösterişinden utanıp kimi “yakışmış mı” diye işi şakaya vurup bu sıcakta gezmekten şapkayı tercih ediyor. Şapka daha pratik ve modern.

Tabii üniversite kapı girişlerinde “aç-kapa” yapan kızlar da var. Bir tanesi bir gün minibüste yanımda oturuyordu. Minibüs, kampus girişinde güvenlik görevlilerince kontrol edilir, kontrol noktasına yaklaşmadan evvel başını açtı, eşarbını çantasına koydu. “Travmatik olmuyor mu böyle aç-kapa dedim”, “Yok ben alıştım artık” dedi. “Peki günahı onların boynuna mı diyorsun?” dedim. “Yok” dedi, “Ben hâlâ günah işlediğimi düşünüyorum. Ama benim günahım bana, onların günahı onlara ait.”

Pilav Yapıyoruz, Hem de Pirinç Kullanmadan(Özlem Yağız)

Kadir Has Üniversitesi ve **ODTÜ**'de Başörtüsü sempozyumlarına davetiye

(başörtüsü gelinmesi rica olunur!)

Nasıl mı olur? Fıstık gibi olur. Bal gibi de olur. Biz bunu hep yaparız. Bunu yapmayı en çok biz bilir, biz beceririz. Tencerede fokurdattığımız kafi miktarda suya biraz kediotu az sinameki, yarım bardak mercimek, tütün, kuşburnu, kavanoz kapağı, tıraş bıçağı ne bulursak koyar biraz kaynatır sofrada başında karnı guruldayan aile efradımızın önüne beslenme ihtiyacını

karşılama üzere süreriz.

Pirinçsiz pilav yapmak biz de devlet geleneğidir. Mesela devletin her kademesinde devletlularımız sorunlarını epeyce çatlak ama oldukça mahir bir ev kadını becerikliliği ile çözebileceğine inanmışlardır. Ki ben de buna inanmaktayım. Çözülemez hiçbir şey yoktur aslında. Burada önemli olan hayal gücümüzü zorlamak malum pirinçsiz pilav yapılmaz diyenlerin ezberini boşa çıkaracak can alıcı maddeleri keşfetmektir. Mesela biz Kürt sorununu rahatlıkla çözebiliriz. Yeter ki bu işe Kürtler bulaşmasın. Hele ki DTP hiç karışmasın, muhatap alınmasın, vekilleri meclis bahçesinde kovalansın. Kapatılsın mı tabi ki

kapatılsın! Sonra biz bu dil ve kültürel haklar problemini de aynı yaratıcılıkla halletmişizdir yıllardır. Kürtçenin dağ Türkçesi olduğu bu kadar bariz iken şimdi efendim hepimiz bir parça dilimizi neyim düzeltmeye çalışmıyor muyuz; hani böyle abari aboo gibi kelimelerden kurtulalım şöyle Gassaray lisesi aksaniyla konuşalım falan gibi rasyonel bir gerçekliğin içerisinde bir parça fedakerane davranışlar serdedip, bir dönem milletçe fes, sarık, serpuş ne varsa veda edip ola ki bu kutsal yolda bir takım kelleler gidecektir düsturuyla frak, papyon, gassaray Türkçesi ekseninde üzerimize düşen milli vazifeleri eda ettiysek, belli ki dağ türkü arkadaşlarımız da bu yolda ova Türkçesi ile konuşabilir Newroz bayramı yerine kabotaj bayramlarını kutlayabilir, dengbejler yerine Scorpions ya da daha aristokrat bir görünüm için opera ya da geleneksel Japon dansları tercih etmeyi tercih edebilirler. (bu kadarcık ifade hatası Anayasa mahkemesi üyesi kızında da olur olmuş yani) Netekim biz bunu yaptık, mis gibi de pilavı pişirdik ahan da buyur ye. Yemedin mi kusura bakma kendi problemin. Seninki de nankörlük ama Allah'ından bulursun nasıl olsa.

Şimdi bu konuyu çözdüğümüze göre ve artık değerli zihinlerimizi çözülmüş bir konu üzerinde daha fazla zorlamanın anlamı olmadığına göre meseleyi vatanını en çok seven en iyi parmak sallayandır ekolüne devredip uzun bir zamandır ihmal ettiğimiz bir diğer konuya geçebilir sağlam, bilimsel, analitik bir zekanın işlevsel mantığından vazgeçmeden ama kaos teorisinin yaratıcı gücünden ödün de vermeden yalnız dikkatinizi çekerim asla ve asla post modern söylemlerin açmazlarına kapılmadan, tehdit ve tehlike dolu tuzaklarının ayırtına varmış olarak evvet başörtüsü meselesini halledebiliriz! Geç bile kaldık netekim.

Bizler yani bu ülkenin her bir meselesini çözme azmine, kararlılığına ve en önemlisi bunun yegane meşru yetkisine sahip olanlar meseleyi konu ile alakalı olanlar bulandırmadığı, kendi sübjektif hal ve hareketlerini işin içine karıştırmadığı sürece adım adım bu işleri halleder düze çıkarız alimallah.(pardon) Nerede görülmüş zenci meselesinin zencilerin olduğu, konuştuğu, muhatap alındığı bir ortamda çözülmesi ve ayrıca nerede görülmüş Vatikan ile ilgili yapılan bir seminere rahiplerin falan girebildiği. A bunun bir istisnası sosyalist enternasyonale solcuların alınmasıdır ki zaten komünizm de o yüzden çöktü bunun kimse farkında değil bir kısım Türk akademisyenleri haricinde. Neyse biz bu başörtüsü sorununu Türk ve Türk akademisyenleri olarak toplanmaya, tartışmaya bu konuda Avrupalı dostlarımızı da bilinçlendirmeye karar verdik. Ancak bir talihsizlik sonucu bugün Kadir Has üniversitesinde yapılacak Türkiye'de başörtüsü yasağı sempozyumuna bizim şaşkaloz sekreterin dalgınlığı sonucu avukat Fatma Benli hanımı da çağırdık. Sonra fark ettik ki Fatma Benli Hanım ıyyy başörtülü. Hani yanlış anlamayın karşı olduğumuzdan değil ama başörtülülerin bulunduğu bir ortamda başörtüsü meselesini çözemeyeceğimizden dolayı ondan konferansa hiç olmazsa şapka takarak çıkmasını talep ettik. Böylece madem ki bu haltı yiyorsun ama hiç olmazsa bana belli etme diyen bir babanın şefkati ile öğrencilerimizi kucakladığımız gibi Fatma Hanımı da kucaklamaya karar verdik.

Ayrıca bu uluslararası sempozyumlardan birini de 17 Ekim'de ODTÜ de

Kadınlar... Günümüzün Don Kişotları

yapacak Türkiye’de başörtüsü sorunsalını ve Müslüman kadın meselesini tartışacağız. Tabi ki öğrencilerimiz perukla ve şapkayla girebilirler (renk, desen serbesttir) misafirlerimiz her zaman olduğu gibi saçlarıyla beraber beyin fırtınamızı izlemeye katılabilirler. Allah’tan ki ODTÜ deki ilerici kadrolar daha dikkatli. Yanlışlıkla konuşmacı olarak Başkent Kadın Platformundan falan kimseyi çağırmadı.

Böylece çözüm yolunda zaruri olan, yapılması gereken her şeyi yaptık. Pilavı ateşe koyduk, işe pirinç miring karıştırmadık. İster ye ister zık..yeme o senin en doğal hakkın.

Şimdi arkadaşlarla öğle tatiline çıkıyoruz. Bahçedeki havuzda balıklar acıkmış biraz inci falan atacağız biçarelere. Vakıflar meselesi de yarına kalsın artık.

Kadına karşı şiddete son! (Kamer Yalçın)

Dikkat! : Bu yazıda bahse konu olaylar tamamıyla gerçektir. Konusu ve içeriğindeki şiddet tasvirleri nedeniyle 18 yaşından küçükler tarafında okunması sakıncalı olabilir.

Geçtiğimiz 25 Kasım Pazar günü “**Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü**”^{[1] [2]} idi. Bu gün hasebiyle çeşitli etkinlik ve gösteriler düzenlenerek insanların dikkat ve ilgisi bu konu üzerine toplanmaya çalışıldı^[3a]. Yürütülen kampanyalarla da ilginin devam etmesi amaçlanıyor^[3b].

Sadece ülkemizde değil bütün dünyada pek çok kadına fiziksel ve psikolojik şiddet uygulanmakta. Bu “gün”den haberli, habersiz yüzlerce, binlerce kadın aynı günde şiddetin çeşitli şekillerine maruz kaldılar^[4] ve kalmaya da devam ediyorlar. Sebepleri ne olursa olsun dünya genelinde her 3 kadından 1’i eşinden, erkek arkadaşından ya da aile bireylerinden kötü muamele görüyor, fiziksel ya da duygusal şiddetin kurbanı oluyor.

Dünya çapında istatistikî veriler gerçeği yansıtmıyor.

Uluslararası Af Örgütü’nün 2004 yılında yaptığı açıklamada^[5] belirtildiği gibi kadına yönelik şiddetin dünya çapında çok yaygın olmasına karşın bu konuda sağlıklı istatistikî veriler ortaya çıkarılamamıştır. Verilen rakamların gerçek boyutu yansıtmadığı da aynı açıklamada dile getirilmiştir. Bu durumun nedenin

ise toplumlarda kadına yönelik şiddetin sistematik biçimde araştırılmamasının olduğu ifade edilmiştir. Daha da önemlisi kadınların yaşadıklarından utanmaları, toplum tarafından maruz bırakılacakları diğer olumsuzluklardan çekinmeleri, şikâyetlerinin sonrasında daha da fazla şiddet görecekleri korkusu ile yasal makamlara şikâyette bulunma, korunma ve sığınma talepleri olmaması nedeniyle istatistikî bilgi oluşmamaktadır. Bu konuda kimi ülkelerde hiçbir veriye rastlanmadığı gibi bazı ülkelerde ise verilerin gerçeği yansıtacak nitelikte olmadığı aynı raporda dile getirilmiştir.

Kadının sırtından sopa hiç eksik olmuyor ama kadınlar hep susuyor...

Yukarıda belirtilen durumların benzerleri ülkemizde de yeterli ve detaylı araştırmaların yapılamamasına neden teşkil etmektedir. Dahası kimi yörelerimizde kadınların kendilerine uygulanan duygusal ve fiziksel şiddeti olağan sayacak şekilde yetiştirilmeleri söz konusu olduğundan içinde bulunulan ve maruz kalınan şiddeti hayatlarının bir parçası olarak değerlendirmektedirler. Hal böyle olunca kadınlarımızın pek çoğu kötü muamele ve şiddet karşısında bırakın resmi makamlara şikâyette bulunmayı, kendi ailelerinden dahi yardım talep etmemektedirler. Darp, yaralanma, zor kullanarak cinsel ilişkiye maruz kalma, diğer fiziki acılar ve psikolojik şiddet karşısında çocuklarına ve canlarına kast edilmedikçe çoğunlukla sessiz kalmakta ve yaşadıklarını saklamaktadırlar. Yaşadıkları korku ve endişe onların sessizliklerini arttırmaktadır. Hala pek çok yöremizde kızlarımız bir "bedel" karşılığında küçük yaşlarda evlendirilmekte, namus ve töre cinayetlerine kurban verilmekte, pek çok nedenden dolayı da değişik biçimlerde şiddet görmekte ve buna boyun eğmektedirler.

Üzücü olan diğer bir nokta ise kadınlarımızın ve yetkililerin karşılaşılan şiddet olaylarında korumaya yönelik kanunların varlığından (Örneğin 4320 sayılı kanun. Söz konusu kanun, aile üyelerine ailenin diğer bir üyesi tarafından şiddet uygulanması halinde bir takım özel tedbirler alınmasını içermektedir.) ve bunlardan yararlanılmasından[6], korunma talebinde bulunmadan, profesyonel yardım istemeden, sığınma evlerinden istifade etme gibi destek ve yasal imkânlardan habersiz olmalarıdır.

Buna kim dur diyecek!

Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı'nın hazırladığı 2006 Yılı Faaliyet Raporu'nda [7] verilen rakamlar ise kadınların yaşadıkları şiddetin korkunç boyutlarını ortaya çıkarmaktadır. Raporda verilen rakamlar, 2006 yılında kadına yönelik şiddet olaylarında bir önceki yıla oranla %76 artış olduğunu göstermektedir. 2005 yılında 41.081 kadın şiddete maruz kalırken, 2006 yılında bu rakam 72.643 olmuştur. Geçen yıl, 842 kadın cinayet kurbanı olmuş, 9.037'si yaralanmış, 22.884'ü darp edilmiş, 5.972'si kaçırılmış, 9.675'i tehdit edilmiş, 14.989'u aile içi şiddete maruz kalmış, 1.113'ü tecavüze uğramış, 872'si taciz kurbanı olmuş, 380'nine zorla fuhuş yaptırılmış, 466'sı intihar etmiş, 5.852 kadın ise intihara teşebbüs etmiştir.[7] 2006 yılında şiddete maruz kalan kadınların 11.002'sinin ise 18 yaşından küçük olduğu belirlenmiştir.

Mor Bakışlar^[8], ürküten rakamlar^[9]

- Türkiye’de 640.000 kız çocuğu okula gönderilmiyor.
- Türkiye’nin doğu ve güneydoğusunda kadınların %45,7’sine kocalarının seçiminde danışılmıyor, %50,8’inin rızaları alınmıyor.
- Acil yardım hattını arayan kadınların %57’sini fiziksel şiddet, %46,9’unu cinsel şiddet, %14,6’sını ensest ilişkiye, %8,6’sını tecavüze maruz kalanlar oluşturuyor.
- Ankara’da gecekondularda yaşayan kadınların %97’si kocalarının saldırısına uğruyor.
- Orta ve yüksek gelir grubundaki kadınların %71’inin kocası şiddet kullanıyor.
- Orta ve yüksek gelir grubundaki kadınların %63,5’i cinsel tacizin bir türüne maruz kalıyor.
- Aile içinde barışı sağlamak gibi yanlış bir inanca sahip polis, kadınların şikâyetlerini araştırmıyor.
- 1990 yılından buyana, Türkiye’de töre ve şiddet kışkıracısındaki kadınlara kucak açacak sadece 30 sığınma evi var.^[10]
- Nüfusu yaklaşık 70 milyon olan Türkiye’de şiddet mağduru kadınlar için kurulmuş kadın sığınma evlerinin toplam kapasitesi 496 kişiliktir. Ve bu güne kadar 5.512 kadına hizmet verdiği belirtilmiştir.^[11]

Gerçek hayattan kesitler...

Trafik sıkışık, kavşakta ikinci kez ışık kırmızıya dönüyor. Görünen o ki böyle giderse iki ışık daha beklenecek. Kilit olmuş araç kümesi içindeki arabaların birinde olağandışı bir hareketlilik yaşanıyor. Araçta bir adam ve bir kadın var. Direksiyondaki adam olduğu yerde bir öne, bir yana doğru hızlı ve sinirli hareketler yapıyor. Belli ki bir şeylere fena halde kızmış, hiddetini beden diliyle de konuşturuyor. Adamın iki kolu birden havaya kalkarken yan koltukta oturan kadın irkilerek olduğu yere sınıyor. Adam gövdesini kadına doğru çeviriyor ve hiddetine devam ediyor. Belli ki ağzından dökülenler hiç de hoş sözler değil, kadının başı önüne eğiliyor. Saniyeler geçtikçe hareketler daha da sertleşiyor. Kadın bu gidişin sonunu biliyor gibi endişe ile etrafına bakıyor. Adamın yüzünden etrafa yayılan öfke çok net görülebiliyor. Alnının ortasından geçen damar kabarmış, kaşlar çatılmış, yüz iyice gerilmiş, gözler ateş saçıyor. Son sinir dalgasının harareti ile havaya kalkan sağ el yumruk olmuş. Artık direnmenin faydası yok, o yumruk bir balyoz gibi kadının kafasına iniyor. Darbenin şiddetinden savrulan kafa yan cama çarpıp yumruğa geri dönüyor. Adamın hırısı geçememiş, üstelik daha da iştahlanmış. Havada hazır bekleyen yumruk çözülüyor ve bu kez adamın avuç içi kadının yüzüne yapışıyor. Adam hiç tereddüt etmeden bir yumruk ve iki tokatla kadını iyice sindirip, hareketsiz bırakıyor. Yan arabada bulunanlar dehşete kapılmış bir halde bu durumu seyrediyorlar. Sözle başlayan eylem fiziksel aktivite ile devam ederken ışık yeşili bulmuş ve araçlar hareketlenmiş. Tıkanan trafik aksın diye sabırsızlanan araçların kornaları kulakları kaplıyor. Kadın koltuğunda iyice büzülüyor, yüzünü avuçlarının içinde saklayarak

hıçkırıyor. Kornalar sanki şimdi daha da gürültü ile ötüyor, kadının hıçkırıklarıysa duyulmuyor...

.....

Tenha, loş bir sokak, tek tük gelip geçenden başka kimse yok. Gecenin lacivertliğinin yeni yeni yayıldığı dakikalarda sokak lambaları da olmasa etraf hepten karanlık olacak. Henüz çiselemeye başlamış yağmurla birlikte havaya toprak kokusu sinmiş. Acele ile gelip geçenlerin ayak seslerinden başka, arka caddeden gelen trafik gürültüsü dışında, ortama yabancı, kedi miyavlamasını andıran bir inleme sesi duyuluyor. Ardından bir şaklama sesi, bir daha, bir daha... Sonra bir feryat çınlıyor sokakta, bir kadının yalvaran, çaresiz ve güçsüz feryadı "yapma! Kurbanın olayım yapma!". Bir adam sesi yüksek tondan karşılık veriyor o cılız, ince, titrek sese. Adamın sesi gürlüyor adeta. Köpürmüş, kabarmış bir denizin kıyıya patlaması gibi kabaran hiddeti ile ses patlıyor, binalara çarpıp kadına geri dönüyor. "sus k...ak, onu önce düşünecektin". Sokağı aydınlatan ışığın altında iri cüsseli bir adam kendi boyunca fakat kendinden hayli zayıf bir kadını hırpalıyor. Bir eliyle kadının bileğini tutarken diğer eliyle kadını tokatlıyor göbekli iri adam. Havaya kalkın, bir devin eline benzeyen o büyük avuç olanca kuvveti ile kadının zayıf ve uzun çenesinde nihayetlenerek hareketini tamamlıyor. Sonra tekrar aynı kuvvet ile el yeniden hava kalkıp yerini buluyor. Sendeleyip, sendeleyip bir türlü yere düşmeyen kadın son darbeye dayanamayıp asfalta kapaklanıyor. Yalvarması, inlemesi tıpkı üstüne gelen tekmeler gibi hiç kesilmiyor. Adam hırslandıkça hırslanıyor, ne attığı onca tokat ne de savurduğu tekmelerden tatmin olmamış. Tekmesini savururken, ön dişleri arasında ısırıldığı dili dışarıda hırslıyor kadına "sus be kadın, sus dedim sana, sus yoksa gebereceksin...". Sokaktan geçen üç beş kişi sanki bu gösterinin özel izleyicileriymiş gibi öylece durup bakıyorlar. Adam neden sonra aynı gürlüyen sesi ile etrafındakilere dönüp "sizin işiniz yok mu? Ne bakıyorsunuz" diyor ve o üç beş kişi de sessizce dağılıyor. Kadın yerde sessizce kıvranıyor...

.....

Yıkılırcasına yumruklanan kapının arkasından gecenin sessizliğini yırtarcasına çığlıklar yükseliyordu. Akşamın ilerleyen saatlerine rağmen henüz yatmamış olan ev sahibi korku ve panikle kapıya yöneldi. Gözetleme deliğinden gördüğü manzara kanını dondurmaya yetmişti. Kapıyı yumruklayan kapı komşusuydu ve panik halindeydi. Kapı açıldığında karşılaştığı manzara daha da korkunçtu. Pijaması yırtılmış, dudağının kenarından ve burnundan süzülen kan yanağına ve çenesine doğru yayılmış, dehşet ve korku ile yardım dilenen gözleri ağlamaktan şişmiş bir halde kapı komşusu kapısında tir tir titriyordu. Aniden kadının arkasında beliren kocasındaki hal çok daha korkutucu idi. Adamın iri gözleri sanki daha da pörtlemişti. Hiddetten kızarmış yüzündeki kasların hepsi dondurulmuşçasına kasılmış, kaşlar gözlerle birleşecek kadar çatılmış vaziyette yan kapıda kadının arkasında bitivermişti. Yedi aylık hamile olan kapı komşusu daha yardım çağrısı için ağzını açamamıştı ki adam karısını saçlarından yakalayıp evlerine doğru sürüklemişti. Kadın sadece "yalvarırım" diyebilmişti kapısına sığınmaya çalıştığı komşusuna, "yalvarırım..."

.....

Son olarak;

Şiddet gören insanlardan bu şartlar altında hayatlarını sürdürmelerini beklemek, ortamdaki şiddeti desteklemektir.

Eşlerine, ailelerine ya da çevrelerine şiddet uygulayan insanların hasta olmadığını vurgulayan uzmanlar, şiddet uygulayanlara yönelik cezaların caydırıcılığının bulunmadığına dikkat çekmektedirler. ^[12]

Kaynaklar:

[1] http://www.cnnturk.com/TURKIYE/haber_detay.asp?PID=318&HID=2&haberID=407077

[2] <http://www.amnesty.org.tr/v2511200401.si>

[3a] <http://www.ucansupurge.org/>

[3a] <http://www.urfahaber.net/detay.php?id=10870>

[3b] <http://www.saynotoviolence.org/>

[4] <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=135438>

[5] <http://www.amnesty.org.tr/v0503200402.sj>

[6] <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/mevzuat/metinx.asp?MevzuatKod=1.5.4320>

(Ailenin korunmasına dair 4320 sayılı Kanun -Madde 1: Türk Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re'sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir:...)

[7] <http://213.243.28.21/haber.php?haberno=226416&tarih=09/07/2007>

[8] Mor Bakışlar, Yazar : Cahide Günay, Truva Yayınları, 2. Baskı 2004, ISBN:975-6237-19-8

<http://www.ideefixe.com/kitap/tanim.asp?sid=IE81XTDZBB4BGAPELRSB>

[9] ae. Sayfa 31, 32, [12] a.e Sayfa 59

[10] <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=211436>

[11] Report on women's rights (turkish) ____ [1]
<http://www.eminebozkurt.pvda.nl/download.do/id/100831911/cd/true/>

Değişen Dünyada Feminizm(T.Suat Demren)

Feminizm ve cinsel devrim kuşkusuz son 40 yılın en çok konuşulan konularından. Konunun Batı dünyası ile Türkiye’de tartışılma eksenini her ne kadar farklı da olsa ortak kökenden kaynaklanan bir mesele olduğu aşikar.

Ben bu yazıda bir Batılı müslüman entelektüelin Feminist akımdaki değişimleri irdeleyen [makalesini](#) özetlemek ve değerlendirmek istiyorum.

Bahsettiğim entelektüel (A.Hakim Murad) Tim J. Winter. Winter 1960 doğumlu bir İngiliz. Çeyrek asır önce Kahire’de Arapça ve İslamî ilimler tahsili sırasında ihtida etmiş. (Müslüman olmuş.) Cambridge Üniversitesinde öğretim görevlisi olan Winter bir İslam uzmanı.

Winter daha önce de İslam, kadın ve feminizm üzerine “[İslam, Irigaray ve Cinsiyetin yeniden tanzimi](#)” başlıklı uzun bir makale yayımlamıştı. [Bunun yanında başka makalelerinin de bulunduğu bir kitabı “[Postmodern Dünyada Kibleyi Bulmak](#)” adıyla Türkçeye çevrildi.]

Çevirisine Karakalem’in Kasım-Aralık 2006 sayısında rastladığım “İki Feminizm Arasında” başlıklı bu makaleyi üç bölüme ayırabiliriz.

Birinci bölümde Winter “en insafli ve rikkatli feminist yazarlardan” diye tanımladığı Germanie Greer’in 1999’da çıkan “The Whole Woman” adlı kitabını

ele alarak batılı feminist söylemin otuz yıllık süre içinde sosyal ve bilimsel bağlamda nasıl değişme uğradığını gözler önüne seriyor. Winter 1970'lerdeki feminizmin, daha ziyade erkeklerin ve kadınların cinsiyet farklılıklarını sosyal bir inşa kabul eden anlayışın kırılmasına yönelik "eşitlik feminizmi" iken, 1990'lardaki feminizmin erkek-kadın farklılığının şekillenmesinde kadın ve erkek "tabiatının" çok önemli olduğu inancına dayanan " farklılık feminizmi" olduğunu ileri sürüyor.

İkinci bölümde ise feminizm bağlamında kadın ve erkek farklılıklarına ilişkin son bilimsel bulguları yorumlayan Winter son bölümde de tüm bunların İslamî açıdan bir değerlendirmesini yaparak makalesini bitiriyor.

Ben bu yazıda sırası ile bu bölümleri değerlendirmek istiyorum.

Winter, Germanie Greer'in kitabını önemli bulduğunu söylüyor ama bunu çok açmıyor. Fakat makalenin gidişatından bunun sebebi görülebiliyor. Aynı yazarın (Greer) otuz yıl önce basılan "The Female Eunuch" (İğdiş Edilmiş Kadın) kitabında dillendirdiği ilk (radikal) feminist argümanların, yaşanan 30 yıllık süreç sonunda yine Greer'in yazdığı başka bir kitapla çürütülmesi; feminizmin geçirdiği süreçleri, değişimi ve bugün geldiği noktayı -içeriden birisinin- göstermesi açısından oldukça önemli.

Winter eski Greer feminizm okulunun radikal feminist devriminin, demografik açıdan önem taşıyan bir seçmen topluluğu bulamadığını, kadınların büyük çoğunluğunun, feminist 'kızkardeşliğe' tam anlamıyla kaydolmadığını ve dahası, gitgide seküler eşitlikçi cinsiyet söyleminin şekillendirdiği bir dünyanın, genç Greer'in öngördüğü şekilde, 'arz-ı mev'ud' (vaad edilmiş topraklar) olmadığını artık kanıtlandığını söylüyor.

1990'lardaki feminizmin, erkeklerin ve kadınları davranış özelliklerinin şekillenmesinde kadın ve erkek tabiatının en azından beslenme kadar önemli olduğu inancına dayanan 'farklılık feminizmi' olduğunu düşünen Winter, politikacıların, eğitimcilerin, önemli işadamları ve eşlerinin çoğunun hâlâ eski feminizme göre düşünmekte olduklarını fakat Germaine Greer'in kitabının gösterdiği gibi, bu yeni feminizm düşüncesinin büyüdüğünü ve dünyayı sonuçları Müslüman topluluklar için özellikle dikkate değer olacak başka bir sosyal çalkantıya götürmeyi vaad ettiğini öne sürüyor.

Greer'in son kitabında yazdığı "İğdiş Edilmiş Kadın yazıldığında kızlarımız [güzellik için] kendilerini kesiyor veya aç bırakıyor değillerdi. Bir avuç dolusu kazanan için milyarlarca kaybeden üreten bir dünya sisteminde, suskun kadınlar her tarafta bitmeyen zorluklara, kedere ve acıya maruz kalmaktadırlar." sözlerini alıntılıyan Winter, Greer'in, cinsiyet devriminin beraberinde getirdiği cinsel özgürlüğün, çoğu olayda kadınlara erkeklerden daha çok zarar verdiğini öne sürdüğünü ve "Serbest bırakılmış olan cinsellik, erkek cinselliğidir" dediğini, rastgele yapılan cinsel ilişkinin kadını erkekten daha çok incittiğini erkeğin vücudunun bu durumdan etkilenmezken, kadınların hamileliğin mühim

sonuçlarıyla yaşamaya devam ettiğini söylediğini kaydederek Greer'in bu tesbitlerinin önemine dikkat çekiyor.

Cinsel devrimin bir başka sonucu da aldatmaların çoğalması ve buna bağlı olarak da boşanmaların ve tek anne veya babadan oluşan ailelerin sayısının artması olduğuna değinen Winter, Greer'in kitabından bazı istatistikler aktarıyor. Buna göre 1971'de, oniki İngiliz ailesinden biri tek ebeveynin sorumluluğu altındayken bu sayı 1986'da yedi ve 1992'de beş aileden birine düşüyor. Diğer bir sonucun ise, yalnızlığın acısı olduğunu öne sürüyor Greer. Greer'e göre 2020 yılında İngiliz hanelerinin üçte birinde tek kişi oturacak ve bu bireylerin büyük kısmı da kadınlar olacak. Yine Greer'e göre cinsel devrimin en ısrarlı söylencelerinden biri olan, İngilizce'de 'testing the waters' deyimiyile tabir edilen evlilikten önce cinsel ilişkiye girmenin uyumluluğu belirlemeye yardımcı olduğu düşüncesi, kesin olarak çürütülmüştür. Buna göre en kısa süren evliliklerin geneli, uzun dönem birlikte yaşamayı takip edenlerdir.

Buradan da pornografiye geçiyor Winter. Pornografiyi "kadınların kendilerini yeni kültürel iklim tarafından özgürleştirilmiş hissetmek yerine küçük düşürülmüş hissettikleri başka bir alan" olarak tanımlayan Winter, kadınların insanlıktan uzaklaştırıldığı ve nesneleştirildiği fikriyle çoğu feministin karşı çıktığı bu kurumun, feminist devrim tarafından henüz yola getirilip çökertilemediğini, bilakis; yılda otuz milyar sterline mal olan, yüzüstü internet fahişeleri ve robo-bimbo ordularının oluşturduğu bir endüstriye yükseldiğini belirtiyor.

Greer'in "Otuz yıllık feminizmden sonra, pornografi daha önce hiç olmadığı kadar yaygınlaştı." sözlerine atıfta bulunan Winter, "Pornografi, kadınların memnuniyeti için var olduğu iddia edilen moda endüstrisine kaynaştı. Ki aslında, Greer'in kaydettiği üzere, moda endüstrisi, çoğunlukla kadınları soyunmaya veya daha ziyade erkekler için oluşturulmuş umumî bir gösteriye dahil olmak için süslenmeye ikna etmeye çalışan erkekler tarafından yönetiliyor. (Dahası , birçok moda tasarımcısı eşcinseldir. Bu adamlar, en göze çarpan örnek olarak Versace gibi, kadınları yeni bir baskı biçimine dönüşen diyet ve egzersiz kalıplarına zorlayan çocukça bir moda normu oluşturmuşlardır.)" diyerek porno endüstrisi ile moda endüstrisinin kaynaştığını öne sürüyor.

Winter şöyle devam ediyor:

Greer ve başka feministler, moda endüstrisini günümüzde kadınların köleleştirilmesine katkı sağlayan başlıca unsur olarak tanımlarlar. Bu endüstrinin önde gelen yandaşı ise ilaç sanayiidir. Greer'in söylediği gibi, günümüzde eczacılık, doktorların, psikiyatristlerin ve elbette kozmetik cerrahların banka hesaplarını şişiren sözde Bedensel Dismorfik Bozukluk adı altındaki fiziksel kusurlarla, kasden bir saplantı kültürü oluşturmaktadır. Dolly Parton boşuna " Benim kadar ucuz görünebilmek çok paraya mal olur" dememiştir. Dünyanın kaynakları, çıplaklaştırma kültürü ile beslenen bu yapaylığın sebep olduğu görüntü saplantısına hizmet etmek için, kısa zamanda tüketilmiştir. Bunun belki de en tiksindirici boyutu, 'her derde deva anti-aging' adına faturası çıkarılan yeni hormon yenileme terapisi. Bu terapi için kullanılan hormon östrojendir ve

kısırlardan temin edilir. Yalnızca Amerika'da, 80,000 hamile dişi at çiftliklerde, kafesler içinde, idrarlarının toplandığı hortumlara bağlanmış biçimde hapsedilmiş haldedir. Doğan taylar da, rutin olarak katledilmektedir.

Bu arada başka sorunlara da değiniyor; tabi bunların zaten bilindiğine ve bir önlem alınmadığına da. Eski ekole mensup feministlerin "(fakat) kadınlar bugün daha zengin bir hayat yaşamakta" söylemine "ama şu da bilinen bir gerçektir ki, bu hayatlar aynı zamanda daha kederli görünmektedir." diye cevap veren Winter, Greer'in "1955'ten bu yana Amerika'da depresif hastalıklar beşe katlanmıştır. Sebebi her şeyden daha açıktır: Kadınlar, erkeklere nisbetle, acı çekmeye daha müsaittir" ve "İngiliz kadınların yüzde 17'si yirmibeş yaşından önce kendilerini öldürmeye çalışmışlardır." sözlerini alıntılararak, gelinen sonucun hiç de iç açıcı olmadığını, modern kadınlara musallat olan, ilk feministlerin beklentilerine tamamen ters düşen bu hüznün dalgasının, ilaç sanayiinin baronlarına yaradığını ve kadınlara, çok yaygın bir biçimde, ilaç olarak Prozac gibi ağır antidepressanlar verilmeye başlandığını söylüyor. [Winter burada Prozac'a "faydasızlık ve tuzağa düşürülmüş olma duyularını yenmelerine yardımcı olmak için hayvanat bahçesindeki hayvanlara rutin olarak verilen anti-depresan bir ilaç" olarak vurgu yapıyor.]

Greer'in öfke yüklü kitabını birkaç ümitli notla tamamladığını söyleyen Winter, Greer'in kendisinin 1960'larda talep ettiği stratejilerin yaygın bir biçimde denendiğini ve uygulandığını ama sonuçların belirsiz ve bazen de feci olduğunu gördüğünü belirtiyor.

-Winter'in aktardığı biçimiyle- Greer'e göre açık olan şudur: "Kadınların özgürleştirilmesi diye birşey vâki olmamıştır. Daha ziyade, bir bağımlılık modelini, yerine başka bir bağımlılık modelini koymak için atmak sözkonusudur. Koca vazgeçilebilir olmuş, yerini ilaç sanayii ve sürekli büyüyen psikiyatristler ve danışmanlar ordusu almıştır. Mutluluk ise, hiç olmadığı kadar uzak görünmektedir."

Winter buradan sonra Batılı sosyal analizcilere neyin yanlış gittiğinin yorumunu barındıran bir bağlam sağlayan bilimsel araştırmalara ve bu araştırmaların sonuçlarına değiniyor.

Kadın-erkek farklılığı (cinsel roller) ile ilgili olarak feministlerce yaygın olarak kabul edilen argüman, bu farklılığın sosyal şartların ürünü olduğu bu sosyal şartlar yeniden düzenlendiğinde farklılığın da zamanla ortadan kalkacağı yönünde idi. [Winter bunu şöyle örnekliyor: -mealen- Bu argümana göre bu sosyal şartlar yeniden düzenlendiğinde zamanı gelince tüm mesleklerde çalışanların, senfoniler besteleyenlerin ve Nobel ödülü alanların yarısının kadınlar olacağı düşünülmüştü.]

Fakat yapılan son araştırmalar bu farklılığın sosyal şartların ürünü olmadığını, kadın ve erkeğin zeka açısından eşit ama hormonal yönlendirmelerle bu zekayı kullanım alanları açısından çok farklı ilgilere sahip olduklarını gösteriyor.

Ülkemize dönüp feminist söylemi incelediğimizde ise argümanlarının -birçok ideoloji gibi- özgün olmadığını 1960'ların feminizm ekolünden alındığını, aradan geçen onca yıla rağmen üzerine birşey konmadan aynı argümanlarla devam edildiğini rahatlıkla görebiliyoruz. Maalesef bizim feministlerimizin Batı'daki feminizm içi tartışmalardan da haberleri yok.

Feminizm bir tepkidir, hatta ince düşünüldüğünde -Batı özelinde- haklı bir tepki bile denebilir. Kadının yüzyıllar boyunca bu kadar itilip kakılmasına ve insan yerine konmamasına tepkidir feminizm; çok uzun olmayan bir geçmişte kadının ruhunun olup olmadığını tartışan, insan yerine koymayan, bir asır öncesine kadar kadına birçok temel hakkı tanımayan Batı toplumunun geçirdiği süreçlerle, ifrat tefrit noktalarındaki sallantılarıyla şekillenmiş bir tepki. Biz böyle süreçler geçirmediğimiz, yüzyıllarca medreselerde müderrislik yapmış, daha Hz.Peygamber zamanında mülkiyet hakkı mevcut olan, hemşirelik yapmış, biat etmiş (seçim yapmış), Hz.Ömer zamanında çarşı pazar denetmeni (bugünün zabıta müdürü) olmuş, cerrah olmuş kadınların bulunduğu bir medeniyetin bu ifrata ihtiyacı olmasa gerek.

Bizim feministlerimiz hadi bunun farkında değil ama bari taklit ettikleri feminist söylemin yerinde durmadığının, dönüştüğünün farkında olsalar..

Feminizm değişiyor ve kendisiyle hesaplaşıyor.

Ve şu açık olan şu ki fitratla giriştiği savaştan metazori geri çekiliyor.

Winter'in makalesinin ikinci bölümüne geçelim.

Bu bölüm feminizm bağlamında daha çok kadın ve erkek farklılığına ilişkin son bilimsel bulguları kapsıyor.

Winter'e göre Feministler arasında yankıları olan en belirgin alan, cinsiyetleri ayıran fiziksel güç farklılıkları alanıdır. Hayatın fiziksel güç ve çeviklik gerektirdiği alanlarında erkeklerin avantajlı olmaları ve kadınların bu güçten yoksun olduklarının farkedilmesiyle, eşitlik çabası başarısız olmuştur.

Bu konuda bir örnek veriyor Winter.

İngiliz ordusunda kadınların ve erkeklerin benzer görevlere tabi tutulmasını garanti eden ve cinsiyet ayrımı yapmayan "seçme prosedürler" adı verilen 1998 kuralları uygulanmıştır. Sonuç, kadınların yaralanmalarında erkeklere nisbeten muazzam bir artıştır. Aşırı yüklenmeye bağlı yaralanmaların tıbbî yükü , mesela zorlamaya bağlı kırıklar, erkekler için yüzde 1.5 olarak hesaplanırken, kadınlar için yüzde 4.6 ve yüzde 11.1 arası herhangi bir değerdedir. Bu durum hakkında bir rapor derleyen ordu görevlisi Yarbay Doktor Gemmell, kadınların kemik büyüklüğü ile kas ağırlığı arasındaki farkın kadın iskeletine erkeklere oranla yüzde 33-39 daha fazla baskı uyguladığını belirtmiştir. Sonuç şudur: Sosyal değişimler kadınların aktif çatışmalardan hariç tutulmasını destekleyen geleneksel

ahlakî gerekçeleri aşmış olsa da, yalnızca tıbbî deliller İngiliz ordusunu kadınları piyadelikten ve Kraliyet Zırhlı Birliği'nden uzak tutmaya zorlamaktadır.

Ordu alışılmışın dışında bir örnek ve olmaya da devam edecek gibi görünüyor. Winter'in değerlendirmesinden de anlaşılacağı gibi sonuç olarak bu ayrımcılığın üstesinden gelmek zor. Buna yönelik olarak yapılan ise aksi yönde kanunlar çıkarmak oluyor. "Tabiat Ana"nın cinsiyet ayrımcılığının üstesinden gelmek için Winter'in İngiltere'den verdiği örnek gayet net: "Bu yönde en bilinen girişim, 1997 yılında Savunma Bakanlığı'nın çıkardığı, kadın erlerin erkeklerle aynı fiziksel testlere tâbi tutulmamasını öngören yönergedir."

Tabi kadınların ilgi alanına giren mesleklerin büyük çoğunluğu üstün fiziksel kabiliyetler gerektirmiyor. Winter bunu gözönüne almasına rağmen cinsiyetler arasındaki farklılıkların, en az görünür oldukları yerlerde bile oldukça etkili olduğunu söylüyor.

Winter, Virginia Woolfun sevenlerinin öncülük ettiği evvelki nazik eşitlik çağrılarını popülerleştiren ve radikalleştiren 1960'ların cinsiyet devrimcilerinin, cinsiyet farklılığının güç farkedilen yanlarını değerlendirmek noktasında donanımsız yöntemlerle çalıştıklarını belirtiyor ki çok doğru ve net bir tespit. Greer'in "İğdiş Edilen Kadın"ı yazmaya başladığında, genetik muayenede modern teknikler, kalıtsal haritalar ve DNA'ya dair keşiflerin etkileri hakkında hakkında sağlam bir fikir yoktu.

Marx ve Weber'den, ayrıca Freud'dan sonra cinsel rollerin çoğunlukla, hatta belki tamamıyla, sosyal şartların bir ürünü olduğunun düşünüldüğünü belirten Winter, bu şartlar yeniden düzenlendiği takdirde, zamanı gelince bütün mesleklerde çalışanların, senfoniler besteleyenlerin ve Nobel Ödülleri kazananların yüzde ellisinin bayanlar olacağı düşünüldüğünü ama bugüne ve geçmişe bakıldığında bunun tuhaf bir teminat olduğunun ortaya çıktığını belirtiyor.

İsrail'deki büyük bir sosyal mühendislik projesine, "kibbutz" adı verilen "kollektif çiftlik" projesine de değiniyor Winter. 1910 yılında başlatılan bu proje, Winter'e göre, kadınların kurtuluşunun ancak sosyalleştirilmiş cinsiyet rollerinin çocukluğun en erken döneminde bertaraf edilmesiyle gerçekleştirilebileceği düşüncesine dayanmaktadır.

Gerçekten bu kibbutz projesi son derece ilginç. Winter'in anlatımına göre proje anne ilgisinin tamamen yok edildiği kollektif çiftliklerden ibaret. Çocuklar anne ve babanın yanında değil, özel yatakhanelerde yaşıyorlar. Kadınları ev işlerinin her zamanki angaryasından kurtarmak için umumî çamaşırhaneler ve mutfaklar yapılmış. Böylece hem erkekler hem de kadınlar istedikleri işi veya aktiviteyi seçmek konusunda özgürler ve haliyle her iki taraftan da güç gerektiren konumlara eşit katılım beklenmiş. Çocukların sosyalleştirilmesini tarafsız kılmak için oyuncaklar büyük sepetlerde tutulmuş, böylece erkekler ve kızlar cinsiyetle özdeşleşmiş oyuncaklar ve oyunlar hakkında bir baskıya maruz kalmadan kendi oyuncaklarını kendilerinin seçmeleri öngörülmüş.

Peki sonuç? Winter "Doksan yıllık bu tutarlı ve dikkatli toplum mühendisliğinin sonuçları, endişe verici olmuştur." diyor.

Bakıcıları bu duruma öfkelenmişti halde, çocuklar hiç şaşmadan kendi cinsiyetlerine göre oyuncaklar seçmişler, üç yaşındaki erkekler ortak sepetlerden tabancaları ve arabaları alırken, kızlar bebekleri ve çay setlerini tercih etmişler. Erkek çocukların organize ettikleri oyunlar rekabete dayanırken, kız çocuklarının meşgalesi iş birliğine dayanan oyunlar olmuş. Çiftlik yönetiminde liderlik konumlarına bayanların zorla katılımını gerektiren kontenjan, nadiren dolmuş. Birliği ve intizamı sağlamak üzere hazırlanan kıyafet kuralları sürekli ihlal edilmiş.

Winter kibbutz ile ilgili sözlerini şöyle bitiriyor: "Bugün İsrail'de kibbutz'lardaki cinsiyet ayrımcılığı, İsrail toplumunda umumiyetle görülenden daha katı olmasıyla ünlüdür. Deney yalnızca başarısız olmakla kalmamış, bir de geri tepmiştir."

Winter, günümüzde böylesi toplum mühendisliği projelerinin başarısızlığını belgeleyen birçok bilim adamı ve antropologun, evrimsel biyoloji bağlamında, erkeklerin ve bayanların cazibesini davranışın ayrışan modelleri olarak sunduklarını belirtiyor. Tabi evrimsel biyoloji denince akla hemen yaşama dair darwinist açıklama gelebilir. Winter burada Darwinizm ve neo-Darwinizmin günümüzde geçtiğimiz yüzyılda hiç olmadığı kadar ve özellikle felsefeciler ve fizikçiler tarafından gelen ciddi bir hücum altında olduğuna da vurgu yapıyor. Fakat bunu yaptıktan sonra da doğru bir şekilde kalıtım kanunlarının evrimsel biyolojiden bağımsız ve darwinist evrimin yaşam tarihine dair metafizik göndermelerine gerek olmadan da bizlere genetik biliminin labirentlerinde gezinme olanağı sağladığını söylüyor.

Gerçekten de darwinist biyologların genetik üzerine yaptıkları çalışmalarının yaşamın tarihine dair spekülasyonlarla direk alakaları yoktur. Sonuçların yorumlanması genellikle bu teoriye göre yapılsa da mesela yanlış bir şekilde "microevrim" olarak adlandırılan varyasyonları/türleşmeyi, ayrıca kalıtım kanunlarını ve "doğal seçilimin güçlü olanın hayatta kalmasını sağlaması" gibi olguları "darwinist evrim teorisi"nden tamamen bağımsız bir şekilde ele almak gerek.

Peki biyologlar ne diyorlar? Winter şöyle özetliyor: "Görüşleri, biyolojik başarının sadece bir etkene eşit olduğu yönündedir: organizmanın genetik maddesinin en fazla miktarda yayılması . Doğal ortamına egemen olan bir yırtıcı, görünüşte ne kadar heybetli de olsa, kendi neslinin devamını sağlayacak kadar üreyemiyor ise biyolojik bir başarısızlığa uğrayacaktır."

Biyologların erkeklerin ve dişilerin farklı üreme stratejileri olduğunu vurguladığını belirten Winter, Biyolog Robert Trivers'in "ebeveyn yatırımı" adını verdiği sorumluluğun, dişilerde erkeklere göre daha fazla olduğunu belirtiyor. Bunun sosyal şartlanma ile hiçbir ilgisi olmadığını, genetik ve biyolojik olarak verilmiş/edinilmiş bir özellik olduğunu söyleyen Winter ebeveyn yatırımına şöyle örnekliyor:

Meselâ, bir kadın çocuğuna çok büyük yatırım yapar. Bu yatırım dokuz aylık metabolik bir taahhüt ile başlar, çocuk süttten kesilene kadar devam eder. 'Ebeveyn yatırımı'nda erkeğin payı ise çok daha azdır. [...]

Biyoloji, östrojen ve oksitosinin egemen olduğu kadın hormonal yapısının çocukları bakıp beslemeye yönelik güçlü içgüdüler geliştirdiğini; buna karşılık, erkeklerdeki androjen salgısının ve adrenalinin, avcılık ve savaşçılık için faydalı oldukları halde, çocuk yetiştirme içgüdüğü geliştirme noktasında son derece zayıf kaldığını anlamamıza yardımcı olur. Basitçe söylemek gerekirse, anneler çocuklarını ihmal ettikleri takdirde çok daha fazla yatırım kaybına uğrarlar. Yetersiz hormonal rehberlik sebebiyle bakımsızlıktan ölen bir çocuk, babadan çok anne için büyük çapta bir başarısızlığı temsil eder. Gebelik ve emzirme sırasında anne üretkenliğini hemen hemen kaybetmişken, aynı dönemde baba tekrar baba olabilir.

Yine kadınlarda, besleme ve sevinç içgüdülerini üreten genetik kodlama erkeklerdekinden çok daha fazladır. 'Besleme' duygularının ileticisi olan oksitosin hormonu, erkeklerde kadınlardakinden daha azdır. Androjenler erkeklerin genç ve doğurgan görünen eşler seçmelerini sağlarken, östrojenler kadınları neslinin ihtiyacı olan yiyeceği ve korumayı sağlayacak iddialı ve güçlü eşler seçmeye sevkeder. Bu yüzden geleneksel toplumlarda çok eşlilik erkeklerde yaygınken, kadınlarda son derece azdır. Erkeklerin birçok eşe sahip olmaları genetik açıdan akla yatkındır, kadınların ise değildir. (1)

Erkek fizyolojisinin beslediği agresif içgüdülerin, binlerce yıldan beri atalarımıza hizmet ettiğini vurgulayan Winter, son birkaç neslin sahip olduğu çok farklı hayat tarzlarının erkeğin hormonal dengesinde önemli bir değişim meydana getirmek için yeterli olmadığına vurgu yapıyor. Winter neredeyse bütün toplumlarda hapishanede bulunanların yüzde doksanının erkeklerden oluşmasının, psikologların dünya çapında işlenen cinayetlerde katillerin ve kurbanların genellikle evlenmemiş genç erkekler olduğunu ortaya koymalarının sebebinin de erkeklerin fitrî özellikleri olduğunu belirtiyor. Daha uzak bir sebep olarak da erkeklerin rekabete yönelik davranışlardan çok daha fazla etkilenmelerini göstererek, Kingsley Brovne'un şu sözünü alıntılıyor: "Yarış erkeklerin motivasyonunu önemli ölçüde yükseltirken, kadınlar için böyle birşey söz konusu değildir. Akademik bir program ne kadar rekabete dayanıyorsa kadınların performansı o nisbette düşmekte iken, bu orantı erkeklerde tam tersidir."Bulguların erkekler ve kadınların mukayese edilebilir zeka seviyelerine sahip olduğunu gösterdiğini özellikle vurgulayan Winter, "ama erkek ve dişi zekasının tabiatı ve inkişaf ettikleri bağlam tamamen farklı olabilir." diyerek ilgi alanlarındaki farkları gözönüne çıkarıyor.

Capucine La Motte adlı araştırmacının, yaklaşık üç yaşından itibaren çoğu çocuğun nasıl kendi cinsiyetinden çocuklarla oynamayı tercih ettiğini belgelediği, bu yolla çocukların hedeflerinde daha güvenli bir şekilde başarılı olabildikleri araştırmasına atıfta bulunan Winter, erkek çocukların oyunları rekabete dayalı ve çoğunlukla kavgacı iken, kız çocukların oyunlarının ise işbirliğine dayandığını ve daha bilgiç konuşmalar ve yeni fikirler içerdiğini belirtiyor. Çocuk psikologu Janet

Lever'in, erkek çocukların oynadığı oyunların yüzde 65'inin resmî ve kurallı iken, kız çocukların oyunlarının sadece yüzde 35'inin kuralları olduğunu kaydettiği çalışmasına da bu bağlamda dikkat çekiyor.

Winter, kalıtım yoluyla aktarılan cinsiyet farklılıklarının başka bir veçhesin de, risk alma durumunda görüldüğünü söylüyor. Rakamlar, tutarlı bir biçimde, riskli faaliyetlerin ve sporların kadınlardan çok erkekleri cezbediğini gösteriyor. Kumar, motor yarışları ve bungee-jumping, karşı konulamaz bir biçimde erkek faaliyetleri olmaya devam ediyor. İstatiksel olarak, erkeklerin emniyet kemeri takma zorunluluğunu ihmal ettikleri saptandığını da belirten Winter kadınları tehlikeli sürücüler olarak tanımlayan yaygın kanaate karşılık, ölümcül trafik kazalarının çok büyük bir kısmının erkeklerin hatası sonucu meydana geldiğini; çünkü erkeklerin riskli ve agresif sürüş stillerine düşkün olduklarını belirtiyor. Tehlikeli oyunlar oynarken ölen erkek çocukların sayısının kız çocukların iki katından fazla olması; ve bu istatistiğin, dikkati çeken bir biçimde, dünyanın her yerinde aynı olması da Winter'in örnekleri arasında.

Bu bağlamda son husus olarak da kadınların fitraten beslemeye daha meyyal olmasına vurgu yapıyor Winter. Dünyanın modernleşmesinden önce çocukların, hastaların ve yaşlıların bakımında sürekli olarak herkesten önce kadınlar görev aldıklarını belirterek Feminist yazar Carol Gilligan'ın "Kadınlar kendilerini sadece insan ilişkileri bağlamında tanımlamakla kalmazlar. Bundan başka, bakım ve himaye konusundaki kabiliyetleriyle de kendilerini değerlendirirler." sözlerini alıntılıyor ve "Erkek çocukları daha ziyade 'nesnelere yönelme' eğilimindeyken, kız çocukları daha ziyade 'insan ilişkilerine yönelik'tir." diyerek örneklerini bitiriyor.

Bütün bunlardan çıkan sonuç nedir?

Çıkan sonuç şu ki radikal feminist hareketin söylemleri modern bilimin kadın ve erkek tabiatı üzerine yaptığı bulgularla kesin olarak çürütülmüş görünüyor. Kadın ve erkeğin zeka olarak eşit ama bu zekayı kullanım alanları açısından farklı oldukları, çünkü -zaten aşık olan- fitraflarının farklı olduğu son bilimsel araştırmalar tarafından da teyid edilmiş olduğu açık.

Bu farklılığın binlerce yılın sosyal şekillendirmelerinden kaynaklandığını ve sosyal şartların/rollerin değişmesi durumunda da bunun giderileceğini iddia eden eşitlikçi radikal feminist argümanların çözülmesi çok önem arz ediyor. Artık bu argümanlar yerine farklılığın fitrî olduğunun kabul edildiği ve çıkış noktası olarak görüldüğü, isyankar bir eşitlik söyleminden ziyade "farklılık" feminizmi ilk söylemin yerini almaya başlıyor.

Bunun İslam'ın "kadın" tasavvuru ile çok uyumlu olduğunu düşünen Winter gelişmelerin son derece önemli ve memnuniyet verici olduğunu söylüyor.

Winter'in konuyu İslam açısından bağladığı bölümü makalesinin son kısmına bırakmış.

Winter son bölümün girişinde eski feminist polemiğin, erkeğin ve kadının doğuştan gelen kişilik özelliklerine duyulan inanç temelinde, İslâm'ın karşı artık daha fazla tutunamayacağını belirtiyor.

Müslüman dünyada yeni bilimsel bulguların ve yeni feminizmin henüz pek bilinmediğine vurgu yapan Winter, Türkiye'nin yönetici elitlerinden Bangladeş'teki Teslime Nesrin'e kadar, seküler kesimin, ısrarla cinsiyet farklılıklarının ve işyerlerindeki eşitsizliklerin toplum mühendisliği yoluyla ve yeni tavırların telkiniyle bertaraf edilebileceğini söylemeye devam ettiklerini belirtiyor.

"Batıda yaşayan ve bilimde ve sosyal teoride muasır trendlerle iç içe bulunan bizler, böylesine zayıf bir polemiğin nasıl oluştuğunu rahatlıkla görebiliriz." diyen Winter, Greer gibi akıllı düşünürlerin, artık 'eşitlik' talep etmediklerini belirtiyor.

Bu, elbette onların eşitsizlik veya adaletsizlik istedikleri anlamına gelmiyor.

Winter'e göre Greer gibi düşünürler, eski eşitlikçi söylemin yerine, cinsiyetler arasında yaptığımız kategorik ayrımın farkında olmanın, 'eşitlik' kavramını oldukça basite indirgelediğini farketmektedirler.

Winter "erkekler ve kadınlar arasında ne eşitlik, ne de eşitsizlik vardır. Yani, 'Su topraktan daha iyidir' denilemeyeceği gibi, "Erkekler kadınlardan daha iyidir" de denilemez." dedikten sonra 'Eşitlik' kavramını eski ifadesiyle kullanmanın, bizleri filozof Wittgenstein'in 'kategori hatası' dediği hatanın bilfiil suçlusu yapmakta olduğunu belirtiyor.

Yeni anlayışları özümsemiş muasır Müslüman ilahiyatçıların 'eşitlik' talebinin imkân ve saygı talebi kadar yardımcı ve açıklayıcı olmadığını vurguladıklarına değinen Winter, "İşte burada, Greer'ın, Gilligan'ın ve sayıları gittikçe artan diğerlerinin yeni farklılık feminizmi ile İslâmî söylem arasında açık bir mutabakat mevcuttur." diyerek aradaki söylem benzerliğine dikkat çekiyor.

Winter şöyle devam ediyor:

Burada bize düşen, şeriatın ve bilimin günümüzde birbirini haklı çıkartan yönlerinden bir kısmının kısa bir taslağını çıkartmaktır. İnsanda tabii olarak, kendiliğinden şekillenen eşitlik kavramı, bir sünnetullah'tan başka birşey değildir. Türümüzün doğuştan günahkâr olduğu fikrini reddettiğimiz için, tabiatımızın, yani fitratımızın, kalıtsal olarak doğuştan iyi olduğunu kabul ederiz. Augustine'in takipçisi olan Hıristiyanlık, onsekizinci yüzyıla kadar, doğuştan gelen günahla lekelenen günahkâr tabiatlarının onları ancak lânetlenmeye götürebileceği düşüncesiyle, vaftiz edilmeden vefat etmiş bebeklerin ve düşen ceninlerin sonsuza dek cehennemde acı çekeceklerine inanırdı. Jansenistler ve bazı evanjelistler bu rahatsız edici inancı hâlâ sürdürmektedir.

Oysa bizlerin, Müslümanlar olarak insanın "en güzel kıvam"da yaratıldığı şeklindeki kanaatimiz, bedenlerimizin doğal endokrinolojisine saygısızlık eden

tüm çabaları kınamayı gerektirir. Bizler, yaratıldığımız gibiyizdir; ve Allah yaratılanların en güzeli, 'ahsenu'l-hâlıkîn'dir!

İşte bu yüzden, bizim modası geçmiş ilk feministlerin protestolarını kibarca görmezden gelirken, Allah'tan korkan bir toplumdaki kadınların ve erkeklerin farklı düşüncelere ve farklı faaliyet alanlarına meyledeceğini söyleyebileceğimizi belirten Winter, "Unutulmamalıdır ki, bizim amacımız insanın mutluluğudur; 'siyaseten doğru'luk değil. Kur'ân, sünnet ve siyerin sunduğu veriler İslâmî sosyal tarihin süregelen kalıpları üzerine baştan savma eşitlikçi kalıplar dayatmaya kalkışmak, onların değerini hiç anlamamış olmaktır." dedikten sonra şöyle devam ediyor:

Kur'an "Veleyse'z-zekeru ke'l-ünsâ" der: Erkek, dişi gibi değildir. Eşitlikçilik indirgemeciliktir; ve türümüzün her iki cinsiyetinin de mevcut haliyle değerli olduğu gerçeğini hiçe sayar.

Bu nedenle, bizim vahiy yoluyla bildirilmiş ve varsayımları yeni bilimsel gerçeklerle muhteşem bir biçimde teyid edilmiş şeriatımızın kadınların saygınlığını ve değerini sekülerliğin yapabileceğinden çok daha güvenilir bir şekilde desteklediğini vurguluyoruz. İnsanın değerini, güç ve statü kazanma ve cinsel verimlilik ile ölçen materyalist dünya görüşü, değişmez bir şekilde erkeği yüceltir. Erkek, rahimde neredeyse görülemeyecek kadar küçük olduğu zamandan itibaren androjenler ile şartlandırılmış olduğundan, kendisine fazla güvenir: Erkeğin sembolleri hedef, zafer ve hedefe-kilitlenmedir. Bilimsel gerçeklerin popüler kültüre inmesiyle ve eski moda eşitlik feminizminin darmadağın olmasıyla birlikte, erkeklik tarihte hiç görülmediği kadar göklere çıkartılacaktır. Uzun vadede, materyalist toplumlar erkeğin karakteristik özelliklerine iltimas geçecek ve hürmet göstereceklerdir.

Kısa vadede ise, modernitenin tebriklerinden gelen enerji sebebiyle, ve erkeğin kimliğinin ve özgüveninin karşılıklı olarak körelmesiyle, kadınlar erkekleri solluyor gibi görünebilirler. Ama uzun vadede, Adam Smith'in kapitalizm mantığı esrareniz bir biçimde sona ermediği takdirde, gelecek androjen erkek genlerininindir.

Oysa bizlerin, Müslümanlar olarak, böyle bir erkek kayırmacılığını reddediğimizi, kaçınılmaz olarak, fitratın doğası gereği, işlevsel, maddî açılardan İslam öğretisinin erkeği ve kadını fitratlarına en uygun yere yerleştirdiğini belirten Winter, "Bizim dinimiz, mutlak adalet dinidir. Ama insanın değerini göze çarpan işlevsellik, veya iktidar, veya statü, veyahut tüketim ile açıklayan herhangi bir tanımı reddettiğimiz için, dinî bir bağlam dışında olması imkânsız bir şekilde, kadınların değeri üzerinde ısrarla durabilmekteyiz." diyor.

Bunun açılımında da GQ ve Loaded gibi erkek dergilerinin sayfalarında tapınılan idoller için yaratılmadığımızı, dolayısıyla, kendi argümanlarını baştan sona takip ettiğinde seküler zihnin muhakkak geldiği/geleceği "erkeğin biyolojik avantajları" olgusunun, bizim nazarımda bir üstünlük ifade etmediğini belirterek bunu

anlamanın anahtarı olarak da, celâl ve cemel kutupları dahilinde, Allah'ın Güzel İsimlerine dair zengin teolojimizi adres gösteriyor.

Cinsiyet meselesinin dinin hemen her alanına yayılacağını ve hakkında çok daha fazlasının yazılabileceğini belirten Winter, bu makalede yapmaya çalıştığı şeyin, şeriata zıt olanın bilime de zıt olduğunu göstermek olduğunu; —ki günümüzde bilim, cinsiyetler arasında doğuştan bir ayırım olduğu tezini onaylamaktadır- ve bununda, Allah'ın bizi açıkça, bastırmak yerine kutlamaya davet ettiği bir tamamlayıcı yerleşim olduğunu belirtiyor.

İslâm'ın sosyal mimarisinin modern seküler Batıninkinden çok farklı olduğunu belirten Winter bunun bizim için bir güven ve onur kaynağı olması gerektiğini belirterek makalesini şu sözlerle bitiriyor:

Bununla birlikte, şimdilerde Batıyı ve başka yerlerdeki Batılılaşan sınıfları altüst eden yıkıcı sosyal problemlerin, uzun vadede, cinsiyet ve sosyal rollerin yeniden tanımlanmasını sağlayacak yeni bilimin nebevî sosyal modelin üstün hikmet ve merhametiyle mezcedilmesi sonucunu getireceğini öngörebilir.

Kuşkusuz son bulgular ışığında dönüşen Feminist ekol ve kadîm bir polemik olan "kadın" konusu daha çok tartışılacak.

Bugün İslam dünyasında kadınların büyük sorunları var. Ancak bu sorunların çözümü hangi temeller üzerinde gerçekleşecek?

Burada benim yapmaya çalıştığım şey birçok şeyde olduğu gibi kadın konusunda da kantarın topuzunu kaçırmış olan Batı medeniyetinin bu mesele bağlamındaki süreçlerini Winter'in makalesinden hareketle örnekleyerek itidali bulabilmek. Bu makaleyi "neyin yanlış gittiği"nden hareketle ayakları suya eren feminist söylemin değişim sürecinin fotoğrafını çekmesi ve son biyolojik bulguların İslam'ın kadın tasavvuruna ne kadar uyduğunu göstermesi açısından önemli buluyorum. Bugün hem pozitivist ideolojiler hem de feminizm gibi iddialı teorilerin söylemlerinde eski keskinlikler kalmadı. Yani yatağından taşan nehir artık yavaş yavaş yatağına çekiliyor. Feminizm konusu buna iyi bir örnek. Son yıllarda materyalist bilimin aldığı ağır eleştirilerde de aynı şeyi görüyoruz.

Bu kendinden oldukça emin pozitivist saldırı aşıldı, şimdi ise önümüzde ayakları suya ermiş bilimin, felsefenin, fırtatla savaşmaktan yorulmuş, yanılıklarını itiraf eden feminizm gibi akımların geçirdiği süreçler var.

Aklıma merhum Özal'ın "Her 300 yılda bir açılan hacet kapısı" sözü geliyor.

Ben önümüzde büyük bir fırsat olduğuna inanıyorum. Bugünden yarına hemen birşeyler olmasını beklemiyoruz ama gittikçe birçok konuda olduğu gibi kadın konusunda da sahil bir tasavvura kavuşacağımız ortada. İslam dünyasındaki

kadınların sorunları da bu süreç içinde aşılacak sorunlar. Zaten modernizm küresel etkisi sürdükçe çözülmeye birlikte bir takım ataerkil, dinle alakası olmayan geleneksel kabullerde ister istemez aşılacaktır.

Burada önemli olan dengenin nasıl sağlanacağı.

İşte buna çok dikkat etmek gerek.

Not:

(1) Karakalem. (Kasım-Aralık 2006 sayısı s.55)

Kadinsız bir dünyaya doğru...(Mehmet Yılmaz)

[Evrincilerin iç hastalıkları](#) adlı makalemizde bilimin mürşit olamayacağını, tersine irşad edilmeye ihtiyacı olduğunu söylediğimizde bilimciliğe yakın duran okurlarımız tepki vermişlerdi. Pozitivizmin eleştirilmesinin **bilim düşmanlığına** dönüşebileceği konusunda bizi uyarışlardı.

Hiç eskimeyen bir "ahlâk bilmececiyle" başlayalım işe: önünüzde duran kırmızı bir düğmeye basarak tanımadığınız bir insanı öldürmeniz isteniyor sizden. Bu hizmetin karşılığında 1000 dolar kazanacaksınız ve **hiç bir zaman suçlanmayacaksınız**. Yapar mısınız? Peki ya 1 milyon dolar? Yaşlı bir insan veya bir bebek olması fiatı arttırır mı?

Kadınlar... Günümüzün Don Kışotları

İnsan sadece çıkarlarını maksimize etmek üzere programlanmış bir robot veya hayvan gibi davranmaya karar verince nerede duracağı belli olmuyor. Böyle insanların yüzünden kadınsız köyler, şehirler doğmaya başladı!

Nerede bu kızlar?

Embriyonun oluşmasını sağlayan kadın ve erkek hücrelerin birbiriyle ve ana rahmiyle etkileşimi oldukça karmaşık bir süreç. Henüz tamamen çözümlenmemiş bazı olaylar sebebiyle **bir bebeğin kız veya erkek olma ihtimali hemen hemen eşit. Ama tam değil.** Gerçekte kız olma ihtimali biraz daha yüksek. Ne var ki bazı ülkelerde uzun zamandır erkek doğumları kızlarınkinin çok üzerinde.

Başta Çin ve Hindistan olmak üzere birçok Asya ülkesinde her yıl bir kaç milyon kız doğmuyor daha doğrusu doğmadan öldürülüyor. Belki bir o kadar kız da doğduktan kısa bir süre sonra hayatını kaybediyor. Oysa aynı sağlık koşullarında erkekler yaşıyor. Neden?

İslâmiyet öncesi Arap topluluklarında kız çocuklarının diri diri gömüldüklerini ilk duyduğumda çocukları korkutmak için uydurulmuş bir hikâye zannetmişim. Sonraları 1400 yıl önce yaşamış insanların daha ilkel olduğuna kanaat getirip kendimi rahatlattım.

Gelin görün ki günümüz Çin'i ve Hindistan'ında garip şeyler oluyor. Hindistan'ın bazı eyaletlerinde **700 kız bebeğe 1000 erkek bebek** düşüyor. Çin'deki son veriler ise ülke genelinde **100 kıza 117 erkek bebek** tekabül ettiğini gösteriyor.

Gerçekte sorun sadece bu iki ülke ile sınırlı değil. Güney Doğu Asya kültürlerinin hakim olduğu meselâ Tayvan, **Singapur** gibi ülkelerde kızlar "bir şekilde" kayboluyorlar. Sorunun gerçekte bir kaç boyutu var: Birincisi Çin'de **1979'da başlayan tek çocuk sınırlaması**. Başlangıçta ikinci kez hamile kalma hakkı sadece birinci çoğun ölmesi halinde verildiği için insanlar kız doğan bebeklerini beslemeyerek ölüme terk etmişler. Çin'de 1 yaşına gelmeden ölen kız çocuklarının sayısı erkek kayıpların iki misli!

Sonraları "yumuşatılan" kanun ilk çocuğun kız doğması halinde ikinci bir doğuma mücadele etmiş. Ama bu şekilde de bir tür yapay seleksiyon yapılmış. Her doğan kız için bir "**oğlan denemesi**" yapıldığı için ikinci çocukların yaklaşık %50'si oğlan oluyor ve kız-oğlan dengesi daha da bozuluyor.

İkinci boyut ise gelenekler. Erkek evlat tercihi kırsal alanlara özgü, "**köylü**" bir tavır gibi algılanıyor ama bu bir yanılgı. [Singapur](#) gibi zengin [Asya](#) ülkelerinde yaşayan üniversite mezunu insanlar da erkek evlat tercih ediyorlar. Yani "**oğlum büyüyünce bana bakacak**" söyleminin çok dışında sosyal olgular devrede. Binlerce dolar aylık geliri olan ve emekliliğini hayat sigortası gibi daha modern yollarla garantilemiş birçok Asyalı eğer ilk çocukları kız olursa %80 ihtimalle ikinci bir çocuk istiyorlar. Ama eğer ilk çocuk erkekse ikinci hamilelik isteyen annelerin oranı %40'a düşüyor.

200 dolar için kırmızı düğmeye basmak!

Yazımızın birinci kısmında sorduğumuz ahlâk bilmecesini hatırlayın. [Çin](#) sorunun farkında olduğu için ultrason gibi yöntemlerin cinsiyet belirlemede kullanılmasını yasaklamış. Ne var ki [DNA WorldWide](#) ve Nimbles Diagnostics gibi amerikan

firmaları annenin kanından alınan bir kaç damla kan örneğiyle doğacak bebeğin cinsiyetini bildirebiliyorlar.

Çinli küçük bir bebek için idam fermanı anlamına gelebilecek bu testi riskli ülkeler için yapmadıklarını resmen söyleseler de kendileriyle "**tebdili kıyafet**" irtibat kuran bütün gazetecilerin analiz isteklerini kabul etmişler.

Hindistan'da aynı sebeple devlet bu tür kontrolleri denetim altına almaya çalışıyor. [General Electric](#) firmasının 7500 dolardan kasaba doktorlarına dağıttığı [ultrason](#) cihazları ile bir muayenenin bedeli 8 dolar.

Üstüste yapılan kürtajlardan kaçınmak için imkânı olan aileler [in vitro](#) denen teknikle doğrudan erkek çocuk sahibi olma peşinde. **2000 dolara** gerçekleştirilen bu "servis" doktor yokluğundan birçok yerde baytarlar tarafından gerçekleştiriliyor. [Benarès](#) gibi küçük bir şehirde bile 500'den fazla "doğum yardım merkezi" var.

Kadınsız bir dünya neye benzeyecek?

Kız çocukları ana karnında öldürmenin topluma getirdiği ağır bir bedel var. Birçok köy ve kasabada sadece erkek yaşıyor veya 80 yaşın üzerinde yaşlı kadınlar. Evlenmek için kadın bulamayan gençlere hitab eden bir kadın ticareti çoktan başlamış. Komşu köylerden hatta komşu ülkelerden kaçırılan **genç kızlar 100 dolara satılıyor**. Ten rengi, yaş gibi faktörlere göre değişebiliyor fiyatları bu "modern zaman" kölelerinin. Satın aldıkları kadınları gençler adeta bir çocuk yapma makinesi gibi kullanıyor. Doğumdan sonra kardeşlerine veya komşularına satıyor, ödünç veriyor veya kir alıyor.

Bütün bu baskı altında zaten okuma oranı düşük olan genç kızların okula gitmesi daha da zorlaşmış. **2020'den sonra Çin ve Hindistan'da toplam kadın eksikliği 50 ilà 100milyon arasında bir rakam olacak.** Bu boşluğun ciddî iç güvenlik sorunlarına hatta uluslararası anlaşmazlıklara sebep olacağını öngörüyor sosyologlar.

Sonuç - Toplumunu yeniden tarif etmek

Kadın ve erkek adında iki millet aynı ülkede yaşıyormuş gibi bir tavrımız var. Kadın hakları diyoruz. Ezilen kadın diyoruz. Kanaatimizce bunlar toplumun en küçük parçasını birey olarak kabul etmenin getirdiği bir dünya görüşü.

İnsanlık belki de yeniden organize olmanın yollarını aramalı. Aileyi, komşuluğu akrabalık ilişkilerini yeniden gözden geçirmek gerek. iç barışı sağlamada daha başarılı olabilecek bir model hem bireyin hem de bir birey olan kadının haklarının

daha iyi korunduğu günlere kapı açabilir. Bireysel özgürlükler ile grup özgürlükleri arasında bir denge tarif etmenin vakti geldi sanki.

Kaynakça

[Quand les femmes auront disparu](#) Bénédicte Manier (Hindistan)

[Une Chine sans femmes?](#) Isabelle Attané (Çin)

[Le Premier Siècle après Béatrice](#) Amin Maalouf [**Roman - Kadınların artık doğmadığı bir dünyanın kurgusu**]

